

A 2
Bibl. Stud
O. J. M.
California.

FACULTATES APOSTOLICAE

MUSEUM LESSIANUM

PUBLICATIONS

DIRIGÉES PAR

des Pères de la Compagnie de Jésus

LOUVAIN

SECTION ASCÉTIQUE ET MYSTIQUE

SECTION THÉOLOGIQUE

SECTION PHILOSOPHIQUE

SECTION MISSIOLOGIQUE

Direction : Museum Lessianum, 11, rue des Récollets, Louvain

Dépositaire : E. Desbarax, Libraire, 24, rue de Namur, Louvain

Voir à la fin la liste des publications du Museum Lessianum

Facultates Apostolicae

quas

Sacra Congregatio de Propaganda Fide

delegare solet

ORDINARIIS MISSIONUM

Commentaria in Formulam Tertiam

AUCTORE

G. VROMANT

C. I. C. M. de Scheut

Property of

CBF

Please return to

Graduate Theological

Union Library

EDITIONS DU MUSEUM LESSIANUM

Association sans but lucratif

Louvain, 11, rue des Récollets

E. DESBARAX, 24, rue de Namur, Louvain

PARIS : GIRAUDON, 22, rue Jacob. — CASTERMAN, 66, rue Bonaparte

BRUXELLES : A. DEWIT, 53, rue Royale

1926

5903

IMPRIMI POTEST :

Scheut, die 12 Novembris, 1925.

J. RUTTEN, Sup. gen.

NIHIL OBSTAT :

Mechliniae, 12 Ianuarii 1926.

V. SEMPELS, cens. deput.

IMPRIMATUR :

Mechliniae, die 12 Ianuarii 1926.

E. VAN ROEY, vic. gen.

PRAEFATIO

Quanti momenti sit ut missionarii facultates a S. C. P. F. ipsis concessas bene perspectas habeant, liquet tum ex liberalitate qua S. Sedes Ordinariis missionum hodie illas concedit cum potestate easdem missionariis plerumque subdelegandi ; tum ex amplitudine materiae quam attingunt, quae ius fere universum missionariorum ac totum ipsorum ministerium sacrum pervadit.

Facultates nonnullas praecipuas necnon principia quaedam cum usu facultatum conexas, in commodum missionariorum aliquanto uberius explanavimus.

Ceterum *Commentaria* quae R. P. VERMEERSCH, S. J., anno 1922, secundum ordinem *Formularum S. C. P. F.* erudite elucubravit, usui missionariorum, ad *Formulam tertiam maiorem (minore non praetermissa)* nunc accomodavimus : siquidem commentata Formula tertia praesertim maiore, quae est omnium amplissima, eo ipso ceterae satis sunt illustratae. Demptis insuper quibusdam a laudato auctore praesertim historice digestis, nonnulla quae in missionibus probantur utiliora vel usus frequentioris, adiecimus. Nobis etiam adiumento fuerunt *Commentaria* in easdem facultates R. P. BLAT, O. P. (*Commentarium textus C. I. C.* Romae, 1919-1924, Lib. III, p. 763 ss.), ac praesertim *Brevis Commentarius in facultates quas S. C. P. F. dare solet missionariis*, Romae, 1924, a R. P. IGLESIAS, O. F. M., exaratus, cuius methodo uti lectionibus

tradendis magis adaptata, usi sumus, ad facultates « *singulas* » commentandas. Praemissis enim quae sunt iuris communis, quae singulis facultatibus conceduntur specialia magis elucescunt ; et lectori evadit magis perspicua ratio qua facultates concessae cum principiis Codicis I. C. conectuntur. Utinam praesens opella, Deo opitulante, missionariis auxilio sit ad ministerium suum, in materiis nonnumquam intricatis, rite obeundum.

G. VROMANT, C. I. C. M.

Lovanii, in festo SANCTI FRANCISCI XAVERII,
3 Decembris, 1925.

PARS PRIMA

De facultatibus in Genere

ARTICULUS PRIMUS

PRAENOTAMINA

1. — Ratio novarum facultatum.

Opere codificationis I. C. feliciter peracto, et novo Codice auctoritate S. P. promulgato, S. C. P. F. formulas facultatum quas iampridem Ordinariis suis ex ordine concessit, Codici Iuris canonici adaptavit.

Facultates enim nonnullae formulis consuetis antea concessae supervacaneae ac inutiles evasisse videbantur, propterea quod omnes loci Ordinarii, post promulgatum Codicem, ipso iure variis iam facultatibus sunt instructi, quas antea nonnisi indultis specialibus assequebantur. Insuper aliae quaedam facultates formulis antiquis contentae, videbantur « *confusionem haud levem ingerere, eo quod a novis Canonici iuris ordinationibus in pluribus discrepant* » (1).

2. — Numerus.

Hodie a S. Sede **tres** eduntur formulae, quae formula prima, secunda, tertia nuncupantur. Non sicut antea, denominationes « *ordinariae* » et « *extraordinariae* » usurpari solent, sed secunda et tertia contradistinguuntur in « *maio-rem* » et « *minorem* ».

« Praeterea, uti scribit R. P. VERMEERSCH, ad utramque

(1) A A S, 1918, p. 190.

formularum rationem iam accessit supplementum quod omni petenti, immo ultro conceditur. In proxima editione formularum, supplementum (de confraternitatibus et benedictionibus) ipsum corpus facultatum ingreditur » (1).

3. — Relatio formularum ad invicem.

a) Formula prima, formulae secundae et tertiae *maiores* illis reservantur Ordinariis locorum qui caractere episcopali aucti sunt, minores vero, illis Superioribus missionum obtingunt qui caractere episcopali carent.

« Idcirco, scribit R. P. IGLESIAS, discrimen inter ipsas ut plurimum respicit vel Sacramentum ordinis vel indulta aliqua quibus augentur Superiores non episcopi, utpote quae a iure ipsis non dantur » (2).

b) Addit l. c. : « Eo ampliores potestate sunt formulae, quo adiuncta regionum magis recedunt ab ordinaria conditione hierarchica; eo autem minores potestate, quo magis regiones eis donandae, attingunt ordinariam condicionem hierarchicam ». Hinc non promiscue, sed sequenti ordine solet S. Sedes eas elargiri.

4. — Regiones pro quibus dantur, recensentur a R. P. VERMEERSCH (3).

a) Formulam primam seu minus amplam obtinent : Suecia, Norvegia, Dania, Smyrna, Constantinopolis, Hierusalem, Aleppa, Ispahan, Babylonia (Bagdad), Arabiae Vicariatus Apostol., Aegyptus, Lybia (Tripoli), Maroquium.

b) Formulam alteram seu magis amplam consequuntur : Tasmania, Wellingtonium (N. Zelandia), Dioeceses Coloniarum Galliae in Africa, Dioeceses Americae centralis, Martinica (Roseau), Coloniae Anglicae in Africa.

(1) *Commentaria de formulis facultatum quas S. C. P. F. concedere solet. Period. XI* pp. (33) ss. — separatim edita apud BEYAERT, Bruges, 1923.

(2) *Brevis commentarius in facultates*, 1924, p. 16.

(3) VERMEERSCH, *o. c.* n. 31.

c) Formulam tertiam seu amplissimam impetrant : Sinae, Indosinae, Japonia, Insulae Oceaniae, Sandwich, Carolinae, Mariannae Carolinae, Guam, Tahiti, Africa (excepta Lybia, Aegypto, Dioecesisibus Gallicis et Coloniis Anglicis), Indiae, Malaca, Americae Vicariatus et Praefecturae.

5. — Quandonam vigere inceperunt.

Formulae istae in Congregatione Em. Card. Praefecti cum principalibus officialibus confectae, ac in audientia 6 Febr. 1919 a S. S. D. BENEDICTO P. P. XV in omnibus approbatae, a die 1^a Ian. 1920 vigere coeperunt, suppressis facultatibus antea a S. C. P. F. concessis, quae ad diem tantum 31 Dec. 1919 in suo robore permanserunt (1).

6. — Forma.

Ad sinistram diplomatis sequentia leguntur : Protoc. (2) v. g. : 1750/24 (24 designat annum 1924). Meminerint RR. DD. Ordinarii petendo prorogationem, vel explicationem, ne omittant hanc rubricam indicare quae facilitatem praestet officialibus S. C. P. F. ad investigandam in archivo Congregationis, concessionem prioris formulae, circa quam S. C. P. F. nunc forsitan ab ipsis interrogatur.

7. — Quomodo conceduntur.

Antea S. C. P. F. facultates suas, tum ordinarias, tum extraordinarias, « *ex audientia SS^{mi}* » tantummodo expedire poterat. Nunc autem tribuuntur ab ipsa S. C. vigore generalis concessionis pontificiae quae sic sonat : « *Vigore potestatis sibi a S. S. D.... Divina Providentia Papa... tributae, haec S. Cong. Christiano nomini propagando praeposita Rev. P. Domino Ordinario... sequentes facultates concedit ad...* »

(1) *Litt. S. C. P. F.* die 1 Iul. 1919, protoc. 15 22/19, ad Ordinarios missis. R. P. VERMEERSCH, l. c.

(2) « *Protocollo* » i. e. tabularium 1750/24 (*Const. Etsi nos...*) PII PP. X, 1 Ian. 1912, nn. 77 et 78.

Mors Summi Pontificis nullum intra missiones operatur effectum in usum praesentium facultatum (c. 61) neque Vacatione Sedis Apostolicae exstinguitur haec potestas S. C. P. F. (1).

8. — Subiectum cui obtingunt facultates.

Hae facultates a S. S. delegantur non singulis missionariis sed superioribus qui nomine « **Ordinarii loci** » veniunt. Quales sunt non modo Episcopi residentiales, Praelati nullius, eorum Vicarii Generales, sed etiam Vicarii et Praefecti Apostolici horumque Vicarii Generales seu Delegati ad normam epistolae Praefecti S. C. P. F. 8 Dec. 1919 (2). Formulae enim inscribuntur: « Rev. P. Domino Ordinario » absque ulteriore determinatione personae.

Nota. C. 293, § 2 docemur Vicarium et Praefectum Apostolicos possessionem sui territorii capere seu omnem suam obtinere in territorium iurisdictionem, non a momento quo recipiunt litteras apostolicas vel patentes litteras S. C. P. F., sed a momento tantum quo per se vel per procuratorem easdem litteras ostenderint illi qui territorium regebat ad normam c. 309 (3). Praedictae facultates transeunt ad Ordinarios qui Vicariis vel Praefectis in regimine succedunt: c. 198, § 1. Transeunt proinde ad Pro-vicarium vel Pro-praefectum ad normam c. 309, §§ 1 et 2 constitutos, ad virum deputatum ad normam § 3 eiusdem canonis, necnon ad seniores si nemo Pro-vicarius vel Pro-praefectus sit constitutus (c. 309, § 4).

9. — Duo tamen veniunt notanda circa « **seniorem** » de quo agit c. 309, § 4.

1. Deficiente Vicario aut Praefecto, vel eorum iurisdictione impedita ad normam c. 429, § 1, et si simul contingat ut nemo a titulari uti administrator fuerit designatus, tunc

(1) I *Docum. C. I. C.*: *Constitutio « Vacante Sede Apostolica »* nn. 23 et 24.

(2) A A S, 1920, p. 120.

(3) VERMEERSCH-CREUSEN, *Epitome I. C.*, 1924, I, nn. 365 et 384.

senior in vicariatu vel praefectura totum debet regimen assumere.

Seniori tamen (non Pro-vicario aut Pro-praefecto) semper praefertur Vicarius Generalis seu Delegatus, si talis fuerit constitutus (1). Seniori enim vi c. 309, § 4, obtingit potestas mere *delegata* (2), dum « *Vicarius Delegatus* » potestate *ordinaria* iam praeditus existit, et Vicario deficiente, per se remanet, quia qua « *delegatus* » non habetur ut umbra Episcopi.

2. Quis sit senior in Vicariatu vel Praefectura : nempe « *qui sit praesens in territorio et suas destinationis litteras in eodem prius exhibuerit* » (c. 309, § 4), apud religiosos non semper adeo facile constabit. Senior in missione tunc dicendus est qui, praesentatus a Superiore religioso, prior a Vicario vel Praefecto ut suum subiectum agnitus fuerit. Si plures sint aequae seniores, antiquior sacerdotio regimen assumet : quod si inter seniores plures insuper sacerdotio sint aequales, praecedit senior aetate (non vero professione religiosa) (3). Atque pari iure videtur casus solvendus si inter duos prioritas destinationis dubia sit, dubio quod practice solvi nequeat (4). Addit R. P. VERMEERSCH l. c. : « Ac negligi quoque posse putamus eum (seniorem) qui prorsus sit propter infirmitatem incapax ».

ARTICULUS SECUNDUS

NORMAE GENERALES INTERPRETATIONIS

A. Normae quae ex Codice I. C. eruuntur

Ad utilitatem missionariorum, sequendo commentaria R. P. VERMEERSCH, pauca principia iuris praemittimus,

(1) VERMEERSCH, *Periodica de re canonica et morali*, IX, pp. (25) et (33). *Litterae Apostolicae Benedicti P. P. XIV « Ex sublimi »* 26 Ian. 1753 : *Collectanea P. F.* n. 387 et « *Quam ex sublimi* » 8 Aug. 1755 : *Collect. P. F.* n. 396.

(2) *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 384.

(3) Cc. 309, § 4 et 106, § 3 ; ita etiam *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 383.

(4) *Period. IX*, p. (33).

quae in hac materia missionariis praesertim adiumento esse debent.

10. — I. Praesentes facultates, cum sint habituales, facultatibus praeter ius accensentur (c. 66, § 1).

Quo circa amplam ferunt interpretationem (1), ita tamen ut servetur proprietas verborum, nec *eadem extendere ultra nec restringere infra eorum tenorem* licet (c. 49) (2).

Habituales autem sunt non eae solum facultates quae — a) vel in perpetuum — b) vel ad praefinitum tempus — c) sed etiam quae conceduntur ad certum numerum casuum « *indeterminatorum* », etiamsi ad tres tantum vel ad duos casus sese extendant.

Facultatibus habitualibus saepe aequiperantur indulta particularia Ordinariorum. Si tamen huiusmodi indulto facultas dispensandi tantum ad unicum determinatum casum conceditur vel etiam ad plures casus sed *speciatim ac viri- tim determinatos*, facultas ipsa non minus quam ipsa dispensatio strictae subest interpretationi (c. 85).

Notae : I. Immo si agitur de quodam rescripto ac de exsecutore *voluntario*, i. e. iurisdictione praedito, (seu in forma commissoria ita ut gratia dicatur « *facienda* »), re adhuc integra, cessat facultas per vacationem Sedis a qua facultas delegata fuit (c. 61).

Res dicitur non amplius integra, si delegatus iurisdictione sibi mandata uti coeperit, utputa si inquirere coeperit an vera sint exposita in rescripto, etc.

(1) Sic quoad expositionem SS^{mi} Sacramenti, in facultate XII, (n. 46 huius opellae) opinamur contra IGLESIAS, o. c., n. 23, verbo « *exponi* » etiam includi expositionem perpetuam vel XL Horarum. — Verbum « *religiosis* » in facultate XVII (n. 51) etiam novitios complectitur (c. 569, § 1).

(2) Sic facultatem XII circa « *expositionem* » Sanctissimi non licet extendere ad facultatem V ubi de celebratione « *Missae* » agitur; neque ad « *asservationem* » Sanctissimi, de qua in facultatibus XIII et XIV tractatur. Cfr. etiam verbum « *religiosis* » in facultate XVII: n. 51 huius tractatus.

2. Si exsecutor tantummodo necessarius constitutus fuerat (c. 54), non cessat facultas per vacationem Sedis concedentis, siquidem hoc in casu gratia iam est « *facta* » (1).

11. — II. Concessa facultas secum fert alias potestates ad eius usum necessarias, ac proinde absolvendi a poenis quae forte obstant, sed ad effectum dumtaxat dispensationis consequendae (2).

12. — III. Dispensatio in dubio de sufficientia causae licite petitur, et potest licite et valide concedi (c. 84, § 2).

13. — IV. Facultates possunt dari pro foro interno et pro foro externo.

« *Potestas collata pro foro interno exerceri potest etiam in foro interno extra sacramentali, nisi sacramentale exigatur* » (c. 202, § 2).

Potestas pro foro externo valet quoque pro foro interno, non autem e converso (c. 202, § 1). Si vero forum expressum non fuerit, potestas intelligitur concessa pro utroque foro, nisi ex ipsa rei natura aliud constet (c. 202, § 3).

Itaque dispensationes, absolutiones datae in foro *interno* necessitatem dispensandi in foro externo *per se* non tollunt.

Hodie tamen, *si probari* possunt dispensationes fori *interni* effectus suos quoque exserunt in foro *externo*, ita ut nulla iam absolutio vel dispensatio in foro *externo* requiratur. Hoc expresse dicitur ad c. 1047, de dispensatione impedimenti occulti matrimonii in foro interno non sacramentali concessa; virtualiter autem ad c. 991, § 4 de dispensatione super irregularitate eodem modo concessa. C. 2251 concedit ut absolutus a censura in foro interno possit, remoto scandalo, etiam ut talem se habere in acti-

(1) A A S, 1910, p. 592. — MAROTO, *Institutiones Iuris Canonici*, n. 289.

(2) C. 66, § 3; cc. 2265, § 2; 2275, 3º; 2283. — DE MEESTER, *I. C. Compendium*, 1921, I, n. 292.

bus fori externi. A superiore tamen ecclesiastico potest censura urgeri in foro externo, quamdiu absolutio a censura non probatur aut saltem non legitime praesumitur.

14. — V. Cum agitur de potestate pro foro interno concessa, **actus per inadvertentiam** seu oblivionem momenti (1) positus, elapso tempore vel exhausto numero casuum, validus est (c. 207, § 2).

15. — VI. Pro foro tum externo tum interno, iurisdictionem **supplet Ecclesia** 1) **in dubio positivo et probabili** sive iuris sive facti; 2) atque **in errore communi** (c. 209).

1) DE DUBIO POSITIVO ET PROBABILI.

Non sufficit, ut ab Ecclesia suppleatur, mera *ignorantia* absentiae iurisdictionis, neque dubium *negativum*, ita ut ad affirmandam iurisdictionem nulla ratio afferri possit.

Corollarium : Cum in dubio positivo facti, iurdictio ab Ecclesia certo suppleatur, simulque incertum sit an Ecclesia ad supplendum revera cogatur, causa non gravis *sed rationabilis tantum* usum huius suppletæ iurisdictionis *licitum* reddet (2).

2) DE ERRORE COMMUNI (c. 209).

Ut propter errorem *communem*, i. e. absolute vel relative multorum in loco (3), Ecclesia iurisdictionem suppleat, puta : in paroecia, quasi-paroecia, missione, capitulo, communitate religiosa (4) :

1) Non requiritur :

a) *Titulus coloratus* seu actus v. g. collationis beneficii, etc. quo ius nititur, qui quamvis speciem habeat veritatis, vitio occulto laborat.

(1) « Quae simul componi possit cum generali cognitione alias habita circa terminum iurisdictionis » (BLAT, *Commentarium textus C. I. C.*, 1919, II, p. 143).

(2) *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 284, 5.

(3) VERMEERSCH, *Theologia Moralis*, III, n. 459.

(4) *Epit. I. C.*, I. c., 3.

Ante editum codicem plures titulum coloratum ad validam suppletionem requirebant (1); alii hanc necessitatem diserte negabant, ut D'ANNIBALE (2), BUCCERONI (3), alii tandem, uti SCHMALZGRUEBER (4), OIETTI (5), sententiae necessitatem neganti implicite adhaerebant. Codex I. C., ait Toso, « ad genuinum conceptum Iuris Romani de sufficientia communis erroris reversus est » (6).

b) Error communis explicitus, ita ut multi in loco formaliter iudicaverint certum sacerdotem vera iurisdictione esse munitum.

Cum enim fideles vix umquam iudicium huiusmodi explicite eliciant, remedium ab Ecclesia intentum foret practice inefficax et inutile.

c) Error communis implicitus :

a) *Externe manifestatus* : ut positis scilicet certis circumstantiis, (puta : si sacerdos in tribunali paenitentiae confessiones publice audiat) fideles *multi* in loco ita iam se gerant, quasi iudicaverint sacerdotem iurisdictione esse munitum, v. g. ut *plures* iam de facto erraverint.

Hanc opinionem refutat VIDAL « Ni ita esset, scribit, Ecclesia in bonum fidelium non suppleret iurisdictionem nisi postquam iam multi, immo communiter fideles loci, detrimentum actus valore carentis (plerumque) passi essent, et remedium adhiberetur saepe ab Ecclesia quando iam nulli applicari potest » (7). Quod menti legislatoris opponitur uti ad b) explicatur.

b) *mere internus* : ita ut propter aliquam proclamationem vel propter nomen confessarii ad valvas ecclesiae tempestive affixum, etc. fideles multi in loco interne iudicaverint certum sacerdotem esse « *verum confessarium* », quin de ipsa potestate iurisdictionali iudicium formale elicuerint.

Huic quoque opinioni videtur obstare mens legislatoris, quae vi. c. 18 in dubiis solvendis est speciatim attendenda. Ecclesia enim in c. 209 vult providere, et quidem efficaciter, communi utilitati et conscientiae tranquillitati fidelium (8), ne actus iurisdictionis, propter absentiam

(1) REIFFENSTUEL, *Ius canonicum universum*, L. II, T. I, De Iud., n. 197; SANTI, *Praelectiones Iuris Canonici*, L. II, T. I, De Iud. n. 14; et alii.

(2) *Summula Theologiae Moralis*, I, 79, n. 75.

(3) *Institutiones Theologiae Moralis*, II, (ed. 6), n. 129, 5.

(4) *Ius ecclesiasticum universum*, L. IV, T. III, n. 181.

(5) *Synopsis*, n. 2557.

(6) *Ius Pontificium*, anno II, fasc. III, Commentaria in Canones, p. 179, n. 1; BLAT, *o. c.*, 1919, L. II, De Personis, p. 144; — Necessitatem « tituli colorati » videtur adhuc admittere AUGUSTINE, *A Commentary on Canon Law*, 1919, Vol. II, p. 190.

(7) WERNZ-VIDAL, *Ius canonicum*, 1923, T. II, De Personis, n. 381.

(8) Ita optime notat AUGUSTINE, *l. c.*

iurisdictionis in ministro, cum detrimento communi fidelium invalidi fiant. Iudicium autem implicitum mere internum circa iurisdictionem sacerdotis nonnisi in circumstantiis specialibus et exceptionalibus apud loci fideles, antequam erraverint, communiter obtinebitur. Absentia vero iurisdictionis apud ministrum in aliis quoque circumstantiis, uti in exemplo mox afferendo, saepius accidere potest. Idcirco bonum commune fidelium, quod Ecclesia c. 209 in tuto ponere praeprimis intendit, adhuc saepe deficeret, et remedium intentum non raro inutile probaretur, quando tamen communi necessitate fidelium postulatur.

2) **Sufficit error interpretativus, seu de iure (1)**: talis nempe rerum status ut inde per se error sequatur multorum.

A) *Probabilitas intrinseca* huius sententiae apparet:

a) Ex dictis ad 1, **b** et **c**.

b) Ex eo quod haec opinio videtur perfecte convenire ad mentem legislatoris. Deceptio enim fidelium, propter occultam absentiam iurisdictionis in ministro efficaciter impeditur; ea vero sententia non admissa, communi utilitati ac conscientiae tranquillitati fidelium nimis saepe non efficienter consulitur.

Ideoque censemus *quamprimum positum sit fundamentum* seu causa qua sacerdos vera iurisdictione munitus a fidelibus communiter et prudenter aestimetur, ab Ecclesia iurisdictionem suppleri (2).

B) Probabilitas haec intrinseca *numero auctorum roboratur*: cfr. WERNZ-VIDAL, o. c. De Personis, l. c.; CAPPELLO, *De Matrimonio*, n. 665; CREUSEN, *Epitome I. C.* 1924, I, n. 284; JOMBART, *N. R. Th.* 1923, p. 173 ss.; *L'Ami du Clergé*, 12 Février, 1925, p. 102 ss.

Ceterum iam ante Codicem scribebat BUCCERONI: «ad errorem communem hic non requiritur error communis de facto..., sed sufficit error **de iure tantum...**, **talis nempe rerum status, ut error per se sequatur multorum** » (3).

(1) CREUSEN, *Epit. I. C.*, l. c. 3. — Titulus coloratus, absque errore communi, iurisdictionem non supplet (D'ANNIBALE, o. c., I, n. 79). Quamvis error communis explicitus sive externe manifestatus sive internus tantum non requiratur, sufficit tamen ut iurdictio suppleatur.

(2) *Epit. I. C.*, l. c.

(3) *Casus Conscientiae*, 1895, p. 464.

Exemplo sit religiosus, qui mox ex alia dioecesi veniens in templo confessiones audit in confessionali, oblitus tamen petendae iurisdictionis ab Ordinario loci. Vi erroris communis (c. 209), Ecclesia supplet *statim ac fundamentum huius erroris fuerit positum*, nec expectandum est donec multi fideles ecclesiam frequentaverint, et sacerdotem confessiones audientem de facto animadverterint.

Nota. Immo in eodem loco, puta in quasi-paroecia, ubi relative multi sacerdotem confessiones audisse noverint, si postea error communis apud fideles non desinat, *quamvis sacerdos e confessionali iam secesserit*, Ecclesia iurisdictionem adhuc supplebit, quotiescumque sacerdos, etiam extra tribunal poenitentiae, in eodem loco actum iurisdictionalem exsequatur.

Indeque postquam religiosum, in exemplo allatum, confessiones audientem non unus alterve sed relative multi animadverterint, in eodem loco, sed non alibi, et quamdiu idem error apud multos perdurat, sacerdos religiosus infirmos etiam domi decumbentes, etsi non graviter aegrotent, valide absolvet.

3) **Non sufficit**, et a praesenti errore interpretativo excluditur, simplex apud fideles **ignorantia** circa necessitatem iurisdictionis.

Corollarium. Cum Ecclesia in errore communi iurisdictionem certo suppleat, aliquando hac iurisdictione suppleta uti etiam licebit. Causa tamen non sufficit mere rationabilis, sed requiritur ut adsit gravis necessitas poenitentis, vel ut ex omissione actus, grave damnum sacerdoti immineat : siquidem Ecclesia aequo certo hic cogitur ad iurisdictionem supplendam. In dubio tamen serio et probabili de sufficientia necessitatis, iurisdictione suppleta sacerdos *licite* utetur (1).

(1) VERMEERSCH, *Epit. I. C., l. c., 5.*

16. — VII. Gratia gratiam non impedit. « Quare, ait P. VERMEERSCH, nisi clausula adhibeatur « dummodo nulla altera exsistat vel concessa fuerit » vel similis restrictio sit apposita, *duae factae facultates cumulari possunt*. Clausula cumulationem excludens apponi consuevit facultati altaris privilegiati non cotidiani » (1).

17. — VIII. Delegata ab Apostolica Sede potestas iurisdictionis per se subdelegari potest, sive ad actum sive etiam habitualiter (2). Sed nulla subdelegata potestas iterum subdelegari potest nisi id concessum fuerit (c. 199).

Indeque quoad has praesentes facultates S. C. P. F. notandum est, non esse in potestate cuiusdam Ordinarii missionum subdelegantis, ut suis missionariis facultatem iterum subdelegandi concedat. Oportet enim ut haec facultas ab habente potestatem *ordinariam* sit concessa, qui pro praesentibus facultatibus est Sancta Sedes tantum.

Corollaria. 1) Itaque facultates quae a S. C. P. F. Ordinariis conceduntur ut communicabiles, ab Ordinario etiam multis missionariis communicari possunt. Immo id possunt Ordinarii pro omnibus missionariis et quidem secundum uniuscuiusque aptitudinem sive habitualiter, sive ad actum, sive modo absoluto, sive modo condicionado (puta : dummodo talis missionarius minus competens, sive ad liceitatem sive ad validitatem actus, consilium superioris localis antea petierit). Hae omnes restrictiones prudenti arbitrio Ordinarii loci relinquuntur (3).

2) Ordinarii missionum praesentes facultates communicabiles subdelegare possunt, sed nulli missionario potestatem facere *valide* possunt eas alii iterum subdelegandi.

(1) o. c., n. 40.

(2) Habitualiter : « pro numero casuum definito vel pro omnibus casibus per **certum** tempus » (VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1921, I, n. 228. — SCHMALZGRUEBER, o. c., T. I, XXIX, 11. — REIFFENSTUEL, o. c., I, XXIX, 63).

(3) Nam « *in toto et pars continetur* » R. I. 113 (*Digesta*, L., 17). Et « *plus semper in se continet quod est minus* » R. I. 35 in-6°.

3) Missionarius proinde subdelegatus numquam potest alium missionarium iterum subdelegare (c. 199, § 5) vel exsecutorem *voluntarium* (cum iurisdictione) sibi substituere (cc. 199, § 5 et 57, § 1); neque dispensationem concedere potest « *Nunc pro tunc* » seu quae post aliquot dies tantum suum effectum operari debet (c. 38) (1).

4) Possit tamen missionarius subdelegatus exsecutorem *necessarium* (absque iurisdictione) sibi substituere (2).

18. — IX. Quoad rescripta, sequentia ad utilitatem missionariorum addi possunt.

Praenotamen. In exsecutorem *voluntarium* (c. 54, § 2) transfertur vera potestas iurisdictionis : indeque haec nequit ab aliquo in alium transferri, nisi in quantum ille potestatem habet delegandi vel subdelegandi ad normam c. 199 vel c. 57.

Collatis cc. 57 et 199, sequentia notentur.

A. Per se possunt sibi substituere exsecutorem *tum necessarium* (absque iurisdictione) *tum voluntarium* (cum iurisdictione) :

1) qui habet potestatem iurisdictionis ordinariam (cc. 199, § 1 et 57, § 1).

2) qui habet potestatem iurisdictionis a S. S. delegatam, sive ad universitatem causarum sive ad actum.

3) qui habet potestatem iurisdictionis ab inferiore S. S. delegatam (non subdelegatam) ad universitatem causarum (c. 199, § 3).

4) qui a S. S. vel ab inferiore S. S. constituitur exsecutor *voluntarius*, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio fuerit prohibita (c. 57, § 2) (3).

(1) SIMENON & CLAEYS-BOUUAERT, *Manuale I. C.*, 1924, n. 199. — DE MEESTER, *o. c.*, n. 301. — VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 129.

(2) CC. 57, § 1; 54, § 1; A A S, 1910, p. 592.

(3) SIMENON & CLAEYS-BOUUAERT, *o. c.*, n. 213.

B. Possunt sibi substituere exsecutorem tantummodo *necessarium* (nullomodo voluntarium) :

1) qui a S. S. vel ab inferiore S. S. constituitur exsecutor *necessarius* (c. 57, § 1 et Regula Iuris 79 : « *Nemo potest plus iuris transferre in alium quam sibi competere dignoscitur* »).

2) Qui ab inferiore S. S. accipit potestatem delegatam ad casum tantum (c. 199, § 4).

3) Qui habet potestatem iurisdictionis *subdelegatam* (1), nisi subdelegatus « iterum subdelegandi » facultatem acceperit, tum indirecte ab habente potestatem ordinariam tum directe a delegato seu primo subdelegante. Qua duplici condicione impleta, possit subdelegatus sibi substituere exsecutorem etiam voluntarium (c. 199, § 5) (2).

19. — X. 1) Ex allatis canonibus liquet Ordinarium loci, qui sit rescripti cuiusdam exsecutor, sive voluntarius sive *necessarius* posse alium, *servatis servandis*, pro suo prudenti arbitrio sibi substituere, nisi substitutio prohibita fuerit aut substituti persona sit praefinita (3).

« Nova haec dispositio, scribit P. VERMEERSCH (4), potest esse magni usus. Ordinarius qui iter facturus est vel aliud impedimentum praevidet, potest in antecessum modo generali cuidam committere, ut durante impedimento vel absentia, pro se rescripta exsequatur. Atque idem potest Vicarius Generalis. Exsecutiones tamen alii (quam Vicario suo Delegato) in perpetuum committere non possit, quia non potest officium « **exsecutoris** » sic quasi creare » (5).

2) Exsecutori, sive voluntario, sive necessario, qui in

(1) A A S, 1910, p. 592.

(2) TOSO, *Commentaria minora*, ad c. 57.

(3) C. 57. — MAROTO, o. c., I, n. 288, D, G.

(4) o. c., n. 38.

(5) BOUXX, *De Principiis Iuris Canonici (Institutiones I. C.)*, Ed. 3, 1882, p. 573.

exsecutione rescripti erraverit, idem iterum exsecutioni mandare licet (1).

20. — XI. Nisi aliud ex rerum natura aut ex iure constet, **potestatem iurisdictionis voluntariam seu non iudicalem** quis exercere potest 1) etiam in proprium commodum, 2) aut extra territorium exsistens, etiam 3) in subditum e territorio absentem — non vero, saltem directe, in non subditos (c. 201).

Poterit ergo missionarius, facultatibus praeditus seipsum propter iustam causam, in variis praeceptis dispensare.

21. — Scholion. De usu facultatum erga missionarium religiosum extra territorium degentem.

a) Non supervacaneum videtur notare, quod religiosus missionarius, eo ipso quod cuicumque domui (2) in missionibus destinetur et ascribatur, ibi a primo die ascriptionis suae domicilium necessarium, ibique Ordinarium suum proprium obtinet. Possunt ergo Ordinarii missionum suis uti facultatibus erga novos missionarios a primo die quo certae domui (3) in Vicariatu, a Superiore legitimo destinati et ascripti fuerint : puta permittendi ut neo-missionarii in navi celebrent.

b) Hoc ergo domicilium obtinet religiosus eo ipso quod rite ascribatur (4), *etiam ad certum tempus*, communitati cano-

(1) C. 59, § 1. — MAROTO, l. c.

(2) Idem non obtinetur si religiosus « *provinciae vel Vicariatus* » tantummodo designetur. In iure enim agnoscitur domicilium necessarium religiosi a « *domo* » cui ascribitur, non vero a provincia cui destinatur, quod confirmatur cc. 965 et 955, § 1.

(3) In regionibus missionum, « *districtus* » dummodo canonice erectus fuerit, vi concessionis particularis, per fictionem iuris aliquando domui religiosae proprie dictae fuit aequiperatus (Cfr. A. SURMONT, *Explication canonique et ascétique des Constitutions de la Congrégation du Cœur Immaculé de Marie établie à Scheut-lez-Bruxelles*, 1920, p. 121, ss.).

(4) Intelligas non ut hospes, sed ut membrum communitatis.

nice erectae. Communitas enim de se est perpetua (c. 102, § 1), « quae quidem stabilitas ac firmitas, uti scribit R. P. VOLTAS, C. M. F., membris communitatem componentibus communicatur » (1).

Immo haec stabilitas nobis videtur sufficienter obtenta, si quis religiosus missionarius, uti res plerumque se habent in missionibus, domui etiam non canonice erectae, puta domui quasi-paroeciali, vel etiam stationis nondum in quasi-paroeciam erectae legitime sit ascriptus, dummodo in hoc casu, a Superioribus, huiusmodi residentia ipsi sit assignata in perpetuum (c. 92, § 1) seu *in tempus indefinitum*, i. e. quin determinetur « dies ad quem » (2).

B. Normae communes interpretationis ex ipsis animadversionibus formularum desumptae

PRIMA ANIMADVERSIO.

22. — Clausula unica. Non omnes facultates, sed eae *tantum quae asterisco notantur sunt subdelegabiles*. Sicque imponitur restrictio vi cuius facultates nequeunt indiscriminatim subdelegari, quod secus liceret ex c. 199, § 2, nisi agatur de facultate quae ex fine vel natura rei sit personalis, utputa quia ordinem pontificalem supponit (c. 210). Consequenter facultates asterisco non notatae, semper exercendae sunt per ipsum Ordinarium loci, i. e. Vicarium aut Praefectum Apostolicum horumque Vicarios Generales seu Delegatos.

SECUNDA ANIMADVERSIO.

23. — 1^a Clausula. Ordinarius facultatibus sive per se sive per alios uti tantum valet « *intra fines suae iurisdictionis* »

(1) *Commentarium pro religiosis*, 1921, II, p. 299 (De Domicilio religiosorum).

(2) VERMEERSCH, *Epit. I.C.*, I, n. 183. — Iterum, uti liquet ex annotatione hic supra, oportet ut religiosus non tantum ut hospes, ibi commoretur; sed modo per se stabili, puta ut titularis, coadiutor, etc. missionis seu stationis.

nis ». Quae clausula *non* restringit usum facultatum ad *territorium* Ordinarii, sed intra limites tantum suae iurisdictionis.

Iamvero Codex I. C., ad c. 201, limites perspicuos imponit exercitio iurisdictionis, tam *ratione personae*, quam ex *natura potestatis* exercendae. Insuper nonnullae facultates *ratione materiae* ad territorium Ordinarii necessario restringuntur.

1) Ratione personae : potestas iurisdictionis potest in solos subditos *directe* exerceri (c. 201, § 1); *indirecte* tamen aliquando etiam in non subditos, utputa dispensando impedimentum matrimoniale, v. g. consanguinitatis, cuius ratio in utroque nupturientium inadaequate verificatur; quo casu Ordinarius *directe* dispensans subditum suum, non-subditum *indirecte* ab impedimento etiam liberat.

Notentur exceptiones c. 881, § 1 et c. 1245, § 1.

2) Ratione potestatis exercendae :

Potestas *iudicialis* exerceri nequit in proprium commodum aut extra territorium (c. 201, § 2), sed Ordinarius in suo territorio degens, habet potestatem iudicalem in personam quae ratione domicilii vel quasi-domicilii sit eius subditus, quamvis haec a territorio Ordinarii absit (c. 1561, § 2).

Exceptiones (c. 201, § 2) notatu dignae sunt sequentes :

a) c. 881, § 2 : qui habet potestatem iurisdictionis ordinariam, utputa Vicarius Apostolicus, quasi-parochus proprie dictus, potest ubique terrarum absolvere subditos suos.

b) c. 1637 : « *Iudex e territorio suo vi expulsus vel a iurisdictione ibi exercenda impeditus, potest extra territorium iurisdictionem suam exercere et sententiam ferre, certiore tamen hac de re facto loci Ordinario* », quin necessaria sit venia eiusdem Ordinarii.

3) Ratione materiae :

Ex ipsa rei natura facultas, v. g. designandi altaria privi-

legiata (c. 916), erigendi Viam Crucis (1), atque in genere facultates quarum exercitium effectum habent « localem », extra territorium ab Ordinario loci exerceri nequeunt.

Nota. Per se non prohibetur Ordinarius, ad dispensationem proprio subdito concedendam, quin utatur ministerio sacerdotis etiam alieni.

24. — 2^a Clausula. Praecipitur ut facultates exercentur « **gratis et sine ulla mercede** ». Notanda praecipua sequuntur :

1) Haec clausula actus liceitatem tantum respicit, non validitatem (cc. 11 et 39).

2) Praesertim quando agitur de dispensationibus matrimonialibus, sed etiam in ceteris facultatibus utendis, qui clausulam gratuitatis violaverit, ad restitutionem tenetur (2).

3) Fieri possit ut merces non exigatur, sed ultro offeratur : « Nec tunc accipi potest. Nihil ergo quod retributionem sapiat accipi potest sine indulto, quod interdum conceditur » (3).

4) Modica tamen praestatio ad compensandas expensas cancellariae et « *postales* » a non pauperibus exigi potest (c. 1056). Romae, summa 30 libellarum non reputatur excessiva.

5) Per se tamen accipi potest eleemosyna « in pia opera » eroganda, quae nullam *mercedis* rationem habeat ; immo divites in missione ad has eleemosynas *sponte* praestandas excitari possunt, non per modum praecepti, sed *exhortationis seu admonitionis tantum* (4).

« Verum cavendum est, notat P. VERMEERSCH, l. c., ut

(1) C. 308, coll. cum. cc. 349, § 1 et 239, § 1, 6°.

(2) Cc. 1056 ; 1507, § 1 et 2408. — VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1923, III, n. 614.

(3) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 45.

(4) *Instr. S. C. P. F.*, 8 Sept. 1869, n. 52, et *S. Offic.*, 22 Iunii 1893 ; *Collect.*, nn. 1348 et 1838.

in hac re sincere agatur, et propter periculum abusus fit ut interdum severius sit a S. S. responsum ».

25. — 3^a Clausula. « *Facta mentione Apostolicae delegationis* ».

1) Quae condicio iterum non urgetur ad actus validitatem, sed ad liceitatem tantum.

2) Idem ceteroquin Codice urgetur pro dispensationibus matrimonialibus (c. 1057).

3) Non tamen, sicut ante annum 1875, urgetur expressio temporis ad quod facultas Ordinario loci a S. Sede sit concessa.

Nota. Sicuti executio rescriptorum (c. 56), ita etiam delegatio potestatis: quae forum externum respiciunt, *scripto* fiant, quamvis scriptura ad validitatem per se non requiratur.

TERTIA ANIMADVERSIO.

26. — Praenotamen. *A quonam momento currere incipit tempus*, quando facultates Ordinario loci prima vice concessae sunt :

a) Si expressa habetur indicatio S. S., ea observanda erit atque huiusmodi definitio omne dubium praevenit.

b) Pro casu quo talis declaratio desideratur, scribit P. VERMEERSCH (1) : « ... 2 Aprilis 1640 et 22 Ian. 1759, Congregatio Generalis P. F. respondit tempus facultatum desumendum esse non a die datae sed a die earum receptionis (Collectanea P. F. n. 100 et 412). Et cum Collectanea nullam aliam normam referant, haec tuto ab Ordinariis et missionariis ut pro his facultatibus universaliter vigens, haberi poterit ... ». Ab hac sententia, prouti iacet, attento iure hodierno, videtur recedendum (2).

(1) o. c., n. 50.

(2) Etiam ante editum Codicem I. C. scripsit PUTZER (*Commentarium*

Etenim canon 38 expresse habet : « *Rescripta quibus gratia conceditur sine interiecto exsecutore, effectum habent a momento quo datae sunt litterae...* ». Norma igitur laudata S. C. P. F. iuri hodierno diserte *opponitur*, cui applicandum est principium c. 6 ad 1 : « *Leges quaelibet, sive universales sive particulares, praescriptis huius Codicis oppositae abrogantur, nisi de particularibus legibus aliud expresse caveatur* ».

Quod confirmatur c. 22 : « *Lex posterior... obrogat priori si... sit illi directe contraria aut totum de integro ordinet* ». Iam vero Codex (cc. 36-62) de integro ordinat regulas quae ad rescripta pertinent ; et norma haec anterior S. C. P. F. canoni 38 directe contraria probatur.

Iure autem *communi* (1) « *norma sumenda est... a stylo et praxi Curiae Romanae...* » tantummodo « *si certa de re desit expressum praescriptum legis...* » (c. 20).

Manet conclusio : quod momentum a quo currere incipiunt Facultates, est tempus concessionis seu « *quo datae sunt litterae* » (c. 38).

c) Quamvis facultates vigere incipiant « *momento quo datae sunt litterae* » (c. 38), tempus tamen earum computandum est ad normam c. 34, § 3, 3, ita ut primus dies non computetur, et tempus finiatur expleto ultimo die eiusdem numeri.

in facultates Apostolicas, 1898, n. 39, c): « *Gratiae factae ex sua natura incipiunt regulariter a die datae* » (cfr. ENGEL, *Collegium Universi Iuris Canonici*, L. I, Tit III, n. 18 ; — REIFFENSTUEL, *o. c.*, L. I, Tit. III, nn. 76 ss. ; et alii) ; ac tantummodo ut normam non ordinariam sed *exceptionalem* S. C. P. F. admisit : « *quindennium facultatum non a die datae, sed a die receptionis esse computandum in regionibus scil. admodum remotis, ut in Indiis Orientalibus* », nullomodo vero pro facultatibus Episcoporum Americae, quae inceperunt a die datae : quod auctor confirmat declaratione Secretarii S. C. P. F.

(1) Possit S. C. P. F. servare normam propositam a R. P. VERMEERSCH ut stylum curiae sibi proprium : quae tamen, ut ab Ordinariis et missionariis tuta haberi posset, novae declarationis authenticae S. C. P. F. indigeret.

Si v. g. facultates datae sint die 20 Iunii 1925, quamquam effectum habent a momento eiusdem diei quo conceduntur, dies tamen 20 Iunii non computatur ad tempus, puta quinquennium, complendum, et facultates finem habent expleto die 20 Iunii 1930, seu initio diei 21.

Probatur.

Rescripta enim, sine interiecto exsecutore effectum habent « a momento », (non « a die ») quo datae sunt (c. 36).

« Dies autem, scribit Toso, rescripto appositus (qui etiam dicitur dies datae) diei, quo *subsignatum est, respondere praesumitur* » (1).

Alias edocemur iure communi supponi ut rescripta etiam inter se contraria eodem die concedi possint (c. 48).

Momentum ergo subsignationis seu concessionis rescriptorum iure communi praesumitur non coincidere cum initio diei, ita ut pro praesentibus facultatibus, dies datae, ad normam c. 34 § 3, 3, non computetur et tempus finiatur expleto die eiusdem numeri.

27. — 1^a Clausula. « *Datis ab Ordinario precibus pro renovatione seu prorogatione earumdem facultatum, ipsae in suo robore perseverare censeantur, usque dum responsum S. C. ad eundem Ordinarium pervenerit* ».

Notanda praecipua sequuntur.

1) Verba « *datis ab Ordinario precibus* » duo necessario comprehendunt :

a) Subscriptionem precum ab Ordinario loci factam.

b) Missionem litterarum, in quantum haec ad Ordinarium spectat, v. g. illas remittendo secretario (2).

2) Clausula hac cavetur ne negotia missionis detrimen-

(1) *Commentaria minora*, 1921, I, c. 38, p. 123.

(2) BLAT, o. c., III, n. 781.

tum patiantur ex errore postali vel cum aliqua ex causa, responsio Sanctae Sedis fuerit procrastinata.

Videtur tamen quod ad liceitatem, Ordinarius loci obligetur ad petendam tempore utili facultatum renovationem. Si tamen hoc non fecerit (bona vel mala fide), idem est effectus in facultates ipsas ; — quae, si petitio etiam mala fide omissa fuerit, perseverabunt a momento quo preces renovationis datae sunt.

28. — 3) Quae perseverantia ultra tempus, etiam ad facultates « *pro certo numero casuum* » concessas sese extendit, nam hae quoque habituales, reputantur (c. 66, § 1). Quamvis R. P. VERMEERSCH (1) opinetur quod Ordinarius « e numero casuum ad quos novam facultatem accipiet casum istum demere debet » (2) et quod « a die qua prior facultas desiit nova facultas ad tempus renovata initium sumit », certum videtur, salvo iudicio contrario S. Sedis, **novam facultatem ad tempus renovatam, tantum initium sumere a die datae sicuti prima** ; neque demendi sunt a novis facultatibus casus, ex prorogatione forsan interim dispensati.

Etenim :

a) Ex formulis scimus antiquas seu priores facultates « *perseverare* », non vero dicitur *novas iam incipere*.

b) Id ceteroquin concordat cum principio c. 38 collato cum responsis S. C. P. F. (3).

c) Haec sententia tenetur a R. P. CREUSEN in *altera* editione *Epitome Iuris*, 1924, I, n. 283.

29. — Addit R. P. VERMEERSCH, l. c. :

« Si S. Sedes prorogationem negaverit, validus nihilominus fuit usus facultatis cuius petita erat renovatio.

(1) o. c., n. 49.

(2) Quod etiam admittit WINSLOW, nullam tamen rationem indicans (*Vicars and Prefects Apostolic*, n. 81).

(3) *Collect. S. C. P. F.*, nn. 100 et 412.

Facultas enim dicitur *perseverare* « usque dum responsum pervenerit », quod responsum esse potest negativum vel positivum ».

30. — 2^a Clausula. « *Quod si forte ex oblivione vel inadvertentia ultra tempus supra praefinitum, seu ultra... (certum numerum casuum) hisce facultatibus Ordinarium uti contingat, absolutiones, dispensationes, concessiones omnes exinde impertitae uti ratae atque validae habeantur* ».

Notanda sunt sequentia.

1) Binae clausulae ad nn. 27 et 30 suum effectum retinent etiamsi simul verificentur, utputa si Ordinarius ex oblivione vel inadvertentia per 4 menses ultra tempus praefinitum suis facultatibus usus fuerit, postea, errore detecto, mittit preces suas ad S. Sedem pro prorogatione. Si responsum S. S. adhuc per 5 menses exspectatur, Ordinarius tamen, durantibus 9 ultimis mensibus, semper legitime utitur antiquis suis facultatibus. Novae autem facultates ad tempus renovatae, initium sumunt a die quo facultates a S. S. renovantur.

2) Quod ex iure communi (c. 207, § 2) pro foro *interno tantum* conceditur, praesenti clausula non solum foro interno, sed *etiam externo* applicatur.

3) Iterum ab hac clausula non excluduntur facultates concessae ad certum numerum casuum (c. 207, § 2).

4) Condicio « *sine qua non* » ut facultates protrahantur, est « *oblivio vel inadvertentia Ordinarii loci* ». Indeque :

A) Si ipse *Ordinarius* sic communicat post elapsum tempus facultatem dispensandi, missionarius subdelegatus valide et licite dispensabit, tam pro foro externo quam pro foro interno, etiamsi missionarius oblivionem Ordinarii optime cognoscat.

B) Si vero *missionarius*, ex *propria* oblivione vel inadvertentia usus sit facultate dispensandi ultra tempus sibi ab Ordinario assignatum :

a) Quoad *forum internum* : valebit dispensatio, non vi huius clausulae sed vi canonis 207, § 2.

b) Quoad *forum externum* :

α) Opinatur R. P. VERMEERSCH quod « nullam, ex praesenti clausula, firmitatem, dispensatio acquireret » (1) et pro foro externo nullum effectum producat. Et sane dispositio praesens facultatum iuri communi, canonis scilicet 207, § 2 derogat : cui applicanda videtur Regula Iuris 28 in 6° « *quae a Iure communi exorbitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda* » seu « ad alios casus et personas non expressas non sunt extendenda » (2).

β) Sententiam oppositam incit P. CREUSEN (3), arguens quod missionarius subdelegatus in hac re locum tenet Ordinarii subdelegantis, sicque eadem clausula similiter adiuvatur, ita ut eius dispensatio bona fide concessa, pro foro etiam externo effectum suum producat. Haec opinio videtur confirmari ipsa exceptione in iure admissa contra praecedentem Reg. Iur. 28 : « Regula fallit, scribit REIFFENSTUEL, quando favor concessus est pro utilitate publica » (4). Praesens autem clausula non ad commodum privatum, puta Ordinarii, sed manifesto ad utilitatem publicam facultatibus est addita.

Idcirco praesenti clausula missionarium subdelegatum etiam adiuvari non reicimus, ac neutrae sententiae probabilitatem negamus.

C) Praesenti clausula *non* supponitur casus *malae fidei* apud Ordinarium loci, neque hac concessione vitio malae fidei providetur (5). Idem est dicendum de mala fide apud

(1) o. c., n. 47 ; sic etiam IGLESIAS, o. c., p. 26 in notula.

(2) REIFFENSTUEL, o. c., *De Regulis Iuris in Sexto*, Regula 28 ad, 5,

(3) N. R. Théol., 1924, p. 378.

(4) o. c., n. 12 et Regula 15, n. 20.

(5) IGLESIAS, o. c., n. 8, b ; — CREUSEN, N. R. Théol., 1924, l. c.

missionarium circa tempus ad quod fuit ab Ordinario subdelegatus.

Attamen non admittitur haec mala fides eo quod missionarius conscius sit oblivionis seu inadvertentiae *Ordinarii* : tunc enim, uti hic supra ad A dictum est, facultates certo perseverant.

31. — Nota.

De tempore ad quod, quoad effectum exercitii facultatum :

1) *Favores concessi* vi harum facultatum, cum sint gratiae factae, non cessant expirante ipsa facultate, nisi ipse Ordinarius effectum certo tempore circumscripserit, sic potestas celebrandi in mari, indefinite ab Ordinario facta, non cessat cessante facultate in concedente.

2) Attamen expirante facultate delegata in Ordinario, *cessat quoque in missionario subdelegata facultas dispensandi*, cum haec sit velut extensio facultatum Ordinarii. Sic missionarius ab Ordinario subdelegatus quoad facultatem XXVII « *permittendi ut... interpellatio partis infidelis ante baptismum partis quae ad fidem convertitur fieri possit* » expirante facultate Ordinarii, ea etiam et ipse privatur, neque iam catechumenis eam licentiam concedere valet.

Habemus enim regulas iuris in 6° : 67 « *quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit* » et 79 « *Nemo potest plus iuris transferre in alium quam sibi competere dignoscatur* ».

32. — Quaestio. Subdelegatio facultatis missionario facta, estne renovanda quotiescumque ipsa facultas a S. S. renovari debet?

Resp. Id per se videtur faciendum. Talis vero declaratio expressa non videtur necessaria, si de more in Vicariatu intelligatur, quod Vicarius Apostolicus silentio suo intendit confirmare facultates subdelegatas, quotiescumque ipsi erunt denuo a S. S. concessae (1).

(1) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 48.

PARS ALTERA

De facultatibus in Specie

ARTICULUS PRIMUS

CIRCA SACRAMENTA ET RITUS SACROS

33. — I. « *Concedendi suis missionariis facultatem benedicendi aquam baptismalem ea breviori formula, qua Missionariis Peruanis apud Indos Summus Pontifex Paulus III uti concessit.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) In baptismo *sollemni* (c. 755) adhibenda est aqua ad hoc specialiter benedicta (c. 757) et quidem eo anno in Sabbato Sancto aut in Vigilia Pentecostes, quae, si forte deficiat, aut corrumpatur, aqua pro baptismo est iterum benedicenda illa benedictione fontis quae habetur in *Rituali Rom.* tit. II, c. VII.

2) Immo pro baptismo saltem *sollemni*, haec aqua specialiter, uti supra, benedicta, si commode fieri potest, missionario est secum afferenda.

3) In baptismo « *privato* » de obligatione adhibendi aquam illam benedictam non videtur constare (1).

(1) GENICOT-SALSMANS, *Institutiones Theologiae Moralis*, II, n. 134. *Baptismus autem privatus* dicitur qui administratur servatis tantum ritibus substantialibus (WERNZ, *Ius Decretalium*, III, n. 727). Inde baptismus quem subiecto periclitanti confert minister, sacerdos vel diaconus, etiam in loco privato, servatis tamen caeremoniis quae baptismum sequuntur, potius *sollemnis* habendus est. (*Period.* XIV, p. (99). — BLAT, *Commentarium Codicis Iuris Canonici*, III, in can. 737, § 2).

B. Ex hac facultate speciali :

1) **Obiectum** : fit potestas praetermittendi formam longiorem pro benedictione fontis extra Sabbatum Sanctum et Vigiliam Pentecostes (1) et adhibendi illius loco, formam brevissimam quae reperitur in initio primae appendicis Ritualis.

2) **Subiectum** : Ordinarius id concedere potest, omnibus missionariis vel sacerdotibus qui, vel actu vel habitu, in territorio sacramenta legitime administrare possunt, sive sint subditi Ordinarii vel non.

3) **Tempus ad quod** : deputari possunt tempore indefinito et habitualiter.

34. — II. « Conficiendi olea sacra cum sacerdotibus, quos potuerit habere, et, si necessitas urgeat, etiam extra diem Coenae Domini. » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Quoad **ministros** : in oleorum consecratione, 12 presbyteri, 7 diaconi et 7 subdiaconi adhibendi sunt ; qui si deficient, dispensatio et quidem toties quoties imploranda est a Sancta Sede (2).

2) Quoad **tempus** : in sola Coena Domini olea ista consecrari licet. Atque utraque lex sub gravi obligat (3).

B. Ex praesenti facultate :

1) Quoad **ministros** : Episcopo permittitur ut, sine diaconis vel subdiaconis, consecret olea sacra cum presbyteris tantum quos habere potuerit.

2) Quoad **tempus** : necessitate urgente, dies specialis non urgetur ; immo ipsa necessitas diem definit.

(1) *Rit. Rom.*, Tit. II, c. VIII, (VII).

(2) Resp. S. C. Rit. 19 Iunii, 1875 : *Decret. Auth.*, n. 3359.

(3) *IGLESIAS*, o. c., n. 12.

35. — III. « *Concedendi facultatem administrandi Confirmationis Sacramentum uni vel alteri ex suis sacerdotibus, in quacumque regione a sua residentia longe dissita, absente tamen quocumque episcopo, servato decreto Sacrae huius Congregationis diei 4 Maii anni 1774, atque Instructione « De Sacramento Confirmationis » in appendice Ritualis Romani inserta.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Quilibet, caractere episcopali insignitus, est minister ordinarius validae Confirmationis (c. 782, § 1), qui tamen « *in aliena dioecesi indiget licentia Ordinarii loci saltem rationabiliter praesumpta, nisi agatur de propriis subditis quibus Confirmationem conferat privatim ac sine baculo et mitra* ». (c. 783, § 2).

2) Insuper Vicarius aut Praefectus Apostolicus gaudet facultate administrandi Sacramentum Confirmationis, etiam si ordine episcopali non sit auctus, qui tamen ea valide uti nequit nisi intra fines sui territorii et durante munere tantum (c. 782, § 2). Idem dicendum est quoad Pro-vicarium, Pro-praefectum vel seniore (c. 309) qui legitime succedit in munere Ordinarii (c. 310 § 2).

B. Ex facultate speciali :

1) **Obiectum :** Ordinariis missionum, ac proin etiam Pro-vicario, Pro-praefecto vel seniori in regimine, fit potestas instituendi ministros extraordinarios Confirmationis, seu dandi delegationem apostolicam sacerdoti eum in finem ut (legitime) administrare queat Sacramentum Confirmationis.

2) **Numerus instituendorum :** Unus vel alter, i. e. pauci, ita tamen ut non stricte ad duos facultas sit limitanda. Quamvis, ratione generis facultatis, pro simplici sacerdote, in Ecclesia occidentali omnino extraordinariae, requiri videatur ut numerus maneat absolute exiguus in vicariatu, ratio tamen tenenda est tam numeri incolarum ac missio-

nariorum quam extensionis territorii vicariatus. Quod in parva regione supervacaneum videretur, in praegrandi territorio fortasse insufficiens probabitur (1).

36. — 3) Condiciones extrinsecae requisitae :

a) « *In quacumque regione a sua residentia longe dissita* », quod moraliter est aestimandum, scilicet attenta tum distantia superanda, tum difficultate accessus, tum valetudine aut aetate Ordinarii, tum frequentia aut multiplicitate itinerum quae Ordinario imponderentur ad convenientem huius Sacramenti administrationem.

« In his omnibus moraliter aestimandis, scribit IGLESIAS, l. c., prae oculis habendum est, Ecclesiam noluisse constituere fideles harum regionum in deteriore, sed potius in meliore condicione quam apud alias regiones versantes in adiunctis ordinariis. Unde, in dubio inclinandum est in dandam sive in exercendam facultatem habitam ».

b) « *Absente tamen quocumque Episcopo* », ita ut in regione in qua deputatur sacerdos, nullus sit Episcopus qui **possit et velit** Confirmationem administrare ea frequentia eaque copia qua opus sit. Unde, si Episcopus quidem adest, sed, cum per territorium mere transeat, prae multitudine non potest omnes confirmare, ratio est supplendi per ministros extraordinarios.

c) Sanctio : Omissio praecedentium condicionum (ad *a* et *b*) non afficit validitatem Confirmationis, sed spectat ad liceitatem tantum collationis huius Sacramenti. « Quare, scribit P. VERMEERSCH, sacerdos cui Ordinarius, fretus praesenti facultate, hanc administrationem commisit, propter quaestionem de distantia vel de absentia omnis Episcopi, nullum scrupulum habere debet » (2).

(1) IGLESIAS, *o. c.*, n. 13. — VERMEERSCH, *o. c.*, n. 85. — WINSLOW, *o. c.*, p. 83.

(2) *Period.* XI, p. (114).

4) Condiciones magis intrinsecae :

a) *Subiectum subdelegationis* : Illi missionarii iterum intelliguntur qui, vel actu vel habitu, in territorio Ordinarii ministeria sacra legitime exercent, quamvis eius subditi non sint.

b) Subdelegatio ipsa potest esse ad actum vel habitualis.

c) « *Servato decreto.... et Instructione Ritualis Romani* ». Haec omnia habentur circa initium I appendicis Ritualis Romani, sub rubrica « *De Sacramento Confirmationis* » atque « *Instructio pro simplici sacerdote Sacramentum Confirmationis ex Sedis Apostolicae delegatione administrante* ».

Uti decreti et instructionis praecipua, sequentia notari possunt :

α) Chrisma sit ab Episcopo confectum, recens, et ex necessitate tantum Chrisma praecedentis anni adhiberi potest.

β) Congruit ut collatio huius Sacramenti potius fiat in hebdomada Pentecostes, hora nona, quamvis quocumque tempore Confirmatio administrari queat.

γ) Pro confirmandis servanda sunt requisita circa aetatem, statum gratiae, instructionem, etc...

δ) Quoad ministrum : administratio facienda est absque rochetto, baculo aut mitra, siquidem ipsi non competit usus pontificalium. Ceterae rubricae observandae in Rituali l. c. reperiuntur.

37. — IV. « *Permittendi suis missionariis ut Missam celebrare possint, in casu necessitatis, etiam sine ministro sub dio et sub terra, atque etiam in mari, dummodo mare sit tranquillum, in loco tamen decenti ; etiam si altare sit fractum vel sine Reliquiis Sanctorum ; et praesentibus haereticis, schismaticis, infidelibus et excommunicatis, si aliter celebrari non possit ; atque ut Missa celebrari queat una hora post mediam noctem.* » (Subdelegari nequit).

A) **Materia facultatis** : Respicit dispensationem a quibusdam praeceptis liturgicis in celebrando Sacrificio Eucharistico observandis.

B) **Subiectum cui respicit facultas** : Illa facultas quae respicit Ordinarium exerceri potest erga omnes sacerdotes in territorio praesentes ; extra territorium etiam erga subditos suos : puta erga neo-missionarios qui a Superiore certo Vicariatus seu provinciae religiosae destinati, e patria se conferunt ad missiones suas, dummodo domui determinatae iam sint ascripti.

C) **Conditio cui adnexus est usus facultatis** : requiritur casus necessitatis. Is obtinetur si aliter celebrari nequeat. In fine enim huius numeri condicio ista sic exprimitur : « *si aliter celebrari non possit* ».

38. — D) **Concessiones** :

1) Facultas conceditur celebrandi **sine ministro**. Celebrare sine ministro per se mortale est, nisi hic, postquam sacerdos iam notabiliter processit in Missa, abscedat, neque brevi reversurus sit, maxime si facta oblatione minister discesserit (1).

Hic vero conceditur indultum.

Nota. Observes, ex Resp. S. C. Rit. in Erien 4 Sept. 1875 ad I (2), sacerdoti qui sine ministro celebrat, semel tantum dicendum esse « *Confiteor* » ante Introitum.

2) **Sub dio** :

a) **Communiter** non licet celebrare Missam nisi in ecclesia vel oratorio publico vel semipublico, consecrato aut benedicto ad normam iuris necnon in oratorio domestico legitime erecto (cc. 822, § 1 ; 1193 ; 1195). Verum ex ipso

(1) CRAISSON, *Manuale totius Iuris Canonici*, n. 368, 3 ; — LEHNKUHLE, *Theologia Moralis*, II, n. 244.

(2) *Decret. Auth.*, n. 3368.

iure communi (c. 1822, § 4) possunt tum loci Ordinarius, vel, in domo religionis exemptae, tum superior maior concedere licentiam celebrandi super petram sacram in loco decenti (numquam tamen in celebrantis aut infirmi cubiculo). Praedictam vero licentiam Ordinarii concedere non possunt nisi triplici condicione cumulative verificata (1) scilicet : α) ob iustam ac rationabilem causam — β) in aliquo extraordinario casu — γ) et per modum actus seu aliquoties tantum (c. 1822, § 4).

b) Vi praesentis facultatis, potest Ordinarius Missam in loco publico, sed profano (sub dio) directe et quidem generaliter permittere « *si aliter celebrari non possit* ».

3) Sub terra : puta si, in persecutione, securitas sacerdotis id postulet.

4) Etiam in mari : Mare debet esse tranquillum adeo ut, habita ratione molis ac consistentiae navis, non sit periculum effundendi Sacram Speciem calicis.

Nota. Locus sit decens : quoad cellulas pro privatis viatorum usibus destinatas, ibi non absolute celebratio prohibita est, quando adiuncta omnia remonent irreverentiae pericula (2).

« Missionarii itaque potius in alio loco, magis decoro, Missam celebrare conabuntur. Quod si copia ista non habeatur, tunc videbunt quomodo in ipsa cella Missa offeri queat. Ipsius cellae amplitudo, vacuitas ab aliis personis, mensa cui altare exstrui queat, prudentem casus aestimationem fundabunt. Si, re perspecta, celebratio possit esse devota et non indecora, cella locus celebrationis esse poterit » (3). In nonnullis navibus, attentis circumstantiis, cella uti prudens videbitur.

(1) Resp. Comm. Cod., 16 oct. 1919, A A S, XI, p. 478. — VERMEERSCH, *Period.*, X, p. 101.

(2) *Litt.* 13 aug. 1902, ad *Vic. Apost. Madagascari* (cfr. VERMEERSCH, *o. c.*, n. 51).

(3) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 51.

5) « In loco tamen decenti » : Canone 823, § 1 excluduntur templa haereticorum vel schismaticorum, etsi olim rite consecrata vel benedicta fuerint. Ratio prohibitionis est species cuiuspiam communicationis quae sapit indifferentissimum. Vetitum istud cessat in quibusdam partibus ubi simultaneus usus aedificii a catholicis et acatholicis toleratur.

6) « Etiam si altare sit fractum vel sine reliquiis Sanctorum » : Altare exsecratur per fractionem quae sive quantitate sive loco sit enormis, vel si amoveantur reliquiae aut frangatur vel amoveatur sepulchri operculum (cfr. c. 1200).

Vi praesentis facultatis, permitti potest celebratio in tali altari. « Si tamen altare vel petra refici tempestive possunt et iterum consecrari, v. g. formula brevior cui alludit c. 1200 et quam dedit S. R. C. 9 Sept. 1920 (1), liquet reparationem istam et consecrationem faciendam esse, ne versemur extra casum necessitatis » (2).

7) « Praesentibus haereticis, schismaticis, infidelibus et excommunicatis » : Horum praesentia in Sacrificio Eucharistico litando, si excipitur excommunicatus vitandus (c. 2259, § 2), potius ex lege naturae (periculo irrisionis, indifferentismi, etc...) quam ex lege ecclesiastica videtur interdicta. Si vero haec incommoda removentur, celebratio, vi huius facultatis, evadit licita, etiam ad legem Ecclesiae quod attinet quoad excommunicatum « *vitandum* », si aliter celebrari non possit.

Monet R. P. VERMEERSCH, l. c. « In regionibus barbaris curandum tamen videtur ut non baptizati, etiam catechumeni, soli Missae catechumenorum assistant, et finita contione post Evangelium recedant, ut sic magis dignitati Sacrificii consulatur et maior honor christianis deferatur ».

De opportunitate huiusmodi disciplinae iudicent Ordinarii locorum.

(1) VERMEERSCH, *Period.*, X, p. 234.

(2) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 107.

8) « **Atque ut Missa celebrari queat una hora post mediam noctem** ». Conceditur anticipatio horae celebrationis, quae ex iure incipit una hora ante auroram (c. 821, § 1). Vi igitur huius facultatis, permitti potest ut Missae celebratio incipiat iam statim elapsa una hora post mediam noctem, computatione facta ad libitum iuxta normam c. 33, § 1. Necessitas aderit quotiescumque v. g. propter iter instituendum, Missa alia hora moraliter celebrari nequeat (1).

39. — V. « **Permittendi ut Missa celebrari possit cum uno luminari, adhibendo in casu quodcumque lumen, dummodo cera ex apum industria confecta deficiat ; nec non permittendi ut Missa absque luminaribus celebrari possit, in locis ubi non inveniuntur olivae et nulla alia substantia ad lampades nutriendas inveniri potest : in casu tamen verae necessitatis, et graviter onerata conscientia ipsius Ordinarii.** » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) In Missae celebratione, requiruntur duae candelae accensae, ex cera apum quoad maximam partem confectae. *Sine ullo lumine* Sacris operari ita grave est, ut solum ad conficiendum Viaticum, pro quo urget praeceptum divinum, sic celebrari liceat.

2) **Cum lumine non ex cera apum confecto**, reputatur quoque grave ; « CAPPELLO, *De Sacramentis*, I, 775 tamen id non putat, secluso scandalo, excedere veniale ; atque ex causa mediocriter gravi, id fas erit, deficiente copia cereorum. Immo SUAREZ et GOBAT id ex sola devotione semel aut iterum permittunt ».

3) « Uno tantum cereo uti non excedit veniale, « a quo puto proinde quamcumque causam rationabilem, adhuc solius devotionis, secluso scandalo excusare » (S. ALPHONSUS, L. VI, n. 394, Dubitatur 2º) » (2).

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 51. — IGLESIAS, o. c., n. 14.

(2) VERMEERSCH, o. c., n. 108.

4) « Si exstinguantur candelae post consecrationem, immo post offertorium, sacerdos a Sacro cessare non potest, sed expectare debet donec lumen afferatur. Post quadrantem tamen, Missam dicere pergat Cfr. CAPPELLO, l. c. » (1).

B. Vi facultatis praesentis :

1) Celebratio permitti potest cum uno lumine, propter causam rationabilem. Atque ubi cera apum deficiat, quodlibet lumen, etiam electricum, permitti potest. Quum haec moraliter sint intelligenda, deficit cera etiam si rarissima sit et nimis pretiosa.

2) Permitti etiam potest ut *absque luminaribus* celebretur, si nulla substantia ad lampades nutriendas reperiri possit. Sed hic requiritur *vera necessitas*, immo de necessitate ista graviter oneratur conscientia Ordinarii. Necessitas aderit, si ministrandum sit Viaticum, vel si populus aut ipse celebrans non possit die festo aliter audire Sacrum; immo, addit P. VERMEERSCH, hodie sufficere putamus ut propter aliam *gravem* rationem Missa non videatur omittenda (2).

40. — VI. « Permittendi ut in utraque purificatione calicis aqua tantum adhiberi possit, dummodo tamen extrema adsit vini deficientia. » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

« Peccaret quidem sacerdos si in purificatione calicis sola aqua uteretur... Sed hoc non erit plus quam veniale, ut communiter dicunt » (3).

B. Ex facultate :

Usus solius aquae permitti potest, sed severa condicio apponitur quae tamen una sufficit : dummodo scilicet

(1) VERMEERSCH, l. c.

(2) Gravis ratio adesset, die etiam feriato, si missionarius possit Missam celebrare in loco dissito, ubi incolae christiani nonnisi rarissime hoc beneficio gaudent.

(3) S. ALPH., L. VI, n. 408.

« *extrema adsit vini deficientia* » quin insuper requiratur necessitas quaedam celebrationis, sed permittitur celebratio merae devotionis causa.

41. — VII. «*Permittendi thurificationem in Missis cantatis a solo celebrante absque ministris, dummodo duo saltem clerici superpelliceo induti Missae inserviant.* »
(Subdelegari nequit).

A) **Obiectum concessionis** : Continet dispensationem legum liturgicarum, et consistit in eo quod celebrans cum cantu Missam peragens, etsi absque ministris in sacris, possit tamen thus adhibere perinde ac si cum ministris sacris ageret.

B) **Bina condicio apponitur** :

1) ut « *saltem* » duo clerici, etsi nondum tonsurati, ad inserviendum adhibeantur. Melius fuerit tres vel quatuor adhibere, quorum unus vel duo thuribulo ministrando, alii ipsi Missae ministrandae deputentur (1).

2) ut ministri, non vestibus saecularibus appareant, sed superpelliceo (quod vestem talarem supponit) sint induti.

C) **Limites facultatis** : Suapte natura facultas territorio manet restricta, sed intra territorium nulla « *qualitate* » Missae (puta pro defunctis etc...) restringitur.

42. — VIII. «*Permittendi ut in ecclesiis sui territorii tres Missae statim post mediam noctem Nativitatis Domini celebrari possint, cum potestate administrandi fidelibus S. Communionem, cauto tamen ut omnia cum debita reverentia fiant.* » (Subdelegari nequit).

A. **Ex iure communi** :

1) C. 821, § 2 : « *In nocte Nativitatis Domini inchoari media nocte potest sola Missa conventualis vel paroecialis, non autem*

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 52.

alia sine apostolico indulto ». Dubitatur utrum in hac Missa distribui queat S. Communio, quod probabiliter affirmandum est (c. 867, § 4).

2) « *In omnibus tamen religiosis seu piis domibus oratorium (etiam semipublicum) habentibus cum facultate sanctissimam Eucharistiam habitualiter asservandi, nocte Nativitatis Domini, unus sacerdos tres rituales Missas vel, servatis servandis, unam tantum quae adstantibus omnibus ad praecepti quoque satisfactionem valeat, celebrare potest et sacram Communionem petentibus ministrare.* » (c. 821, § 3).

B. Ex facultate :

1) Fit potestas Ordinario permittendi *tres* missas in nocte Nativitatis Domini, in quibus sanctissima Communio administrari liceat.

2) Qua facultate ditari possunt omnes « *ecclesiae* » paroeciales ac quasi-paroeciales, etiam aliae aedes sacrae, nondum paroeciales, sed divino cultui dicatae ad usum omnium Christifidelium (c. 1161) necnon oratoria publica (c. 1188, § 2, n. 1); non autem semi-publica (c. 1191, § 1).

3) Cautelae de debita reverentia potissimum sumendae sunt quod ad astantes, ita ut sobrii noctem transegerint et devote ad S. Synaxim se praeparaverint.

43. — IX. « *Permittendi ut in ecclesiis sui territorii functiones maioris Hebdomadae celebrari valeant iuxta peculiarem Ritus a s. m. Benedicto Pp. XIII propositum pro ecclesiis minoribus paroecialibus, in quibus ministrorum numerus vel copia cantorum ad praedictas sacras functiones solemniter peragendas haberi nequeat : dummodo tamen constet ibidem satis esse consultum reverentiae sacris mysteriis debitae, et quod nulla exinde abusui pateat occasio ; et quatenus neque praedictus Ritus servari possit, permittendi ut in iisdem ecclesiis unica Missa lecta, loco sollemnis, celebrari possit feria V in Coena Domini et Sabbato sancto.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Functiones Hebdomadae Sanctae possunt, annuente episcopo, in minoribus « *paroeciis* », sine cantu peragi ad formam Memorialis Rituum Benedicti XIII.

Id ergo, vi iuris communis, Ordinarii missionum in « *quasi-paroeciis* » sui territorii concedere possunt (1).

B. Ex facultate :

1) Ordinarii missionum *praesenti facultate indigebant* ut id in aliis ecclesiis permittere queant ubi v. g. territoria in quasi-paroecias nondum canonice sunt divisa.

2) *Condiciones* : Duae requiruntur ut licite adhibeatur parvum Rituale Benedicti XIII :

a) Ut desit copia ministrorum et cantorum ad functiones iuxta missale peragendas.

b) Ut consulatur reverentiae sacris mysteriis debitae, ac nulli inde abusui pateat occasio. Tres saltem necessarii sunt clerici late dicti, bene instructi et superpelliceo cum veste talari induti (2).

3) Ubi ne hoc quidem decenter fieri potest, Ordinarius facultate munitur permittendi in iisdem ecclesiis unicam Missam lectam, loco sollemnis tam feria V in Coena Domini quam Sabbato Sancto.

Uti liquet concessio celebrandi Missam continet etiam facultatem distribuendi S. Communionem intra Missam, immo in Sabbato Sancto etiam continuo ac statim post eam expletam (c. 867, § 3).

44. — X. « Permittendi ut in ecclesiis sui territorii ter in hebdomada, extra Quadragesimam, Missa privata de Requie celebrari possit, etiam diebus ritus duplicis maioris et minoris, exceptis Dominicis nec non feriis, vigiliis atque

(1) *Instructio S. C. P. F.*, 20 Iul. 1920, A A S, XII, p. 331.

(2) S. C. Rit., 31 Iul. 1821, ad I : *Decret. Auth.*, n. 2616. — Tom. IV, *Decret. Auth. S. C. Rit.* : Suffragium de isto responso.

octavis privilegiatis, diebus tamen, quibus eadem Missa a Rubricis permittitur, computatis. » (Subdelegari nequit).

Tenor facultatis est sequens :

1) Ut in qualibet hebdomada (a die Dominica, uti videtur supputanda) in omnibus ecclesiis vel oratoriis « *publicis* » (non « *semi-publicis* ») ter, et quidem ab omnibus sacerdotibus, Missa **privata lecta** de Requie celebrari possit.

Tres quidem dies in hebdomada erunt computandi (non cumulandi) cum illis in quibus ex legibus liturgicis iam celebrari possit Missa privata de Requie, ita ut non plus quam ter in hebdomada in unaquaque ecclesia vel Oratorio publico, huiusmodi Missa dici possit, nisi ipsum Calendarium maiorem numerum permittat.

2) « Aliae dies in aliis ecclesiis ad arbitrium rectoris eligi poterunt. Sed in singulis, sacerdotes omnes ad istam electionem factam se accomodare debebunt, ne plus quam ter in hebdomada apparatu nigro celebretur contra praescripta rubricarum » (1). Facultas enim directe respicit locum non personas.

3) Notandum est, uti ex ipsa concessione liquet, facultatem respicere Missas **privatas lectas** de Requie. Igitur Missae non privatae, ordinantur quoad dies iuxta proprias leges liturgicas ; sicque componi ac cumulari possunt Missa privata ter celebrata cum Missa cantata vel « *de die obitus* » forsitan bis vel ter adhuc addita (Missa enim in die sepulturae defuncti non reputatur privata).

4) Exceptiones :

a) Tempus Quadragesimae ; **b)** festa secundae classis aut ritus altioris ; **c)** Dominicae omnes ; **d)** Feriae privilegiatae scilicet : feria IV cinerum ac feriae II, III et IV Maioris Hebdomadae ; **e)** vigiliae privilegiatae nempe : Nativitatis Domini, Epiphaniae et Pentecostes ; **f)** Octavae privilegiatae quae sunt : primi ordinis : Paschatis et Pentecostes — se-

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 55.

cundi ordinis : Epiphaniae et Corporis Christi — tertii ordinis : Nativitatis et Ascensionis Domini.

5) Notetur insuper Missam de Requite « in cantu » prohiberi tantum :

a) quando officium est duplex ; **b)** in die dominica, licet anticipata vel etiam quod ad officium reposita ; **c)** in feriis, vigiliis et octavis *privilegiatis* (1).

Ergo quoad Missam « in cantu » secundum leges liturgicas generales, non attentendum est tempus Quadragesimae. Praesenti vero indulto, toto tempore Quadragesimae uti non licet.

45. — XI. « Permittendi etiam in omnibus diebus festis et dominicis Missam votivam de B. M. V. iis qui, ob defectum oculorum aliamve infirmitatem, legere nequeant Missas singulis diebus occurrentes iuxta Missalis Romani rubricas. » (Subdelegari nequit).

A) **Obiectum** : Facultas conceditur permittendi sacerdotibus caecutientibus vel qui propter aliam infirmitatem (v. g. balbutiem) legere Missas praescriptas nequeant seu difficile tantum possint, ut cotidie legant Missam votivam B. M. V.

Haec facultas valet tantum pro sacerdotibus nondum omnino caecis, quo casu indultum speciale requiritur, eoque obtento sub gravi tenetur uti assistentia alterius sacerdotis, quamvis forte haec obligatio in indulto non expresse fuerit apposita (2). Insuper vi praesentis facultatis, sola Missa de B. M. V. et nulla alia permitti potest.

B) **Notanda** :

1) Diebus quibus rubricae id permittunt, nihil obstat quin idem sacerdos legat Missam defunctorum ; ipsi integrum etiam est, si decenter possit, Missam diei legere : Indulta enim non tollunt, sed augent iura.

(1) JOS. PAUWELS, S. I., *Notanda quaedam circa officium et missam*, 1918, nn. 37 et 47.

(2) *Instructio S. C. Rit.*, 12 Ian. 1921, A A S, XIII, p. 154.

2) Missa B. M. V. quae hic conceditur pro quovis anni tempore est « quinta » inter Missas votivas de Beata.

3) Gloria et Credo in hac Missa addenda sunt quotiescumque Missa diei occurrentis haec continet ; necnon in iubilaeo propriae ordinationis sacerdotalis. Insuper Gloria non solum in sabbato sed infra Octavas etiam simplices B. M. V. addendum est.

4) Secunda et tertia oratio non adduntur quando, ritu ecclesiae in qua celebratur, orationes de tempore excluduntur.

5) In festis, et per octavas etiam simplices B. M. V. non dicitur in praefatione « *Et te in veneratione* », sed verba dicuntur quae Missa de festo vel de octava postulantur.

6) In die Nativitatis Domini eadem Missa votiva de Beata ter dici potest. In commemoratione autem Omnium fidelium defunctorum, eadem Missa quotidiana pro defunctis ter repeti potest.

N. B. Instructio integra circa huiusmodi indultum reperitur in A A S, XIII pp. 154, ss. (1)

46. — XII. « *Permittendi ut, iusta de causa, ssmum Sacramentum cum duobus luminaribus ex quacumque substantia confectis exponi possit.* » (Subdelegari nequit).

A) **Materia facultatis :**

1) Exceptio fieri potest a legibus liturgicis, quae in expositione (publica, in ostensorio, vel privata, in sola pyxide de more cooperta (2)) ssmi Sacramenti, saltem sex luminaria

(1) VERMEERSCH, *Period.*, X, p. 306 ss.

(2) Quoad ritum, cfr. CALLEWAERT, *Caeremoniale*, 1922, nn. 330 ss.

Nota. Expositio *privata* fieri potest sine Ordinarii licentia (c. 1274, § 1) ex qualibet iusta causa etiam privata, utputa « cum nimbi, procellae, turbines aut grandines impendent » (Benedictus PP. XIV « *Cum, ut recte nosti* » 27 Iulii, 1755) ; immo « alicuius infirmitas aut alia privatae personae necessitas... sufficiunt » (S. C. Rit. 1 Sept. 1598). Coram una per-

de cera apum ex maiore parte confecta praescribunt; in expositione autem XL horarum, iuxta Instructionem Clementinam, viginta ad minus requiruntur.

2) Conceditur : ut expositio privata vel publica ssmi Sacramenti permitti queat : *a)* cum duobus tantum luminaribus — *b)* ex qualibet substantia confectis. Itaque, annuente Ordinario loci, lumen electricum non prohibetur. Sententiae R. P. BLAT (1) ac R. P. IGLESIAS (2) non astipulamur, quibus videtur hoc indultum ad expositionem perpetuam vel XL horarum non extendendum. Verbum enim « *exponi* » latae subest interpretationi, neque, quamdiu Sancta Sedes tacet, hae duae sollemnes expositiones ab indulto excludendae videntur (3).

B) **Conditio** : Causa iusta requiritur sive pro reducendo numero sive pro substituenda materia lampadum, sed causa stricte « *gravis* » non postulatur. Sufficiet ratio repetita ex nimio pretio cerae apum, ex difficultate illam habendi vel servandi accensum aliud lumen ac electricum (puta alia lumina constanter vento extingui).

Nota. Haec facultas respicit solam expositionem ssmi Sacramenti, non vero « *celebrationem Missae* » de qua in facultate V nec « *asservationem* » ssmae Eucharistiae de qua in c. 1271 et in facultate immediate sequenti.

47. — XIII. « *Permittendi ut, in locis ubi olivae non inveniuntur, et nulla alia substantia ad lampades nutriendas haberi potest, ssmum Sacramentum etiam sine lumine asservari possit, in casu tamen verae necessitatis et graviter onerata conscientia ipsius Ordinarii.* » (Subdelegari nequit).

sona *privata*, etiam maioris devotionis gratia, SS. Sacramentum numquam exponi licet (Monitum S. C. Rit., 28 Dec. 1895 : ap. *Ephemerides Liturgicas*, Dec. 1895; — *Collationes Brugenses*, I, p. 52; — S. C. Rit., 17 Iulii 1894 : *Decret. Auth.*, 3832, ad II).

(1) o. c., III, p. 767.

(2) o. c., n. 22, p. 48.

(3) Cfr. n. 10 huius commentarii.

A. Ex iure communi :

Praeter alia, asservatio licita ssmæ Eucharistiae speciatim requirit ut « *Coram tabernaculo, in quo Sanctissimum Sacramentum asservatur, una saltem lampas diu noctuque continenter luceat, nutrienda oleo olivarum vel cera apum ; ubi vero oleum olivarum haberi nequeat, Ordinarii loci prudentiae permittitur ut aliis oleis commutetur, quantum fieri potest, vegetabilibus* » (c. 1271). Sub gravi quidem praecipitur ut lumen ardeat. Minus constat de gravi peccato illius qui aliud lumen lumini ex oleo vel cera substituat, propter dicta de substantia luminis in Sacrificio Missae (ad facultatem V).

B. Ex facultate :

Indulgetur Ordinario ut permittat asservationem sine ullo lumine.

Condiciones :

1) Ut deficiat omnis substantia ad lampades nutriendas : nedum oleum vegetabile de quo c. 1271, sed etiam omnis alia materia, ita ut ubi lux electrica haberi possit, lumen istud adhibendum videatur (1).

2) Oportet praeterea ut moralis adsit necessitas servandi ssmam Eucharistiam. Haec habebitur, si secus non esset praesto Viaticum aegrotis ministrandum, vel si secus, populus vel communitas quaedam religiosa non possit iam Sanctissimum visitare (2). Minor necessitas sufficere videtur, si agatur tantummodo de dispensatione quoad solam materiam lampadis nutriendae. Etenim « *Plus semper in se continet, quod est minus* » Reg. Iuris 35 ac « *Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus* » Reg. Iuris 53 in 6°.

48. — XIV. « Permittendi, si ab haereticis aut infidelibus sit periculum sacrilegii, ut ssmum Sacramentum pro infirmis sine lumine in loco tamen decenti retineri possit. »

(Subdelegari nequit).

(1) IGLESIAS, o. c., n. 23.

(2) Sic etiam WINSLOW, o. c., p. 94.

A. Ex iure communi :

« *Sanctissima Eucharistia servari debet in tabernaculo inamovibili in media parte altaris posito* » (c. 1269, § 1).

Gravi aliqua suadente causa ab Ordinario loci probata, non est vetitum ssmam Eucharistiam *nocturno tempore* extra altare, super corporali tamen, in loco tutiore et decenti asservari, servato praescripto de lampade semper coram lucente (c. 1269, § 3).

B. Ex facultate :

1) *Obiectum* : Fit potestas dispensandi in duplici lege asservationis : *a)* quoad locum (ecclesiam et altare...), *b)* quoad lampadem.

2) *Conditio* : Ut adsit periculum sacrilegii, si Sanctissimum in consueto tabernaculo in ecclesia vel cum lumine asservetur. Periculum istud etiam a fure catholico interdum timendum est. Ad usum ergo facultatis non opus est ut periculum ab haereticis aut infidelibus proficiscatur : hi tantum nominantur quia in missionibus profanatio frequentius a talibus timenda est (1).

3) Notanda.

a) Prorsus diversa est haec facultas a superiore, ubi materia ad nutriendam lampadem simpliciter deficiebat ; hic materia non supponitur deesse sed instat periculum sacrilegii.

b) Locus decens requiritur : puta conclave actu liberum in domo missionarii, distinctum a proprio missionarii cubiculo ; atque optandum foret ut tabernaculum ibi erigatur.

c) Facultas, qua uti potest, tamdiu durat quamdiu perseverat causa. Hinc si per solam noctem periculum timendum sit, Sanctissimum consueto more servetur per diem, sed per noctem in loco tuto abscondatur.

d) Si satis removetur periculum reponendo ssmam Eucharistiam in domo sacerdotis, neque incommodum sat grave excusat, lumen requiri videtur.

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 112,

« Impotentia tamen, paupertas sine remedio aut alia gravis causa excusare potest » (1).

49. — XV. « *Permittendi religiosis sororibus sacrario servitio addictis, ut sacra vasa sacrasque supellectiles tangere, nec non pallas, corporalia et purificatoria abluere valeant.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

1) « *Curandum ne calix cum patena et ante lotionem purificatoria, pallae et corporalia, quae adhibita fuere in Sacrificio Missae, tangantur, nisi a clericis vel ab iis qui eorum custodiam habent* » (c. 1306, § 1).

2) « *Purificatoria, pallae et corporalia, in Missae Sacrificio adhibita, ne tradantur lavanda laicis etiam religiosis, nisi prius abluta fuerint a clerico in maioribus ordinibus constituto; aqua autem primae lotionis mittatur in sacrarium vel, si hoc desit, in ignem* » (c. 1306, § 2).

3) Notat tamen GENICOT-SALSMANS (2) : « Aliis autem idem licet (scilicet : tangere nuda manu calices, patenas, item ante lotionem corporalia, pallas et purificatoria) si causa *rationabilis* adest; sine tali causa, alii contra alios id culpa venialis arguunt ». Omnibus autem ea quae non chrismate inunguntur, ut vestes sacerdotales, reliquias, (ciborium benedictum sed vacuum) tangere licet ; item corporalia, pallas et purificatoria, post lotionem ».

B. Ex facultate :

1) Ut data facultas, secundum c. 68, aliquid operetur, latius accipienda est quam quod c. 1306, § 1, omnibus conceditur. Iamvero canon postulat ut *non clerici* qui ea tangant « *eorum custodiam habeant* ». — Hic vero satis erit ut sorores aliquo modo, sive permanentes sive etiam transi-

(1) PUTZER, o. c., n. 165.

(2) o. c., I, n. 282.

torie, sacristiae sint addictae, seu ut v. g. munus lavandi corporalia hic et nunc obeant.

2) Cum hic agatur de prima lotionem sororibus permit-tenda, liquet religiosas abluentes corporalia etc... teneri sicut et alios, ad aquam prioris lotionis in sacrarium vel, si hoc desit, in ignem mittendam.

50. — XVI. « *Permittendi suis missionariis ut adminis-trare valeant christianis graviter aegrotantibus ssam Eucharistiam sine lumine et sine superpelliceo et stola, dummodo constet de periculo cui exponerentur si induerent superpelliceum et stolam, lumenve accenderetur.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Quoad delationem ssmae Eucharistiae.

a) « *Ad infirmos publice sacra communio deferatur, nisi iusta et rationabilis causa aliud suadeat* » (c. 847). Iudicare de causa occulte deferendi sacram communionem nemini reservatur, ipsique missionario permittitur. Iusta ergo et rationabili de causa, delatio privata seu occulta fieri poterit, etiam ad sacram communionem devotionis causa adminis-trandam, dummodo agatur de infirmis, etiam si infirmi nondum graviter aegrotent — non vero de incarceratis aut aliis non aegrotantibus.

b) Normae pro delatione privata hae sunt (1) :

« Sacerdos stolam semper habeat propriis coopertam vestibibus ; in sacculo seu bursa pyxidem recondat, quam per funiculos collo appensam in sinu reponat ; et numquam solus procedat, sed uno saltem fidei, in defectu clerici, associetur » (2).

« Postrema tamen rubrica, scribit P. VERMEERSCH, in non uno loco atque in ipsa Urbe, non raro neglegitur » (3).

Quod parum sane laudandum est. A recepto tamen usu,

(1) A A S, 1912, p. 725.

(2) *Period.*, VII, pp. 64, 68, 69.

(3) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1922, II, n. 114.

nemo cum serio incommodo discedere debet, si paratus sit oboedire superioribus qui legem urgeant.

2) Quoad administrationem ssmae Eucharistiae, omnia de more sunt servanda quoad luminaria, preces, corporalia, etc. (1).

Existimat tamen R. D. BESSON, quando Sanctissimum occulte deferri licet, superpelliceum (quod per se sub veniali imponitur), non stricte requiri neque ad ipsam communionem in domo ministrandam (2). Episcopus tamen, uti liquet, usum illius urgere potest.

B. Ex facultate :

1) *Obiectum.* Non fit sermo de deferendo Sanctissimo sed de eius administratione.

Facultas directe comprehendit solam dispensationem a quibusdam rubricis in administratione per se observandis, et expressa fit mentio de lumine, superpelliceo et stola ; idem tamen valere videtur pro usu corporalis, pro precibus et aliis caeremoniis (3).

2) Condiciones.

a) Oportet, ut ssma Eucharistia sic tantum administretur graviter, quamvis fortasse nondum periculose, aegrotantibus. Graviter autem aegrotant qui ex morbo notabiliter affliguntur, vel quorum morbus facile evadere potest periculosus et mortalis. Atque a fortiori hac facultate comprehenditur administratio Viatici.

b) Altera condicio dispensandi est ut constet de periculo cui exponerentur vel missionarii vel christiani, si rubricae observarentur. Et si solum lumen sit periculosum, vestes erunt adhibendae ; et contra ; atque sic porro in aliis caeremoniis omittendis.

(1) *Rit. Rom.*, Tit. IV, c. 4.

(2) *Nouv. Revue Théologique*, 1913, p. 181.

(3) *IGLESIAS*, o. c., n. 26.

51. — XVII. « *Concedendi infirmis decumbentibus, de quibus certa spes non adsit ut cito convalescant, etiam ante finem mensis, a quo decumbunt, ut S. Communionem sumere possint bis vel ter in hebdomada; et si agatur de sacerdotibus vel religiosis, etiam quotidie, non servato ieiunio : hoc est etsi aliquam medicinam vel aliquid per modum potus antea sumpserint.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

C. 858, § 1 : « *Qui a media nocte ieiunium naturale non servaverit, nequit ad sanctissimam Eucharistiam admitti, nisi mortis urgeat periculum, aut necessitas impediendi irreverentiam in Sacramentum.* »

§ 2 : « *Infirmi tamen qui iam a mense decumbunt sine certa spe ut cito convalescant, de prudenti confessorii consilio sanctissimam Eucharistiam sumere possunt semel aut bis in hebdomada, etsi aliquam medicinam (etiam solidam, qualis foret pastillus) vel aliquid per modum potus antea sumpserint.* »

Explicatio huius canonis : VERMEERSCH, Epit. I. C. 1922, II, n. 124.

B. Ex facultate :

Ampliatur concessio Codicis tum quod ad tempus, tum quod ad numerum communionum.

1) Quod ad *tempus* : condicio ut iam a mense decumbant (I), simpliciter supprimitur. Satis est ergo ut non adsit certa spes proximae convalescentiae, seu quae v. g. intra quattuor dies cum morali certitudine obtinebitur.

2) Quod ad *numerum communionum* : canon 858 non permittit nisi semel vel bis communionem non ieiuno. Vi

(1) Observes usum invaluisse ut vox « *decumbentes* » late sumatur, ita ut etiam infirmi qui se ad ecclesiam conferre possunt, facultate uti non prohibeantur (VERMEERSCH, *Period.*, XI, p. 88). Quae tamen opinio Romae, uti nobis affirmavit P. CREUSEN, acriter adhuc disceptata, applicatur tantum *vere infirmis*, quorum vires sive morbo, sive senio, sive debilitate fractae sunt, ita ut saltem *moraliter decumbentes* dici possint. Non est opus gravi vel periculoso morbo, dummodo condicionibus facultatis satisfiat (VERMEERSCH, *Epit.* I. C., 1925, II, n. 124).

facultatis bis *vel ter* in hebdomada sic permitti potest ; immo *cotidie, si agitur de sacerdote vel de religioso*.

Hac facultate non intelliguntur clerici non sacerdotes. Quod spectat ad religiosos : stricte loquendo « *religiosi dicuntur qui vota nuncuparunt in aliqua religione* » (c. 488). Non videntur tamen excludi novitii, cum isti, quoad privilegia, religiosis aequiperentur (c. 567, § 1).

Opinatur R. P. IGLESIAS (1) « hac facultate comprehendere eos quoque qui vivendi rationem religiosorum imitantur » quamvis tribus votis publicis non astringantur (c. 673, § 1). Id ultimum negandum videtur : quamvis enim facultates amplam ferant interpretationem, proprietas tamen verborum (puta « *religiosi* ») est servanda, neque facultates extendere ultra earum tenorem licet (c. 67) ; quod confirmatur c. 680.

52. — Nota. De ieiunio eucharistico ante Missam :

Die 22 martii 1923, S. Officium decrevit « *in certis casibus et sub determinatis conditionibus eandem ieiunii legem per opportunas dispensationes aliqua ex parte mitigare* ».

« Quoties igitur sacerdotes, iuxta can. 806, § 2, Missam eodem die » iterare aut etiam tardiore hora ad Sacrum Altare accedere necesse » habeant, siquidem sine gravi damno ieiunii eucharistici legem, vel » infirmæ valetudinis causa, vel propter nimium sacri ministerii laborem, aliasve rationabiles causas, ad rigorem servare nequeant ; » Supremæ huic Congregationi locorum Ordinarii, omnibus rerum » adiunctis diligenter expositis, recurrere poterunt. Quæ pro diversitate » casuum (sive cum singulis Ipsamet dispensando, sive, quando vera » ac probata necessitas id omnino suadeat, habituales quoque facultates ipsis Ordinariis tribuendo) opportune providebit. Quæ quidem » facultates pro casibus urgentioribus, in quibus tempus non suppetat » recurrendi ad S. Sedem, iam ex nunc Amplitudini Tuæ conceduntur, » per Te ipsum, graviter onerata conscientia, exercendas : hisce tamen » sub conditionibus, ut nonnisi aliquid per modum potus, exclusis » inebriantibus, sumere permittatur ; efficaciter scandalum removeatur ; » ac quamprimum S. Sedes de concessa dispensatione certior fiat.

» Gravissimæ demum huius legis relaxationem solum concedendam

(1) *o. c.*, n. 17.

» esse scias, quum spirituale fidelium bonum id exigat, non vero ob
» privatam ipsius sacerdotis devotionem aut utilitatem » (1).

53. — XVIII. « Conferendi, rationabili de causa, Ordines minores omnes simul, etiam cum prima tonsura. »
(Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Codex I. C., c. 978, § 3, haec habet : « a) *Nec primam tonsuram conferre licet, una cum aliquo ex ordinibus minori-*
b), neque omnes ordines minores una simul ».

B. Ex facultate :

Permittitur Ordinario ut utrique vetito deroget. Nec gravis causa requiritur ; sufficit rationabilis, quae ex occupationibus missionariorum aut Ordinarii loci, ex distantia, ex commoditate studiorum facile colligitur.

54. — XIX. « Conferendi, iusta de causa, omnes sacros Ordines, etiam presbyteratum, diebus ferialibus etsi continuis. » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Ordinationes in sacris celebrandae sunt sabbatis quatuor temporum, Sabbato ante dominicam Passionis et Sabbato Sancto. — Licet tamen Episcopo, ob causam gravem, easdem habere quolibet die dominico aut festo de praecepto, etiam abrogato (c. 1006) (2).

Obtenta licentia ordinationis « *extra tempora* », ordinationes iisdem diebus dominicis aut festis permittit.

2) Praeterea inter acolythatum ac subdiaconatum unus saltem annus, ac inter singulas ordinationes in sacris tres menses intercedere debent « *nisi necessitas aut utilitas Ecclesiae, iudicio Episcopi, aliud exposcat* » (c. 978, § 2).

B. Ex facultate praesenti :

1) Tribuitur potestas dispensandi :

(1) A A S, 1923, pp. 151-152.

(2) GENICOT-SALSMANS, *o. c.*, II, n. 433. — Catalogus horum festorum apud eundem auctorem, II, n. 266.

a) in lege de *tempore* Ordinationis sacrae ita, ut fieri queat etiam diebus *ferialibus*;

b) in lege de *interstitiis* ita ut sacri Ordines conferri valeant diebus etiam *continuis*, quod antea a facultatibus saepe excipiebatur.

2) Condicio quae apponitur pro licito usu potestatis est valde benigna, et sufficit causa quaelibet iusta, quin requirenda sit « *necessitas aut utilitas Ecclesiae* » quae sunt causae canonicae pro interstitiis. Igitur sufficiet v. g. difficultas itineris pro Episcopo; occasio forte defectura vel incommodum mittendi ter subditos suos ad aliquem Episcopum; interruptio notabilis studiorum et similia (1).

N. B. — a) Facultas ista erga subditos ubique exerceri potest, praesertim cum concedatur etiam Ordinario loci non Episcopo, in cuius territorio per se nullus Episcopus reperitur (pro quo casu verbum « *conferendi* » mutatur in « *permittendi* ». (2).

b) Subditi autem sunt clerici vicariatui vel praefecturae incardinati etiam si alibi studiis vacent. Item religiosi, a momento quo cuidam domui missionum legitime sunt ascripti etiam si forsitan in Europa adhuc degant (3).

55. — XX. « *Dispensandi, gravi tamen de causa, cum utriusque cleri diaconis super defectu aetatis decem et octo mensium, ut, eo non obstante, ad S. presbyteratus ordinem promoveri possint, dummodo idonei sint et dimidiam partem quarti anni cursus theologici rite, secundum Codicis praescriptiones can. 976, absolverint.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Subdiaconatus conferri non potest ante annum vicesi-

(1) Cfr VERMEERSCH, *o. c.*, n. 116.

(2) *Ibid.*

(3) Cfr n. 21 huius opellae.

num primum completum; diaconatus ante vicesimum secundum completum; presbyteratus ante vicesimum quartum completum (c. 975).

B. Ex facultate :

1) Dispensatio dari potest solis diaconis ut ad s. Presbyteratus ordinem promoveri possint. In aetate ipsi *diaconatui* requisita Ordinarius nihil dispensare potest.

2) Nihil de studiis Ordinarius demere potest.

« Observes itaque, scribit R. P. VERMEERSCH (1), quantum studia regulariter et complete facta cordi sint Ecclesiae ».

3) *Gravis* requiritur causa, non iusta tantummodo. Hanc non dabit regulariter utilitas privata; gravis autem est v. g. penuria sacerdotum qui in istis regionibus requiruntur.

4) Ordinarius potest dispensare non tantum cum clero saeculari, sed etiam cum religiosis etsi exemptis. Sufficit pro saeculari ut sit de eius territorio atque pro religioso, ut, obtento domicilio in Vicariatu, intuitu ministerii in territorio Ordinarii peragendi ordinetur. His suppositis, possit ergo Ordinarius hac facultate uti in favorem clerici saecularis in Europa degentis sed Vicariatui apostolico legitime *incardinati*, vel religiosi in patria studiis incumbentis, sed cuidam *domui* missionum a propriis superioribus rite ascripti.

Nota. Non videtur admittenda sententia R. P. VERMEERSCH, l. c. qui negat *Praefecto* Apostolico non Episcopo potestatem dispensandi cum diaconis propriis, extra territorium commorantibus.

Arguit auctor ex eo quod Praefectus Apostolicus ordines etiam minores, extra territorium invalide conferret. Sed in conferendis ordinibus minoribus Praefectus Apostolicus utitur potestate *ordinis*, dum in dispensando super aetate, potestate utitur *iurisdictionis*. Ab una ad alteram potestatem non valet illatio. Ceteroquin praesens assertum auctoris

(1) o. c., n. 91.

videtur contradictorium cum eis quae admittit ad n. 116 eiusdem operis ubi affirmat Praefectum seu Superiorem missionis facultate XVIII *ubique* uti posse, dummodo haec exerceatur erga proprios subditos.

Tenemus ergo a Praefecto Apostolico, qui formulam tertiam minorem receperit non minus quam a Vicario Apostolico, facultatem XX exerceri posse erga diaconum proprium etiam extra territorium commorantem.

ARTICULUS SECUNDUS

FACULTATES MATRIMONIALES

56. — Praenotamen.

Quum facultates XXI-XXVII respiciant materiam magis practicam pro missionibus, accuratius de illis agemus, eo magis, uti scribit R. P. VERMEERSCH, quod omnes istae facultates sunt *subdelegabiles*, ita ut moraliter omnes missionarii de normis in usu harum facultatum prudenter sequendis instructi sint maxime conveniat (1).

57. — XXI. « *Dispensandi, canonicis existentibus causis, super impedimentis matrimonialibus sive minoris sive maioris gradus (can. 1042), tam publicis quam occultis, etiam multiplicibus, iuris tamen ecclesiastici : exceptis impedimentis provenientibus ex sacro presbyteratus ordine, ex defectu praescriptae aetatis et ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio.*

(1) Notetur quod *error communis etiam interpretativus seu de iure*, de quo agitur ad n. 15 huius commentarii, vi canonis 209, iurisdictionem supplet pro foro etiam *externo*, et sensu quidem lato, ac proinde etiam *pro actibus administrativis et iudicialibus* (cfr. A. COULY : *Le Canoniste*, 1925, « La juridiction suppléée du canon 209 », p. 450-459). Et quoad materiam praesentis articuli : cfr. CAPPELLO, *De Matrimonio*, 1923, n. 665.

Concedendo tamen has dispensationes, Ordinarius prae oculis habeat regulas statutas in Codice, a can. 1035 ad can. 1080, circa impedimenta in genere et in specie; et, in impedimentis mixtae religionis et disparitatis cultus (1), servatis conditionibus

(1) Refertur a R. P. VERMEERSCH (*Period.* 1925, XIV, pp. 114, 115) quaedam « **Facultas ad decennium concessa alicui Vicario Apostolico** » (1 Iulii 1920).

« **Dispensandi super impedimento disparitatis cultus cum neophitis qui, privilegio Paulino uti cupientes, conversi, interpellatione facta et coniuge infideli discedente, gravibus de causis ab ipsis Ordinariis cognoscendis et probandis, mulierem catholicam ducere nequeant, ut cum coniuge pagano rite contrahere possint, servatis conditionibus c. 1065 et 1071.** »

A. Ex iure Communi :

1) Fidelis cuius coniux infidelis discessit, alias nuptias quidem contrahere potest, sed cum altera parte *catholica* tantum (cc. 1120-1125).

Nuptiae enim cum parte haeretica forent illicitae, cum infideli forent invalidae ob impedimentum disparitatis cultus.

2) Neque ad solvendum hunc casum, possint missionarii uti communi facultate XXI dispensandi super hoc impedimento, sed peculiaris potestas necessaria est, qualis praesenti facultate speciali, Vicario Apostolico ad decennium fuit concessa (Cfr VERMEERSCH, *De casu Apostoli*, 1911, n. 62).

B. Ex Facultate :

I) *Obiectum* : Potestas fit Vicario Apostolico dispensandi super impedimento disparitatis cultus cum neophitis conversis, etiam iis qui privilegio Paulino utuntur.

II) *Conditiones* :

1) *Ad validitatem* dispensationis requiritur ut causae graves obstant quominus neophitus partem catholicam ducat.

a) Uti tales habentur : α) Si in regione omnino pauci catholici inveniuntur, β) moralis obligatio educandae proles conceptae ex infideli, γ) spes seria conversionis partis infidelis, δ) utilitas pro regione, etc. (Cfr n. 61 huius commentarii). Ceterum aestimatio causae, prudenti arbitrio Ordinarii relinquitur.

b) Usui huius facultatis non obstat copia matrimonii cum baptizata *haeretica seu acatholica*, sufficit difficultas nubendi cum parte *catholica*.

2) *Ad liceitatem* dispensationis expresse praescribitur ut causa non ab aliquo missionario, sed ab *ipso Ordinario* postremo cognoscatur et definitive iudicetur, quamquam investigationes praeparatoriae aliis committi possunt (c. 57, § 2).

ab Ecclesia praescriptis : videlicet de amovendo a catholico coniuge perversionis periculo, ac de universa prole utriusque sexus in catholicae religionis sanctitate baptizanda et educanda ; monita parte catholica de obligatione, qua tenetur, conversionem coniugis acatholici prudenter curandi ; eaque lege ut, neque ante neque post matrimonium coram Ecclesia initum, partes adeant ministrum falsi cultus ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum. Si agatur vero de matrimoniis cum hebraeis vel mahumetanis, peculiari ratione oportet ut : constet de status libertate partis infidelis, ad removendum periculum polygamiae ; absit periculum circumcisionis prolis ; et si civilis actus sit ineundus, sit tantum caeremonia civilis nullaque Mahumetis invocatio aut aliud superstitionis genus interveniat. (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Magni momenti est potestas quae cc. 1043-1047 fit Ordinario loci, parochi (1), sacerdoti matrimonio assistenti (c. 1098, 2°) et confessario :

1) pro casibus urgentis periculi mortis (cc. 1043-1044);

2) extra mortis periculum (c. 1045) :

a) Quando omnia sunt parata et nequit differri matrimonium sine periculo probabili gravis damni ;

3) Consuetae *cautelae* c. 1061 urgentur.

Si tamen huiusmodi facultas pro Sinis concedatur, non prohibetur Ordinarius loci quin etiam pro praesenti dispensatione utatur concessionem generali quoad « *modum cautiones praestandi* » pro illa regione a S. S. speciatim facta (cfr nn. 68 et 69 huius commentarii).

(1) In missionibus parochi aequiperatur quasi-parochus (c. 451, § 2, 1°) qui regit quasi-paroeciam canonice erectam ; atque, pro hac materia matrimoniorum, in locis ubi territorium in quasi-paroecias nondum canonice est divisum, nomine parochi venit etiam « *omnis sacerdos a missionis Moderatore ad animarum curam in aliqua statione universaliter deputatus* » (Cfr Decretum : « *Ne temere* », 2 aug. 1907. — Instr. S. C. P. F., 25 Iulii 1920 : A A S, 1920, p. 332 ad 7).

b) vel etiam cum urget convalidatio matrimonii iam contracti (1).

B. Ex facultate praesenti :

58. — I. De impedimentis quae tolli possunt :

Dispensari possunt omnia impedimenta iuris ecclesiastici, tribus exceptis ; nec refert quod impedimenta sint gradus minoris vel maioris, publica vel occulta. Porro impedimenta matrimonii designantur a c. 1058 ad c. 1080.

1) Impedimenta excepta :

a) Iure divino : Eximuntur a facultate dispensandi : impotentia, ligamen, consanguinitas in tota linea recta et in primo gradu lineae collateralis (inter fratrem et sororem).

Nota : Error, vis et metus, necnon clandestinitas iam non censentur *impedimenta* matrimonialia proprie dicta : siquidem sunt totidem vitia quae non ipsas personas, sed consensum directe afficiunt (cc. 1083-1087 ; cc. 1094 ss.). Solae circumstantiae *personam* inhabilitantes recensentur inter impedimenta (2), et haec tantum praesenti facultate includuntur.

b) Iure ecclesiastico : Excipiuntur : impedimentum ordinis presbyteratus (non vero diaconatus vel subdiaconatus) (3) ; defectus aetatis (16 in viro, 14 in femina) (c. 1067, § 1) ; affinitas in linea recta, si matrimonium ceteroquin validum etiam fuerit consummatum.

Idecirco ex capite affinitatis non poterit dispensari v. g. vir ad hoc ut ineat matrimonium cum matre aut filia uxoris defunctae vel cum aliis ab his in linea recta ascendentibus aut descendentibus. Attamen, non consummato matri-

(1) Ad rite intelligendos hos canones missionariis adiumento erit parvum commentarium R. P. BRENNINKMEYER, O. S. B., modo practico digestum : « *Dispensatiebevoegdheden van huwelijksbeletselen in dringende gevallen, volgens den Codex Iuris Canonici* » (1921, Vlaamsche Boeken-halle, Leuven, Mechelen, Gent).

(2) IGLESIAS, O. C., n. 81 ; DE SMET, *De Sponsalibus et Matrimonio*, 1920, II, n. 463. — WERNZ-VIDAL, *Ius Matrimoniale*, 1925, n. 146. — CAPPELLO, *De Matrimonio*, n. 195. — CHELODI, *Ius Matrimoniale*, 1921, n. 34.

(3) YLLA, O. P., *Derecho Matrimonial*, 1918, Manila (Ins. Philipp.), p. 91.

monio, vel consummato sed invalido, potest quis dispensari ut ducat etiam matrem aut filiam compartis suae demortuae vel etiam pseudouxoris adhuc vivae, dummodo v. g. constet filiam ducendam a viro ipso non esse progenitam; semper etiam dispensari poterit ad ineundum matrimonium cum *sorore aut fratre* uxoris aut viri defuncti vel cum *sorore aut fratre* parentum coniugis defuncti (1).

59. — 2) Impedimenta gradus minoris sunt (c. 1042, § 2):

a) Consanguinitas in tertio gradu lineae collateralis (c. 1076).

b) Affinitas in secundo gradu lineae collateralis (cc. 97 et 1077).

c) Publica honestas in secundo gradu (c. 1078).

d) Cognatio spiritualis (cc. 768 et 1079).

e) « *Crimen ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii etiam per civilem actum* » (c. 1075, 1°).

Cetera omnia sunt impedimenta maiora.

3) Impedimentum censetur **publicum** : quod probari in foro externo *potest*, secus est occultum (c. 1037) (2).

Porro tribus modis aliquid in foro externo probari potest.

a) Testimonio *unius* testis *qualificati*, qui deponat de rebus ex officio gestis, v. g. parochus de libro suo baptismatum aut matrimoniorum, notarius publicus de documentis ab ipso exaratis (c. 1791, § 1).

b) *Duobus vel tribus testibus omni exceptione maioribus* (3) seu probatae prudentiae et integritatis, sibi firmiter cohaerentibus atque sub iuramenti fide testificantibus (c. 1791, § 2).

c) *per documentum aliquod publicum* aliamve probationem

(1) IGLESIAS, *l. c.*

(2) Cfr. CHELODI, *o. c.*, n. 35.

(3) Personae exceptae enumerantur cc. 1756-1758 collatis cum cc. 1974-1975. Sic : ut *non idonei* excipiuntur seu repelluntur a testimonio ferendo impuberes et mente debiles (c. 1757, § 1); inter *incapaces* censentur coniux in causa sui coniugis; ut *suspecti* excipiuntur « *publici gravesque partis inimici* » ita ut horum suspectorum testimonium plenam probationem in foro externo non producat (c. 1757, §§ 2 et 3).

a iudicibus ecclesiasticis acceptam : v. g. inscriptio matrimonii in registis curiae episcopalis vel paroecliae, etc... (cc. 1812-1828).

60. — II. De Causis ad dispensandum requisitis :

1) Notiones (I) :

Causae sunt :

a) *motivae* seu finales, vel *impulsivae* : Causa dicitur finalis, ob quam hic et nunc in concreto dispensatio conceditur ; — impulsiva est causa sine qua dispensatio fuisset quidem concessa, sed quae movit dispensantem ut citius aut facilius gratiam concederet.

b) *Canonicae vel non canonicae* :

a) Causa canonica est illa quae iuxta canonicas sanctiones et prudens ecclesiasticae provisionis arbitrium, sufficit ut constituat causam *motivam*, saltem respectu impedimenti gradus *minoris*.

Unde causa canonica quamvis ordinarie sit causa motiva respectu impedimenti minoris, potest esse insufficiens et non motiva respectu impedimenti maioris (2).

β) Ex alia parte causae non canonicae sunt de se causae impulsivae tantum, quae singulatim sumptae ad impedimentum dispensandum causam motivam per se non constituunt.

Possunt tamen, si plures simul concurrunt et collective sumuntur, inducere causam finalem ac sufficientem.

61. — De Causis Canonicis :

a) Causae canonicae quae, etiam singillatim sumptae, pro *impedimento minore* sufficere videntur, in Instructione S. C. P. F. indicabantur (3).

Causae honestae sive non infamantes :

Angustia loci ; — aetas feminae superadulta (ultra 24

(1) WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 430. — CHELODI, *o. c.* nn. 55 et 56.

(2) Paulo aliter : WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 430.

(3) 9 maii, 1877 : *Collect.*, n. 1470. Harum autem explanatio reperitur apud DE SMET, *o. c.*, n. 817 ss.

annorum ad 40); — deficientia seu incompetencia dotis; — lites super successione bonorum iam exortae aut imminentes; — paupertas viduae numerosa prole onustae, quam vir alere polliceatur; — bonum pacis etiam inter consanguineos; — excellentia meritorum.

His addi possunt: paucitas virorum, v. g. propter difficultatem virorum accedendi ad locum vel ratione belli; — catholica religio apud coniuges in tuto ponenda; — spes conversionis compartis ad religionem catholicam; — ut bona conserventur in familia; — illustris familiae conservatio; — honestas seu condicio socialis familiae conservanda (I).

Causae inhonestae seu diffamantes:

Nimia, suspecta, periculosa familiaritas; — periculum incontinentiae pro vidua iuniore; — infamia mulieris; — periculum matrimonii mixti, civilis, aut incestuosi concubinatus; — remotio gravium scandalorum; — cessatio publici concubinatus; — copula divulganda et praegnantia.

b) Ut causae supradictae, singillatim sumptae, fiant causae canonicae etiam pro impedimentis *gradus maioris*, per se requiritur ut causae sint *absolute et relative graves*. Ergo ad hoc iudicium ferendum non sufficit ponderare causam ipsam absolute sumptam, sed insuper *prudens comparatio causae et impedimenti dispensandi postulatur*. In dubio tamen de sufficientia causae, uti iam supra dictum est, dispensatio semper licite et valide conceditur (c. 84, § 2).

62. — c) Ad dispensanda impedimenta **mixtae religionis vel disparitatis cultus**, rationes mere privatae uti angustia loci, aetas superadulta, paupertas viduae generatim non sufficiunt; sed causae exiguntur quae bonum *etiam publicum* afficiunt, uti sunt: excellentia meritorum oratoris; — periculum incestuosi concubinatus; — periculum matrimonii civilis; — remotio gravium scandalorum; — cessatio publici

(I) DE SMET, *o. c.*, n. 826,

concubinatus; — spes conversionis partis acatholicae, si huiusmodi matrimonium mixtum sit unicum medium procurandi aeductionem catholicam prolis ex anteriori matrimonio natae (1). Insuper nonnumquam sufficit suspecta familiaritas; — copula divulganda et praegnantia; — immo aliquando socialis condicio familiae; — assecuratio religionis catholicae apud coniuges.

d) Ecclesia quoque faciliorem se exhibet erga *magnates et potentes*, tum quia saepe causa forte insufficiens meritis familiae completur; tum quia ad *bonum commune* interest ut sint bene affecti erga Ecclesiam.

e) Denique notat R. P. VERMEERSCH (2), quod severitas etiam Conc. Tridentino inculcata iam non urgetur in iis qui dispensationem *obstinate* petant.

Ista enim obstinatio velut complet causam: periculum enim nonnumquam creat publici concubinatus aut matrimonii mere civilis; et in aliis casibus, ubi bona partium dispositio periculum istud avertit, durum videtur et *minus aequum* negare illis qui melioris sunt voluntatis quod male dispositis facile concederetur. « Quare, concludit laudatus auctor, hodie ecclesiastica impedimenta hanc potius habent utilitatem, ut plures a prohibitis vel exclusis matrimoniis deterreant, et parentes catholici et ministri sacri suis consiliis noverint iuvenes ab istis coniugiis optandis *tempestive* avocare. » (3)

63. — 2) Causae non canonicae his adduntur, quatenus roborant priores, immo istis solis concedi solet interdum dispensatio in remotioribus gradibus v. g. affinitatis (4). Possunt insuper inducere causam finalem et sufficientem pro impedimento gradus etiam maioris, si plures simul sumuntur. Huiusmodi sunt :

(1) ZITELLI, *De Dispensationibus Matrimonialibus*, p. 60. — CAPPELLO, *Tractatus canonico-moralis de Sacramentis*, III, n. 314.

(2) o. c., n. 92.

(3) l. c.

(4) IGLESIAS, o. c., n. 31.

a) *Quoad matrimonium* : propositum illud contrahendi iam divulgatum ; — convenientia matrimonii ; — boni mores nupturientium ; — bonum parentum ; — quia hi indigent adiutorio.

b) *Quoad oratorem* : si infirmitate sit detentus ; — si prole sit onustus, cui bonam matrem quaerit.

c) *Quoad oratricem* : si orbata sit uno vel altero parente ; — si illegitime sit orta ; — si infirmitate, deformitate etc... laborat ; — si sit ab alio deflorata (1).

64. — III. Normae quaedam speciatim prae oculis habendae in concedendo has dispensationes :

1) *Annotatio dispensationis concessae :*

a) Ordinarius loci monendus est de dispensatione a missionario subdelegato concessa pro *foro interno non sacramentali*.

Ille dispensationem a missionario concessam diligenter adnotet in secreto curiae archivo (c. 1047), quod in armario seu scrinio omnino clauso et obserato custodiatur (c. 379) ; quo casu dispensatio, quamvis in foro dumtaxat interno concessa, dummodo eo modo sit adnotata, valet etiam pro foro externo (c. 1047).

b) Si vero in foro *externo* dispensatio fuit concessa, ea a missionario adnotetur in libro matrimoniorum, necnon de ea mentio marginalis fiat in libro etiam baptizatorum ad normam c. 1103.

c) Dispensatio concessa in foro interno *sacramentali* nullo adnotetur, et valet pro foro interno tantum, ita ut, si postea impedimentum publicum evadat, nova dispensatio requiratur.

2) *Postquam petitio dispensationis missa est ad S. Sedem*, Ordinarius (vel missionarius subdelegatus) ne ultra pro hoc casu utatur facultate sua, nisi ex gravi et urgente causa. Insuper si id factum sit, statim S. Sedes *ab Ordinario* de

(1) NOLDIN, *De Sacramentis*, n. 593. — WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 433.

casu moneatur (c. 1048). Usus tamen facultatis ab Ordinario vel missionario subdelegato in his circumstantiis adhibitae, semper est validus (c. 204).

65. — 3) De concurrentia variorum impedimentorum.

a) Si cum impedimento *publico* super quo facultas dispensandi ex indulto est concessa, aliud publicum vel occultum concurrat super quo facultas non habeatur, pro omnibus adeunda est S. Sedes (c. 1050).

b) Si vero *post impetratam* a S. Sede dispensationem, aliud impedimentum super quo facultas habetur comperiat, Ordinarius vel missionarius subdelegatus sua facultate uti potest (c. 1050).

c) Quando cum impedimento *occulto* super quo facultas dispensandi ex indulto fuit concessa, aliud publicum vel occultum concurrat super quo facultas non habeatur, pro hoc ultimo tantum ad S. Sedem est recurrendum. Si v. g. impedimentum occultum criminis concurrat cum impedimento aetatis : pro hoc ultimo tantum S. Sedes est adeunda (1).

4) Dispensatione concessa ex facultate generali (etiam delegata vel subdelegata) simul conceditur legitimatio prolis natae vel conceptae ex iis quibuscum dispensatur, nisi fuerit adulterina vel sacrilega (c. 1051).

Idem effectus non habetur, si facultas, v. g. missionarii subdelegati ad *certum casum tantum*, ab Ordinario loci fuit concessa.

66. — 5) De vitio obreptionis et subreptionis :

Ordinario loci ac missionario subdelegato sequenti modo principium c. 1054 videtur applicandum :

a) Si *post dispensationem* ab impedimento *minoris* gradus ab eis *bona fide* concessam, etiam unica causa in precibus exposita postea falsa reperiatur : neque hoc defectu neque

(1) Quoad modum recurrendi ad S. S. : videsis : GENICOT-SALSMANS, o. c., II, n. 522 ad II ; n. 526 praesertim, ac numeris sequentibus.

quocumque obreptionis vel subreptionis vitio dispensatio irrita est dicenda.

b) Si vero *ante concessam* dispensationem, Ordinarius vel missionarius subdelegatus animadvertat absentiam certam omnis causae canonicae : non solum illicite, sed etiam invalide dispensat (c. 84, § 1).

6) Canone 1057 monemur ut « *qui ex potestate a Sede Apostolica delegata dispensationem concedunt, in eadem expresse pontificii indulti mentionem faciant* ».

Id requiritur ad liceitatem actus tantum.

7) Absterrendi sunt fideles a matrimonio cum iis qui notorie aut fidem catholicam abiecerunt aut societatibus ab Ecclesia damnatis ascripti sunt. Parochus vel missionarius praedictis nuptiis assistere non potest, nisi consulto Ordinario (c. 1065).

8) Si *publicus* peccator (1) aut censura notorie innodatus (quamvis nondum ab Ordinario declaratus) prius nolit ad sacramentum poenitentiae accedere, aut cum Ecclesia reconciliari, parochus vel missionarius eius matrimonio ne assistat nisi gravis urgeat causa, de qua, si fieri possit, consulat Ordinarium (c. 1066).

67. — 9) Urgendae sunt *condiciones* ab Ecclesia praescriptae (c. 1061, § 1) (2), si agitur *de impedimentis mixtae religionis vel disparitatis cultus*.

(1) *Publicus peccator* censendus est cuius gravia peccata iam *communiter cognita sunt*, sive per sententiam iudicis sive per evidentiam delicti in loco publico commissi aut per famam iam ad multos delati. Neque obstat crimen aliquibus ex praesentibus esse occultum.

Probabilius tamen non habendus est ut peccator publicus, cuius peccatum nondum est communiter cognitum, licet nonnullis notum, adeo ut multo tempore iam latere non possit. — Idem per se probabilius tenendum est, pro loco ubi crimen publicum non est, quamvis alibi publicum sit. Semper excipiendi sunt casus in quibus grave scandalum fidelium prudenter timendum foret (Cfr GENICOT-SALSMANS, *o. c.*, II, n. 122).

(2) C. 1061, § 1 : Ecclesia super impedimento mixtae religionis **non dispensat**, nisi :

Immo haec est condicio valoris ipsius dispensationis. Si ergo in casu speciali non omnes istae cautiones obtineri possunt, ad S. Sedem erit recurrendum vel dispensatio est neganda (1).

68. — 10. Additamentum pro Sinis : quoad modum cautiones praestandi.

A) Ex iure communi :

1) *Ad validitatem* dispensationis requiritur ut coniux infidelis, si non scriptis, saltem ore vel signo certo et externo cautiones praestiterit seu promissione tali firmaverit, quae « *praebeat morale fundamentum de veritate executionis* » (2).

2) Hodie, omisso iuramento suppletorio quod antea urgebatur (3), *ad licitatem* imponitur ut cautiones « *regulariter* » in scriptis exigantur (c. 1061, § 2). Quae regula exceptiones necessarias aut opportunas concedit, ita ut cautiones etiam verbis aut signis externis firmatae sufficere possint (4).

B) Indultum speciale pro Sinis (5) :

Die autem 5 aprilis 1918, C. S. Off., attentis peculiaribus circum-

1) urgeant iustae ac graves causae ;

2) cautiones praestiterit coniux acatholicus de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et uterque coniux de universa prole catholice tantum baptizanda et educanda ;

3) Moralis habeatur certitudo de cautionum implemento.

(1) S. Off. 21 iunii, 1912 : A A S, 1912, p. 443.

(2) S. Off. 30 iunii, 1842 : *N. R. Th.*, 1883, XV, p. 577.

(3) *N. R. Th.*, XIV, p. 511 ; XV, p. 576 ; S. Off., 16 aprilis, 1890 : A A S, 1912, p. 442.

(4) *DE SMET, o. c.*, II, p. 505.

(5) Suprema Sacra Congregatio

Romae, die 5 aprilis, 1918.

Sancti Officii

Num. Prot. 104/1918

Rmi Domini,

Post latum a Suprema hac Congregatione Sancti Officii, feria IV die 12 iunii 1912, decretum (Act. Ap. Sed., vol. IV, p. 443), quo declaratur nullam esse dispensationem super impedimento disparitatis cultus, ab habente a Sancta Sede potestatem, non requisitis vel denegatis cautionibus impertitam, aliqui ex Vobis eidem Sacrae Congregationi exposuerunt difficultates quae in istis locis saepe occurrunt in cautionibus regulariter exquirendis.

Cum autem expositae difficultates non oratorum territoriis peculiares, verum toti Sinensi regioni communes viderentur, Sacra Congregatio

stantiis in quibus mulieres versantur in Sinis, indultum speciale emisit, pro regione Sinensi tantum valiturum, quoad **modum** a muliere infideli exigendi cautiones praestandas.

unumquemque Vestrum interrogandum mandavit circa modum quo, in proprio cuiusque territorio, cautiones ipsae exquiri ac praestari solerent.

Huic respondens invitationi, Vestrum magna pars in haec fere unanimis consentit :

1° Matrimonia inter catholicos et infideles, ac praesertim inter catholicos et mulieres infideles, ob ipsas loci conditiones, vitari saepe non posse ;

2° Exquisitionem cautionum a muliere infideli interdum impossibilem, saepissime perdifficilem, non raro autem cum aliquo periculo damni esse coniunctam ;

3° Cautiones a viris tantummodo praestitas regionis moribus adeo obfirmari ut ipsarum implementum moraliter certum sit.

His permota rationibus, Sacra Congregatio censuit, in executione practica memorati decreti istis in regionibus, aliquantulum a rigore posse recedi. Quanquam enim cautiones iure divino-naturali praeciuntur, ideoque praetermitti non possunt, **modus tamen eas praestandi** ab Ecclesia pro rerum opportunitate reapse determinatur.

Quapropter, inspectis peculiaribus istius regionis circumstantiis, eadem Sacra Congregatio praescribit quae sequuntur :

Memoratum decretum feria IV 12 iunii 1912, quantum fieri poterit, fideliter servetur, ita tamen ut, si cautiones a muliere infideli scripto exigi nequeant, viva saltem voce exigantur.

Siquidem vero neque hoc obtineri queat, remittitur prudentiae et conscientiae uniuscuiusque Vestrum, indicare, in singulis casibus, an cautiones ipsae **aequipollenter** contineantur sive in seria mulieris promissione amplectendi Catholicam Fidem, sive in eius adscriptione inter catechumenas, sive demum in legibus vel moribus populi, qui nullam concedunt mulieri potestatem circa religiosam proles educationem, sed haec a sola viri voluntate dependet : firma tamen, omnibus hisce in casibus, obligatione exigendi cautiones a parte catholica, et non concedendi dispensationem nisi moralis habeatur certitudo de ipsarum implemento.

Quod vero attinet ad matrimonia, ob defectum regularium cautionum, iam forte invalide contracta, eadem Sanctissimus D. N. Benedictus Papa XV utpote in radice sanata habenda esse decrevit.

Et facta cuncta atque felicia Vobis a Dño adprecor.

Devumus in Dño famulus.

R. CARD. MERRY DEL VAL.

cfr *Monita ad missionarios Nankinenses*, 1918, p. 205*. — WINSLOW, o. c., p. 106-107.

« *Quanquam enim, dicit Decretum, cautiones iure divino-naturali praecipiuntur, ideoque praetermitti non possunt. modus tamen eas praestandi ab Ecclesia pro verum opportunitate reapse determinatur.*

» *Quapropter, inspectis peculiaribus istius regionis circumstantiis, eadem Sacra Congregatio praescribit quae sequuntur » :*

69. — I. Obiectum concessionis :

1) « *Decretum feria IV, 12 iunii, 1912 (1), quantum fieri poterit, fideliter servetur, ita tamen ut, si cautiones a muliere infideli scripto exigere nequeant, viva saltem voce exigantur.* »

2) Siquidem vero neque hoc obtineri queat, conceditur ut laudato decreto (2) **aequipollenti** praestatione satisfiat. **Tres autem modi aequipollentes** praesenti indulto pro Sinis proponuntur :

a) *Seria mulieris acatholicae promissio amplectendi catholicam fidem.*

b) *Mulieris ascriptio inter catechumenas.*

c) *Leges vel mores populi, qui nullam concedunt mulieri potestatem circa religiosam proles educationem, ita ut haec a sola viri voluntate revera dependeat.*

3) *Expresse tamen declaratur quod omnibus in his casibus firma manet obligatio :*

a) *Exigendi cautiones a parte catholica (3).*

b) *Non concedendi dispensationem nisi moralis habeatur certitudo de cautionum implemento nempe : de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo necnon de universa prole catholice baptizanda et educanda.*

II. Modus concessionis apostolicae exsequendae seu applicandae :

1) *Executio seu applicatio indulti non remittitur omni missionario, sed Vicario vel Praefecto Apostolicis horumque Vicariis Generalibus seu Delegatis tantum, ita tamen ut missionarium aliquem prudentem ad hoc delegare non vetentur, non obstantibus verbis : « remittitur prudentiae et conscientiae unicuiusque Vestrum » (4).*

2) *Oportet ut praedicti Ordinarii eorumque subdelegati in singulis casibus et quidem particulatim sumptis, indicent an cautiones ex iure*

(1) A A S, 1912, p. 443.

(2) Necnon canoni 1061, § 1, 2º.

(3) Ad normam iuris communis : « *de universa prole catholice tantum baptizanda et educanda* » (c. 1061, § 1, 2º).

(4) Id confirmatur a D'ANNIBALE. o. c., n. 70, notula 20 : « *Non intelligitur electa industria personae ex eo tantum, quod delegatio facta est dignitati vel officio, utputa Vicario Generali urbis A., parrocho oppidi N... : tametsi dictum sit in litteris delegationis : « Prudentiae tuae, de qua specialiter confidimus ».* Sic etiam existimatur apud *Monita ad missionarios Nankinenses*, p. 106*, in nota,

praescriptae, in uno ex tribus modis enumeratis *aequipollenter* contineantur.

III. **Additur opportuna sanatio in radice** pro matrimoniis, ob defectum regularium cautionum, iam forte invalide contractis :

Verbis ex ipso decreto allatis necnon decreto S. Off. iam memorato (1) liquet sanationem in radice praesenti indulto *non concedi, ubi cautiones ipsae* iure divino-naturali ac c. 1061, § 1, 2º, praescriptae revera *deficiunt*; sed pro casibus tantum in quibus, propter omissam etiam oralem vel externam saltem ac certam *praestationem* cautionum ex parte mulieris acatholicae exigendam, dispensatio super impedimento disparitatis cultus, nullitate laboraverat. Sanatio ergo afficit matrimonia nulla propter omissum solum *modum* cautiones praestandi, ad validitatem requisitum (2).

70. — 11) De effectu concessae dispensationis super disparitate cultus.

Quaeritur num hodie adhuc vigeat Instructio S. C. Off., 16 sept. 1824, qua statuitur : « *Ecclesia dispensando cum parte catholica super disparitate cultus, ut cum infideli contrahat, dispensare intelligitur ab iis etiam impedimentis a quibus exempta est pars infidelis, ut inde huius exemptio propter contractus individuitatem communicata remaneat alteri.* » (3)

Haec autem dispensatio tribus condicionibus restringebatur :

1) Dispensata erant impedimenta mere *ecclesiastica*, nullomodo, uti liquet, impedimentum iuris etiam probabiliter divini.

2) Concessio erat pro impedimentis tantum *relativis*, non vero super impedimentis v.g. voti, subdiaconatus, aetatis (4) quae fidelis solius erant propria.

(1) A A S., 1917, p. 13.

(2) Uti habetur in paragrapho 1^a ad 2 canonis 1061, non vero ad paragraphum 2^{am} : Paragraphus enim secunda « *cautiones regulariter in scriptis exigantur* » liceitatem tantummodo dispensationis respicit.

(3) *Collect. S. C. P. F.*, n. 784 ad 2 ; A S S., XXV, p. 583.

(4) Impedimentum aetatis, eatenus qua ecclesiasticum, non naturale aut civile, pro parte *infideli* non attenditur.

3) Insuper dispensatio valebat tantummodo pro impedimentis super quibus Ecclesia dispensare *solet*.

Nota. Praesens concessio exclusive spectat ad dispensationem super *disparitate cultus*, nullomodo ad dispensandum impedimentum *mixtae religionis* : Legibus enim *impedimentorum* matrimonii, quae ad ordinem publicum et ad bonum commune tutandum *directe* sunt constitutae, indubie tenentur omnes baptizati, sive *catholici* sive *acatholici* (1).

Responsum negativum tenet DE SMET. Scribit enim : « non occurrit mentio in Codice de dispositione (praesenti)... adeoque pro suppressa habenda censetur » (2).

Haec ratio ad probandum hic videtur infirma, siquidem in Codice dispositio contraria etiam desideratur.

Iamvero « *Si certa in re desit expressum praescriptum legis... norma sumenda est... a stylo et praxi Curiae Romanae...* » (c. 20). Instructio autem S. C. Off., 16 sept. 1824, pertinet ad stylum Curiae (VIDAL, *Ius Matrimoniale*, 1925, n. 274 ; CAPPELLO, *De Matrimonio*, 1923, n. 422 ; CHELODI, *Ius Matrimoniale iuxta C. I. C.*, 1921, n. 81 ; CREUSEN, *Epitome I. C.*, 1925, II, n. 346 ; *Ami du Clergé*, 1920, 363 ss., 410 ss. ; *N. R. Th.*, 1920, p. 532).

S. Sedes ergo necnon Delegatus S. Sedis (3), utputa Ordinarius in missionibus, legitime dispensando super *disparitate cultus*, adhuc censentur dispensare super ceteris impedimentis (4) mere ecclesiasticis, relativis, in quibus Ecclesia dispensare solet. Haec autem, nisi obstet lex civilis qua pars infidelis ligatur, sunt sequentia :

1) *Raptus* (c. 1074) dummodo : **a)** causa impedimenti seu actus rapiendi mulierem eamve violenter intuitu matrimonii detinendi, ponatur a *viro infideli*, **b)** necnon de libero consensu *mulieris fidelis* in matrimonium, constet (5).

2) *Crimen* (c. 1075). Excipitur species criminis de qua

(1) VERMEERSCH-CREUSEN, *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 78.

(2) *o. c.*, II, n. 591.

(3) WERNZ-VIDAL, *l. c.* ; — *Collationes Brugenses*, XIX, p. 122.

(4) Ergo non dispensatur *clandestinitas*, quae non reputatur impedimentum proprie dictum (cfr n. 58 huius opellae).

(5) S. C. P. F. : 13 ian. 1796 : *Collect.* n. 629.

agit c. 1075, 2, scilicet : si ratio formalis impedimenti seu coniugicidium, a sola parte *fidei* sit positum. — Si vero pars infidelis sola coniugicidium commiserit, omnis species impedimenti ecclesiastici abest (1).

3) *Consanguinitas* (c. 1076) in linea collateralis, inde a secundo gradu tangente primum inclusive (2) usque ad tertium (3).

4) *Affinitas* (4) (cc. 97, § 1 et 2 ; 1077) ; excepta affinitate in linea recta consummato matrimonio, super qua Ecclesia non solet dispensare.

5) *Honestas publica* (c. 1078).

6) *Cognatio spiritualis* (cc. 768 et 1079) quae, prouti nunc definitur, vix adesse potest, puta si pars infidelis partem fidelem valide baptizaverit.

Missionarii ergo tuto pergunt extendendo ad sex impedimenta enumerata, dispensationem super disparitate cultus, vi praesentis facultatis, ab Ordinario missionis eiusve delegato, absque expressa restrictione concessam.

71. — 12) Quomodo intelligenda est condicio facultatis adhibendae : « *ea lege ut, neque ante neque post matrimonium coram Ecclesia initum, partes adeant ministrum falsi cultus ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum* ».

(1) S. C. P. F. : 23 aug. 1852 : *Collect.* n. 1079, 5 et 6.

(2) YLLA, o. c., p. 91.

(3) Non censetur dispensata cognatio legalis ex adoptione orta (c. 1080), si obstat lex civilis dirimens (c. 1080) vel etiam prohibens (c. 1059) : quae quidem *utramque* partem, fidelem et infidelem, aequaliter ligat.

(4) Affinitas in infidelitate contracta, sub novo iure probabilius sicut antea evadit impedimentum pro matrimoniis quae ineuntur *post baptisma*, in quantum ex matrimonio non mere legitimo sed *legitimo simul et consummato* ortum habuit. Declaratio tamen authentica S. S. super hoc puncto necessaria videtur (cfr WERNZ-VIDAL, o. c., n. 367 ; — OIETTI, *Ius Pontificium*, 1925, V, p. 71 ss. ; — c. 97, § 1 ; — C. S. Off. 26 aug. 1891 : *Collect.* S. C. P. F., n. 2180 coll. cum c. 6, 3°).

Videtur haec condicio intelligenda *ad liceitatem concessionis tantum*, non vero ad validitatem dispensationis. Facultates enim praesumuntur redactae ad mentem Codicis. Iamvero c. 1063, § 2, dicit : « *Si parochus certe noverit spon-
sos hanc legem violaturos esse vel iam violasse, eorum matri-
monio ne assistat, nisi ex gravissimis causis, remoto scandalo
et consulto prius Ordinario.* » Cum nulla clausula nullitatis
addatur, regula c. 1063, § 2, tantum ad *liceitatem* actus
spectat (c. 11).

Donec ergo a S. S. res authentice sit declarata, admitti
potest cum R. P. VERMEERSCH (1) « per se quidem istam
legem observandam esse ut non dispensetur nisi moraliter
constet ministerium acatholicum, *qua talem*, a partibus non
aditum iri. Si tamen concurrant adiuncta c. 1063, § 2
(gravissimae causae), Ordinarius possit, nihilominus (remoto
scandalo), dispensationem valide concedere » ac licite (2).

13) In matrimonio cum **hebraeis et mahumetanis** pecu-
liari ratione oportet ut :

a) Constet de status libertate partis infidelis.

b) Absit periculum circumcisionis ritualis. *Ritualis* dici-
tur, nam si ratio valetudinis id suadeat, liquet circumci-
sionem nulla lege prohiberi, cum haec etiam inter christia-
nos, propter huiusmodi causas non ita raro exerceatur.

c) Si actus civilis sit ineundus ad civilem effectum
obtinendum (c. 1063, § 3), caeremonia mere civilis adhibea-
tur, nullaue Mahumetis invocatio aut aliud superstitionis
genus interveniat.

Nota. Facultas valet quoque pro casu quo plura impe-
dimenta *simul* obstent matrimonio (c. 1049, § 1) et cumulari
potest etiam cum aliis facultatibus ex iure concessis, puta
dispensandi super forma matrimonii in *certis casibus Codice*
numeratis (cc. 1043, 1044).

(1) o. c., n. 92.

(2) Sententiam oppositam tenet IGLESIAS, o. c., n. 31, p. 73.

72. — XXII. « *Sanandi in radice, iuxta regulas in Codice a can. 1133 ad can. 1141 statutas, matrimonia ob aliquod impedimentum, de quo supra n. XXI nulliter contracta. Quod vero attinet ad prolis legitimationem, Ordinarius prae oculis habeat can. 1051.* » (Subdelegari potest).

Praenotamen. Quattuor tantum canones 1138-1141 agunt de sanatione in radice. Allegantur tamen in facultate etiam canones praecedentes 1133-1137, qui agunt de *convallidatione simplici* (i. e. cum renovatione consensus saltem alterutrius partis ad normam ibi praescriptam); quod videtur fieri eo tantum animo ut melius innotescat natura sanationis in radice, nullomodo ut nova condicio sanationis hic addatur (1).

A. Ex iure communi :

I. Sanatio in radice c. 1138, § 1, definitur : matrimonii « *convallidatio, secum ferens, a) praeter dispensationem vel cessionem impedimenti — b) dispensationem a lege de renovando consensu et — c) retractionem per fictionem iuris, circa effectus canonicos* (v. g. legitimationis prolis iam natae), *ad praeteritum* ».

II. « *Sanatio in radice concedi unice potest ab apostolica Sede* » (c. 1141).

III. Condiciones servandae :

1) Attendatur principium quo *omne sed solum* matrimonium initum cum *utriusque* partis consensu naturaliter *sufficienti* (vere matrimoniali, non mere fornicario) in radice sanari potest, dummodo consensus perseveret (c. 1139, § 1) (2).

2) Indeque « *Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revo-*

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 59. — IGLESIAS, o. c., n. 32.

(2) WERNZ-VIDAL, o. c., n. 663, 664, 666. — DE BECKER, *De Sponsalibus et Matrimonio*, 1903, p. 34 ss.

catus » : Deficit enim ipsa radix seu fundamentum sanationis, cui nulla auctoritate suppleri potest (c. 1140, § 1).

3) Si consensus ab initio quidem defuerit, sed postea naturaliter validus seu vere matrimonialis accesserit, sanatio concedi potest, sed a momento tantum huius ultimi consensus praestiti, ita ut effectus canonici ad hoc ultimum tempus solummodo retractari possint (c. 1140, § 2). Sic etiam GASPARRI (1), GENNARI (2) et WERNZ (3).

4) Matrimonium contractum cum impedimento iuris *naturalis vel divini*, etiamsi postea impedimentum cessaverit, Ecclesia non sanat in radice, ne a momento quidem cessationis impedimenti (c. 1139, § 2); licet a tempore sublatis impedimenti, Sedes Apostolica id facere vel permittere possit (4). Ab Ordinario proinde missionis in dispensando, semper observanda est haec condicio Codicis, et quidem ad validum usum facultatis.

5) Nullitas ergo quae sanatur non potest originem ducere nisi ex impedimento *ecclesiastico* (c. 1139, § 1).

73. — B. Ex praesenti facultate :

1) Ordinario missionis fit potestas subdelegabilis sanandi in radice omne matrimonium invalidum ob *impedimentum* (5) quodcumque, etsi *multiplex* (6), *iuris ecclesiastici*, occultum vel publicum, gradus maioris vel minoris; exceptis tamen impedimentis ex sacro *presbyteratus* ordine; ex

(1) *Tractatus canonicus de Matrimonio*, n. 1438.

(2) *Consultazioni Morali-Canoniche-Liturgiche su casi e materie svariate*, 1895, p. 721.

(3) WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 663.

(4) Cfr VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, II, n. 457.

(5) *Impedimentum* : siquidem a facultate excluditur matrimonium nulum propter defectum irritantem qui inter impedimenta in Codice non recensetur, utputa vis et metus, defectus formae legitimae seu clandestinitas (de hoc ultimo defectu in facultate sequenti).

(6) *Etsi pluribus* impedimentis matrimonium sanandum fuerit invalidum : potestas enim Ordinario loci collata non est restricta ad unum vitium seu impedimentum.

defectu aetatis praescriptae (c. 1067, § 1), et ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio (1).

2) *Condiciones* servandae desumuntur ex iure communi, uti hic supra ad A, III (1, 2, 3, 4, 5) enumeratae sunt, nec aliae condiciones quaecumque asserendae videntur.

3) Adsit semper *causa gravis*. Haec semper aderit quoties v. g. impedimentum est ignotum utrique vel alterutri coniugum, quin ipsis revelari queat nisi cum gravi incommodo.

4) *Effectus* datae sanationis. Matrimonium sanatum in radice evadit validum *ex tunc*, seu a momento dati consensus mutui *naturaliter* sufficientis. Attamen, vi sanationis in radice non legitimatur proles adulterina nec sacrilega, v. g. nata a subdiacono (c. 1051).

74. — XXIII. « Sanandi pariter in radice matrimonia mixta attentata coram magistratu civili vel ministro acatholico. » (Subdelegari potest).

A) **Relatio huius facultatis cum praecedenti.**

1) In facultate praecedenti sermo est de matrimonio *contracto* tametsi nullo; hic autem agitur de matrimonio *attentato*, quod coram Ecclesia nec speciem habet veri matrimonii.

2) Impedimentum *mixtae religionis*, propter quod hic exclusive facultas datur non est dirimens, sed solummodo impediens, quod idcirco nulla indiget sanatione in radice, sed dispensatione tantum.

3) Sed matrimonium istud mixtum supponitur invalidum, non ex quodam impedimento, sed ex defectu *formae iuridicae* seu propter clandestinitatem (2).

(1) WERNZ-VIDAL, o. c., n. 663 (27).

(2) I. *Ad statutam matrimonii formam servandam tenentur* (c. 1099, § 1) :

1) Quoties *inter se matrimonium ineunt* :

a) qui in Ecclesia catholica sunt baptizati, licet ab ea defecerint.

4) Quapropter cum defectus formae iuridicae, seu clandestinitas inter impedimenta non recenseatur in Codice, etsi matrimonium irritet, e praecedentibus facultatibus XXI et XXII excluderetur.

75. — B) **Facultas ipsa consideratur :**

1) Matrimonia ergo simpliciter attentata, nec speciem matrimonii catholici habentia, vi huius facultatis sanari possunt.

2) Requiritur tamen ut constet de consensu naturaliter sufficienti seu vere matrimoniali (non mere fornicario) (1) coram magistratu civili vel ministro acatholico, praestito nec postea revocato.

Nota. « *Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimonialem necessario non excludit.* » (c. 1085).

b) qui ad eam ex haeresi aut schismate sunt conversi, quamvis postea ad haeresim vel schisma reversi sint.

2) Omnes de quibus ad 1) : qui catholici sunt aut fuerunt : *si cum acatholicis* sive baptizatis sive non baptizatis, etiam post obtentam dispensationem ab impedimento mixtae religionis vel disparitatis cultus matrimonium contrahant (VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1925, II, n. 407).

3) Orientales si cum latinis contrahant hac forma adstrictis. Immo quidam Orientales iure nostro tenentur, v. g. Rhuteni in Gallicia.

II. *Ad statutam formam non tenentur* (c. 1099, § 2) :

Quoties *cum parte acatholica* matrimonium contrahunt :

1) Acatholici sive baptizati sive non baptizati, firmo tamen praescripto c. 1099, § 1, n. 1 uti hic supra ad I, 1), a) et b).

2) In Ecclesia catholica baptizati : dummodo tres condiciones *simul* verificentur :

a) sint *nati ab acatholicis* sive baptizatis sive non baptizatis : neque sufficit ut tantummodo alteruter parentum sit acatholicus, sicque filii sint e matrimonio mixto nati (*Epit. I. C.*, l. c.);

b) baptisma catholice receperint in aetate *infantili* seu ante septennium completum (c. 88, § 3), uti constat ex contextu et ex responso privato S. S. a. 1924 pro Vicariatu Apostolico Leopoldopolitano in Congo Belgico ;

c) post baptisma catholice receptum, iam ab *infantili* aetate, in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverint.

(1) WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 664. — DE BECKER, *o. c.*, p. 367.

« Igitur, post diligentiolem inquisitionem, scribit R. P. VERMEERSCH (1), fieri potest ut moraliter constet de vero consensu (matrimoniali) quem pars catholica dederit coram magistratu civili, quamvis probe conscia fuerit, impedimenti iuris ecclesiastici (et quidem irritantis). Id v. g. satis facile habebitur si, propter teporem religiosum, fides debilitata fuerit et de efficacia legis ecclesiasticae in his rebus pars parum fuerit sollicita; vel si adhuc putaverit contractum matrimonii a sacramento separari posse. »

3) « In his adiunctis, quando convalidatio in forma ordinaria obtineri nequit, ad consulendum conscientiae partis catholicae solum remedium in ipsa sanatione in radice consistere potest ». (2)

4) Ex decreto S. Officii, 22 dec. 1916 (3) edocemur Ordinarium vel missionarium subdelegatum hac facultate sanandi in radice uti non posse, quoties pars acatholica debitas cautiones (c. 1061) praestare renuit; quo casu, specialis ac nova facultas a. S. S. foret petenda.

5) Monet R. P. VERMEERSCH, l. c., in hac sanatione prudenter esse agendum, perpendendo prius quamnam spem perpetuae stabilitatis talia matrimonia offerant — ne condicio partis catholicae peior fiat quam antea, cum post sanationem istam, omnis spes dirimetur novi matrimonii, quamdiu pars acatholica in vita permaneat.

76. — XXIV. « *Dispensandi cum gentilibus et infidelibus plures uxores habentibus, ut post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Canone 1125 scimus Constitutiones: «*Altitudo*» PAULI III

(1) o. c., n. 94.

(2) l. c.

(3) A A S, 1917, p. 13.

(1 iun. 1537) ac « *Romani Pontificis* » S. PII V (2 aug. 1571), pro peculiaribus regionibus scriptas, vi Codicis ad alias quoque regiones in eisdem adiunctis hodie universim esse extensas. Ambae Constitutiones reperiuntur ad finem Codicis : Documenta VI et VII.

77. — I. *Prima facultas iuris communis* :

Constitutione « *Altitudo* » PAULI III, conceditur : « *Ut qui ante conversionem plures iuxta eorum mores habebant uxores, et non recordantur quam primo acceperint, conversi ad fidem, unam ex illis accipiant quam voluerint, et cum ea matrimonium contrahant per verba de praesenti.* »

Nota. Unica condicio hic essentialis est dicenda, nempe : ut non recordentur polygami quamnam uxorem primo acceperint. Qua condicione impleta, missionarii possunt permittere ut eligant ex uxoribus quamcumque voluerint, dummodo hanc apud se adhuc retinuerint ; licet haec non convertatur. Immo id permitti potest etiamsi alia aliqua ex uxoribus incertis forte baptizari velit, quam polygamus retinere nolit (1).

78. — II. *Secunda facultas iuris communis* :

Constitutio « *Romani Pontificis* » S. PII. V quoad substantiam sequentia habet :

Cum saepenumero contingit recipientibus baptismum ut permaneant cum uxore non prima neque legitima, sed quae simul cum viro baptizari velit, permittitur ut huiusmodi polygami, cum uxore quae cum ipsis baptizatur remanere valeant.

III. Ambae concessionones applicari valent mulieri quae, verificatis similibus condicionibus, in polyandria vivit (2).

79. — B. *Ius speciale facultatis* :

1) Nihil novi videtur facultate ista XXIV concedi, quam quod, in facultate **secunda iuris communis**, nempe in Consti-

(1) VERMEERSCH, *Period.* X, p. (28) ; — *Epit. I. C.*, 1922, II, n. 437.

(2) *S. C. Ind.*, 5 sept. 1858 ; *Collect. S. C. P. F.* : n. III7.

tutione « *Romani Pontificis* » S. PII V statutum, canone 1125 ad universam Ecclesiam extenditur. Commodum tamen facultatis videtur esse, ut normam praescribat ad Constitutionem prudenter applicandam,

2) Vi canonis 1125, videntur valide aucti hac facultate omnes missionarii ad ministerium animarum deputati, etiamsi ad dispensandum ab Ordinario non fuerint specialiter delegati. Liquet tamen, quoad liceitatem, quod missionarii applicando hanc dispensationem, non minus quam in omni suo ministerio, directioni Ordinarii missionis omnino manent subiecti.

3) Prima uxor non est necessario ea quae viro prima coniuncta est, sed quacum primum matrimonium *certum* fuerit.

4) Polygamia vel polyandria potest esse simultanea vel successiva; utrique facultas applicari licet. Sed hac facultate tantummodo adiuvari valet una ex uxoribus illegitimis, quae *hic et nunc apud virum commoratur*, numquam vero una ex illis quae antea iam dimissae fuerint.

5) Notentur tres condiciones in facultate expressae:

a) Ut polygamus non dispensetur nisi post conversionem et baptismum receptum.

b) Ut uxor illegitima, quam ducere velit, etiam convertatur.

c) Et dummodo uxor prima seu legitima converti noluerit.

Ad primam uxorem semper erit facienda interpellatio utrum necne ipsa converti velit eaque sola sufficit. Obiectum ergo huius facultatis est ut dispensari possit, quoad secundam interpellationem, pacificae nempe cohabitationis (c. 1121, § 1, 2°).

6) Si nulla uxor ex illegitimis, converti voluerit, non potest Ordinarius vel missionarius subdelegatus, sine facultate *speciali* S. S., uti sua generali potestate dispensandi in

impedimento disparitatis cultus, ut polygamus *aliam* (non uxorem suam) mulierem *paganam* in matrimonium ducat (1).

7) Si vero polygamus *aliam* (non uxorem suam) sed *christianam* ducere velit, *duplex* interpellatio ad uxorem *legitimam* per se erit facienda (c. 1121), nisi Ordinarius vel missionarius, in interpellationibus possit dispensare, ad normam facultatum XXV et XXVI quae sequuntur.

Scholion. Regula generalis circa effectum dispensationis ab interpellationibus : « *Matrimonium eius cum quo dispensatum fuerit* (super interpellationibus), *etiamsi postea innotuerit coniugem infidelem suam voluntatem iuste impeditam declarare non potuisse, et ad fidem etiam tempore initi matrimonii* (a parte dispensata super interpellationibus) *conversum fuisse, nihilominus numquam rescindi, sed validum esse debet.* » (2)

Haec regula, cum spectet ad stylum et praxim Curiae Romanae neque Codice I. C. abrogetur, attento canone 20, vim suam retinet, et valet pro omni casu legitimae dispensationis, quae vi facultatum XXIV et ss. conceditur.

80. — XXV. « *Dispensandi super interpellatione coniugum in infidelitate relictorum pro omnibus casibus ordinariis, dummodo scilicet adhibitis antea omnibus diligentibus, etiam per publicas ephemerides ad reperendum locum ubi coniux infidelis habitat, iisque in irritum cessis, constet saltem summarie et extraiudicialiter coniugem absentem moneri legitime non posse, aut monitum infra tempus in monitione praefixum suam voluntatem non significasse.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

In Documento VIII Codicis, Constitutio GREGORII XIII « *Populis* » sequentia concedit, quae c. 1125 ad omnes regiones extenduntur.

(1) VERMEERSCH, o. c., n. 119. — Cfr n. 57 huius commentarii, p. 54, n.

(2) S. C. S. *Officii*, 4 febr. 1891 (ad Vic. Apost. Iapon. Merid.): *Collect. S. C. P. F.*, n. 1746.

I. *Quibusnam facultas fit :*

1) Omnibus Ordinariis locorum.

2) Parochis, quasi-parochis, atque in missionibus ubi territorium in quasi-paroecias nondum canonice est divisum « *omnis sacerdos a missionis moderatore ad animarum curam in aliqua statione universaliter deputatus* ».

3) Presbyteris Societatis Iesu ad confessiones audientes approbatis.

II. *Obiectum* : Facultas dispensandi ab omni interpellatione.

III. *Pro quibusnam circumstantiis ?*

1) Quando diligenti perquisitione facta, *locus residentiae prorsus ignoratur*.

2) Quando ne nuntiis quidem aditus patet ad locum ubi pars infidelis residet, utputa propter bellum vel latrones regionem infestantes.

3) Quando ipsa *distantia* nimiam difficultatem affert. Distantiam istam, addit P. VERMEERSCH, S. Sedes numquam definire voluit (1).

4) Quando infidelis monitus, intra statutum tempus non respondit.

IV. *Forma*.

Processus *summarius* conficiendus est ; scilicet : scripta relatio paucis verbis facienda est unde necessitas dispensationis appareat, eaque in archivo residentiae servetur.

Ubi tamen *constet de ratione*, processus ipse non est *ad valorem* requisitus.

Nota. Quamvis missionarii enumerati hac facultate polleant absque ulla subdelegatione Ordinarii, iterum tamen liquet, quoad liceitatem, quod missionarii in usu huius

(1) *o. c.*, n. 120.

facultatis a directione Ordinarii loci dependere debent, quod ex facultate *Ordinariis missionum* commissa, a S. S. urgeri videtur.

81. — B. *Ius speciale facultatis* :

I) Quamvis praesenti facultate nihil speciale concessum videatur quam quod Constitutione « *Populis* » GREGORII XIII statutum, canone 1125, ad universam Ecclesiam extenditur, commodum facultatis videtur esse sicuti pro facultate praecedenti, ut norma prudens praescribatur.

II) Addit R. P. VERMEERSCH (1) : Ordinarium eadem facultate uti posse :

1) Quando certo argumento monitio inutilis esse iudicetur.

2) Ob urgentem necessitatem, i. e. ob necessitatem talem in qua possint Episcopi a matrimonialibus impedimentis dispensare : i. e. quando alia via non suppetit vitandi grave damnum partium vel innocentis, nec tempus habetur S. Sedem adeundi (c. 81).

Nota. Ante Codicem haec facultas XXV uti « *extraordinaria* » Ordinariis missionum concedebatur.

82. — Scholion. *De matrimoniis dubiis infidelium.*

Si dubium sit matrimonium infidelium, licet, omissa omni interpellatione et absque ulla speciali facultate, permittere usum privilegii fidei, quod in re dubia gaudet favore iuris (c. 1127).

I. *Praenotamina.*

1) Dubium istud describitur a R. P. ARENDT, S. I. :
« Exclusio certitudinis moralis seu simplex absentia cuiuscumque certae demonstrationis etiam ex *praesumptionibus* desumptae » (2).

(1) *l. c.*

(2) *Ephemerides Theologicae Lovanienses*, 1924, p. 182.

In casu diiudicando meminerint missionarii regulas sequentes :

a) Si factum ipsum matrimonii vel baptismatis, ex circumstantiis etiam praesumptivis (1), *non constat fuisse positum*, applicetur principium : factum matrimonii vel baptismatis non praesumitur sed probandum est, secus saltem pro dubio habeatur.

b) Si vero *constat actum fuisse positum*, tunc « *in dubio standum est pro valore actus* ». Indequē ut de valore matrimonii revera contracti, vel baptismatis collati dubitetur, dubium oportet rationibus *positivis* nitatur, secus actus positus pro valido et certo praesumatur.

2) Missionarii insuper prae oculis habeant :

a) A catholicos baptizatos teneri impedimentis matrimonialibus Codicis Canonici (2).

b) Quoad *formam* matrimonii catholici servandam : conferantur exposita ad n. 74 huius commentarii, notula (2), pp. 73-74.

83. — II. Asserta.

1) Matrimonium dubium infidelium pro valido habeatur, si eius validitas baptisma possibile reddat ; pro invalido haberi potest casu quo invaliditas requiritur ut ipsorum conversio obtineatur (3).

2) Si infidelis cum infideli dubio vinculo coniunctus, ad fidem convertitur, ipsi licet matrimonium inire cum fidei.

3) Si item infidelis prius etiam infideli nupsit ; deinde

(1) Praesumptio foret in favorem baptismi collati, *quavis nullum exstet documentum*, si v. g. parentes probentur fuisse pii, et circa obligationes suas christianas bene edocti ac diligentissimi.

Praesumptio facti baptismatis deficeret, si v. g. parentes probentur fuisse christiani valde tepidi, et missionarius agnoscatur sedulus fuisse in annotandis baptismis in libro baptismali missionis.

(2) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 78 ; cfr n. 70 huius commentarii, ad 3) Nota, p. 68.

(3) VERMEERSCH, *De Casu Apostoli*, n. 31. — WERNZ-VIDAL, *o. c.*, n. 631.

conversus cum fidei matrimonium iam iniit : si ambo matrimonia dubia exstent, posterius seu matrimonium christianum semper est praeferendum (1).

Nota. a) Regulae istae prudenter sunt applicandae : oportet enim ut *ambo*, matrimonium ineundo, *infideles* fuerint ; praesens autem favor dubie coniugatis tantummodo favet quamdiu unus ex dubie coniunctis non fuerit baptizatus.

b) Regulae istae seu principium c. 1127 applicentur dubio sive iuris sive facti.

84. — III. Obiecta circa quae dubium versari potest, bene enumerantur a R. P. CREUSEN (2), atque dubium hoc existere potest :

1) Circa existentiam ipsius contractus matrimonialis.

2) Circa validitatem matrimonii in infidelitate contracti.

3) Circa personam primae uxoris (3).

4) Circa sincerum ad interpellationem responsum.

5) Circa causam sufficientem ad dispensandum ab interpellatione vel a responso exspectando.

In his omnibus, ad normam «*trium assertorum*» numeri 83, ea solutio admittenda est quae libertati favet, ita ut alterutra pars v.g. :

a) Si velit converti, baptisma recipere valeat.

b) Vel si iam sit baptizata, **cum fidei** matrimonium contrahere possit.

85. — IV. Quaestio ponitur quanam ratione privilegium fidei favere possit *dubie baptizato*, si huius matrimonium etiam dubie fuit contractum ?

Variae hypotheses sunt fingendae :

(1) BALLERINI-PALMIERI, *Opus Theologicum Morale*, t. XI, *De Matrimonio*, n. 691 (ed. 2).

(2) *Epit. I. C.*, 1922, II, n. 437.

(3) Cfr n. 77 praesentis opellae.

1) Si dubie baptizatus contraxit *cum indubie seu certo baptizata* : nullus est locus privilegio, quod supponit matrimonium contractum inter *duos infideles* (1).

2) Si dubie baptizatus matrimonium etiam incertum contraxit *cum infideli* : per se, ex c. 1070, § 2, standum est pro valore matrimonii ad normam c. 1014 (2). Sed canon 1014 ipse reservavit canonem 1127 ubi dicitur quod « *in re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris* ». Proinde tria asserta ad II numere 83 posita, huic casui etiam sunt applicanda ; et ex. gr. huiusmodi dubie baptizatus, iterato baptismo, cum fidei seu cum parte catholica matrimonium contrahere poterit.

Nota. Neque aliter solvendus est casus quo dubie baptizatus in *Ecclesia catholica*, matrimonium incertum contraxit cum infideli, post petitam et obtentam *dispensationem super impedimento* disparitatis cultus : huic etiam dubio matrimonio favor c. 1127 non videtur negandus. Ita etiam R. P. CREUSEN (P. ARENDT : *Ephem. Theol. Lovanienses*, 1924, pp. 182-183, n. 30, contrarium tenet).

86. — 3) Si *utriusque* baptisma sit dubium, et vinculum matrimoniale etiam incertum : an *alteruter coniugum*, post iteratum baptisma catholicum, *uti possit privilegio fidei* ?

Quamvis pauci auctores id affirmaverint (uti CERATO, *Matrimonium e Codice I. C. integre desumptum*, ed. 3^a, n. 127 ; SCHAEPMAN, *Nederlandsche Katholieke Stemmen*, 1924, p. 308, et 1925, p. 53 ss ; Dr DONOVAN, *The Ecclesiastical Review*, LXX, 1924, p. 59 ss.), haec tamen sententia videtur neganda.

Rationes sequuntur :

a) Motivum intrinsecum :

Fundamentum ipsum privilegii fidei, matrimonium scilicet

(1) WERNZ-VIDAL, o. c., n. 631.

(2) Cfr WERNZ-VIDAL, o. c., n. 269.

nondum ratum seu sacramentum incertum est. Proximum inde subest periculum ne S. Pontifex volens dissolvere hoc vinculum, offendat in legem iuris divini non dispensabilem indissolubilitatis absolutae, matrimonii rati et consummati.

Ecclesia vero numquam novum matrimonium permittit, « *antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et **certo** constiterit* » (c. 1069, § 2). Immo numquam dispensationem largitur cui obstat impedimentum *etiam incertum* sed probabiliter iuris divini non dispensabile, quod corroboratur exemplo ad can. 1076, § 3 « *Nunquam matrimonium permittatur, si quod subsit **dubium** num partes sint consanguineae in **aliquo** gradu lineae rectae aut in **primo gradu lineae collateralis*** ».

b) Decisiones S. Sedis :

Id ceteroquin confirmatur responso S. Officii, 18 dec. 1872 (1). Ad dubium : « ... *utrum pars conversa propter gravissimum dubium de baptismo in haeresi recepto, aequiparari potest parti ab infidelitate conversae, et propter Paulinum Privilegium ad alias nuptias transire* », S. C. respondit : « *Negative* ». Scimus (2) his ultimis temporibus, petente R. P. VIDAL, S. I., S. Officium negasse dispensationem pontificiam super matrimonio protestantis *dubie* baptizati cum persona cuius baptisma *probabilius erat invalidum*.

c) Auctores :

R. P. VERMEERSCH qui sententiam oppositam proposuerat in *Periodicis*, X, p. (27), nos monuit quod hanc iam sustinere nequit, neque opinioni Ill. D. SCHAEPMAN, N. K. S., 1924, p. 308, adhaerere potest. Quod responsum privatum eximius auctor confirmavit in *Periodicis*, XIII, p. (212). R. P. ARENDT, S. I., S. Off. consultor, eamdem opinionem exponit in *Ephem. Theol. Lovan.*, I, 1924, p. 180, 21-24. Cui doctrinae adhaerent gravissimi auctores Ill. D. DE BECKER, R. D. DE SMET necnon R. P. CREUSEN, qui eamdem tenet in *Epit. I. C.*, 1925, II, n. 437, eamque enucleate defendit apud *N. R. Théol.*, 1925, p. 227 ss.

(1) *Collect. S. C. P. F.*, n. 1392.

(2) Ex testimonio R. P. VERMEERSCH, 16 nov. 1924.

87. — XXVI. « *Itemque dispensandi super interpellatione coniugis in infidelitate relictis, siquidem certo constiterit, saltem summarie et extraiudicialiter, interpellationem fieri non posse sine evidenti gravis damni aut coniugi iam ad fidem converso, aut christianis inferendi periculo.* » (Subdelegari potest).

A) Natura facultatis.

Dum facultas XXV erat pro *casibus ordinariis*, in quibus coniux infidelis vel adiri nequeat vel respondere nolit, haec praesens est *extraordinaria* et respicit casus in quibus coniux infidelis adiri quidem potest, immo forsitan praevidentur interpellationes responsum favorabile coniugis paganae obtenturae, sed interpellatio secum fert periculum manifestum gravis damni a) vel coniugi iam converso, b) vel aliis christianis v. g. proli.

B) Animadversiones.

1) Non quidem damnum, sed *eius periculum* ob rationes positivas, certum esse debet, ita ut mera *praesumptio* periculi minime sufficiat.

2) Requiritur quidem ut damnum, quod praevideatur, sit *grave*, sed non necessario requiritur ut respiciat bona vitae; satis est ut huiusmodi periculum respiciat bona, puta libertatis, fortunae.

3) Non requiritur ut gravis damni periculum immineat *omnibus vel multis* christianis. Videtur sufficere si periculum inde immineat uni alterive, v. g. illis christianis, qui magis adlaborabant in conversionem neo-conversi de quo agitur.

4) Oportet ut periculum immineat vel neo-converso, vel christianis; non sufficit, quod rarissime fiet, ut forsitan solis *non baptizatis* periculum creet.

5) Praecipitur processus *summarius* seu relatio confi-cienda. Haec tamen confectio processus est ad liceitatem

tantum, modo in promptu sint rationes positivae, quibus cum certitudine morali de rei veritate constet. Servetur iterum relatio in archivo missionis.

88. — XXVII. « *Permittendi ut, accedente gravi causa, interpellatio coniugis infidelis ante baptismum partis quae ad fidem convertitur fieri possit; nec non, gravi pariter de causa, ab eadem interpellatione, ante baptismum partis quae convertitur, dispensandi, dummodo hoc in casu ex processu saltem summario et extraiudiciali constet interpellationem fieri non posse, vel fore inutilem.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Interpellationes per se sunt faciendae post baptismum partis conversae (c. 1121, § 1).

B. Ex facultate :

Binae potestates hac facultate conceduntur :

I) Dispensandi, accedente gravi causa, *a circumstantia temporis* quo faciendae sunt interpellationes, ita ut ante baptisma fieri possint.

Haec dispensatio permittitur *solummodo quoad tempus*, ita ut binae interpellationes ante baptisma fieri possint :

Ad validitatem dispensationis, gravis requiritur causa.

Exempla :

1) Haec obtineri potest in illo qui necessariam ad baptismum obligationem aegre impleret, v. g. si nimis difficile post baptismum obtineretur temporaria separatio eorum, qui nunc cum aliqua bona fide simul vivunt, et quorum unus cum infideli antea derelicta, erat legitime coniunctus. Quo casu temporaria separatio indicenda foret, usque ad responsum coniugis infidelis cohabitationem negantis.

2) Adhuc obtineri possit in illo qui tranquillitatis causa, ne a parentibus nimis difficultatibus obruatur, alio divertere cogitat, antequam sacramentum baptismatis recipiat.

II) Dispensandi etiam *ante baptisma, ab utraque interpellatione*, gravi pariter de causa.

Quoad dispensationem concedendam :

1) Ad *validitatem* requiritur :

a) Vel ut interpellatio, propter gravem causam, fieri moraliter nequeat — vel ut interpellatio sit inutilis. Gravis causa aderit si ex interpellatione periculum gravis damni neo converso immineat. Interpellatio inutilis erit si nullum responsum ab infideli datum iri certo praevidetur.

b) Ut habeatur certitudo moralis de impossibilitate aut de supervacaneitate interpellationum.

2) Ad *licitatem* : insuper imponitur ut processus summarius seu relatio a missionario rite conficiatur.

Haec relatio iterum in archivo missionis sedulo conservetur.

ARTICULUS TERTIUS

CIRCA ABSOLUTIONES, BENEDICTIONES, INDULGENTIAS, etc... etc...

89. — XXVIII. « *Absolvendi ab omnibus censuris, sive simpliciter sive speciali modo Romano Pontifici reservatis.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi.

I. « *In periculo mortis, omnes sacerdotes, licet ad confessiones non approbati, valide et licite absolviunt quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis aut censuris, quantumvis reservatis et notoriis, etiamsi praesens sit sacerdos approbatus, salvo praescripto can. 884 (1) et 2252 (2).* » (c. 882).

(1) Etiam in periculo mortis, absolutio complicitis, quamvis valida, semper manet illicita, excepto casu necessitatis, utputa si nullus alius sacerdos adsit aut infirmus alteri confessario confessionem instituere recuset, ita ut periculum sit confessionis sacrilegae (cfr VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1922, II, n. 159).

(2) In periculo mortis, firma valida absolutione a censuris quibus-

II. *In casibus urgentioribus*, sed extra mortis periculum, utputa, si adsit periculum infamiae vel gravis scandali, aut si durum sit poenitenti, in statu gravis peccati permanere, donec superior adeatur, quilibet confessarius in foro sacramentali potest absolvere ab omnibus censuris latae sententiae (1), etiam specialissimo modo Sanctae Sedi reservatis. Imponitur tamen onus recurrenti, sub poena reincidentiae, infra mensem, si id fieri moraliter possit, ad

cumque, c. 2252 statuitur, sub poena reincidentiae, et post convalescentiam, obligatio si moraliter fieri possit « *recurrenti* » ad superiorem competentem, in casu quo aliquis a sacerdote, specialis facultatis experte, absolutus fuerit a censura *ab homine*, vel *specialissimo modo* Sedi Apostolicae reservata. Pro ceteris censuris, recursus in hoc casu non imponitur.

(1) **a)** Excommunicationem *specialissime* reservatam R. P. incurrunt :

1. Speciebus consecratis sacrilege abutentes (c. 2320).
2. Violentas manus inicientes in R. P. (c. 2343).
3. Absolvens vel fingens absolvere complicem in peccato turpi (c. 2367).
4. Confessarius sigillum directe violare praesumens (c. 2369).

b) Excommunicationem *specialiter* reservatam R. P. incurrunt :

1. Apostatae, haeretici, schismatici (c. 2314).
2. Suspecti de haeresi, si moniti post sex menses, non se emendent (c. 2315).
3. Edentes libros apostatarum, haeticorum, schismaticorum, eosdem vel a S. S. nominatim prohibitos, defendentes aut scienter legentes (c. 2318).
4. Ad sacerdotium non promotus celebrationem Missae simulans vel confessionem excipiens (c. 2322).
5. Appellantes ad universale Concilium (c. 2332).
6. Impedientes litteras vel acta S.S. (c. 2333).
7. Leges ferentes contra iura Ecclesiae; recurrentes ad quamlibet laicalem potestatem ad impediendum exercitium iurisdictionis ecclesiasticae (c. 2334).
8. Trahentes ad iudicem laicum Cardinalem, Legatum S.S., Officiale maiorem Rom. Curiae, Ordinarium proprium (c. 2341).
9. Violentas manus inicientes in Cardinalem, Legatum S.S., Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum (c. 2343).
10. Usurpantes bona Ecclesiae romanae (c. 2345).
11. Falsarii litterarum S.S. (c. 2360).
12. Falso denuntians confessarium de sollicitatione apud Superiores (c. 2363).

superiorem competentem vel ad alium confessarium facultate praeditum, non tantum si agitur de censura specialissimo modo, sed etiam quocumque modo sive Sedi Apostolicae sive Ordinario reservata (c. 2254).

c) Excommunicationem *simpliciter* reservatam R. P. incurrunt :

1. Quaestum facientes ex indulgentiis (c. 2327).
2. Nomen dantes sectae massonicae (c. 2335).
3. Sine facultate absolventes ab excomm. specialissime vel specialiter reservata S.S. (c. 2338).
4. Communicantes in delicto vel in divinis cum excommunicato vitando (c. 2338).
5. Trahentes ad iudicem laicum Episcopum, Praelatum nullius, Superiorem religiosum supremum (c. 2341).
6. Violantes clausuram monialium et moniales e clausura illegitime exeuntes (c. 2342).
7. Violantes clausuram Regularium (c. 2342).
8. Usurpantes bona ecclesiastica (c. 2346).
9. Duellantes eorumque complices (c. 2351).
10. Clerici in sacris et voto sollemni castitatis ligati, attentantes matrimonium eorumque compars (c. 2388).
11. Simoniaci in officiis, beneficiis, dignitatibus (c. 2392).
12. Subtrahentes vel immutantes documentum ex Curia episcopali (c. 2405).

d) Excommunicationem reservatam *Ordinario* incurrunt :

1. Matrimonium ineuntes coram ministro acatholico (c. 2319).
2. Matrimonium contrahentes cum pacto ut proles educetur extra Ecclesiam (c. 2319).
3. Liberos baptizandos scienter offerentes ministro acatholico (c. 2319).
4. Liberos scienter tradentes in religione acatholica educandos (c. 2319).
5. Conficientes, distribuentes, exponentes falsas reliquias (c. 2326).
6. Violentas manus iniciantes in simplices clericos vel religiosos (c. 2343).
7. Procurantes abortum, effectu secuto (c. 2350).
8. Religiosus apostata a religione (c. 2385).
9. Professi votorum simplicium perpetuorum matrimonium contrahentes eorumque compars (c. 2388).

e) Excommunicationem *nemini* reservatam incurrunt :

1. Edentes sine licentia, libros de S. Scriptura (c. 2318).
2. Violantes varias leges de electione R. P. (c. 2330).

III. *In adiunctis ordinariis.*

1) *Ordinarius*, praeter censuras quae nemini vel ipsi Ordinario a iure reservantur, potest, per se vel per alium, absolvere a censuris Romano Pontifici *simpliciter* reservatis sed solum in casibus occultis (1).

2) Confessario, qua tali, nulla potestas absolvendi competit nisi in censuras *nemini* reservatas.

90. — B. Ex facultate.

I. *Materia facultatis :*

Sunt censurae, i. e. non poenae vindicativae sed medicinales tantum, sive excommunicatio, sive suspensio aut interdictum.

II. *Exceptiones :*

Excipiuntur tantummodo censurae *specialissimo* modo R. P. reservatae. Ut sacerdos ab istis absolvere queat, requiritur expressa concessio aut iuris aut S. Sedis. Haec habetur a iure pro periculo mortis et in casu urgente, de quibus supra.

3. Cogentes tradi sepulturae ecclesiasticae a iure exclusos (c. 2339).

4. Praetermittentes beneplacitum apostolicum ad alienanda bona ecclesiastica (c. 2347).

5. Cogentes ad statum clericalem vel religiosum amplexendum (c. 2352).

6. Scienter omittens denunciare confessarium a quo sollicitatus fuerit (c. 2368). GENICOT-SALSMANS, *o. c.*, II, p. 542; VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, III, p. 314.

Nota. Vi c. 6 ad 5 abrogata est excommunicatio contra missionarios negotiantes (cfr Dissertatio R. P. GRENTROP, Das Kirchliche Handelsverbot für die missionare: *Zeitschrift für Missionswissenschaft*, 1925, pp. 257 ss.).

(1) « *Occultum* » hic intelligitur « *non publicum* » (c. 2197) seu quod publice notum non sit, vel in talibus adiunctis contigerit aut versetur, ut prudenter iudicetur, delictum ipsum aut *saltem eius imputabilitas* divulgatum non iri. *Publicum* erit delictum etiam si paucis manifestum sit, qui tamen narrandi pruritu anguntur; occultum autem adhuc erit etiamsi a pluribus sit cognitum, si hi linguae sint tenaces vel si propter motivum speciale ad silentium moveantur (VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1922, III, n. 384 — Cfr etiam CAPPELLO, *De censuris*, 1925, n. 5).

III. **Condiciones** speciales non apponuntur. Liquet, si casus ferat, quod scandalum sit removendum et satisfactio praestanda. Haec tamen non attingunt validitatem absolutionis a censura.

IV. **Forma absolutionis** a censura :

1) in foro sacramentali, continetur in consueta forma absolutionis peccatorum in libris ritualibus praescripta.

2) in foro non sacramentali quolibet modo dari potest, sed ad excommunicationis absolutionem regulariter formam adhiberi convenit in eisdem libris traditam (c. 2250, § 3).

91. — XXIX. « *Dispensandi vel commutandi vota privata Sedi Ap. reservata, de quibus in can. 1309* ». (Subdelegari potest).

A. **Ex iure communi :**

Loci Ordinarius et sacerdos ab eo delegatus, iusta de causa, potest dispensare, et consequenter commutare, omnia vota *privata non reservata*, tum subditorum tum peregrinorum, dummodo dispensatio ne laedat ius aliis quaesitum (c. 1313).

B. **Vi facultatis :**

I. *Obiectum facultatis :*

1) Ordinarius missionis potest dispensare et commutare vota *privata*, etiam Sedi Apostolicae reservata, de quibus agit can. 1309, nempe : votum perfectae et perpetuae castitatis et votum ingrediendi in religionem votorum sollemnium ; si haec emissa fuerint absolute et post completum decimum octavum aetatis annum. Si enim ultimae condiciones deficiant, etiam haec duo vota S. Sedi non sunt reservata.

2) Vi c. 1320, omnia iuramenta promissoria, ab Ordinario missionis eiusve delegato eadem ratione ac vota, relaxari possunt. Sed attendatur ne dispensatio vergat in praeiudi-

cium aliorum qui obligationem remittere recusent: quo casu sola Sancta Sedes possit huiusmodi iuramentum dispensare.

3) Sola vota *privata* vi praesentis facultatis relaxari possunt. Vota publica in receptione ordinis contracta vel in religione emissa, subsunt peculiari regimini Codicis.

II) *Condiciones* :

1) Ad validum usum facultatis, requiritur causa proportionata, mediocriter saltem gravis et maior in dispensando sine alio onere imposito, minor quidem in commutando in aliud opus facilioris vel utilioris executionis.

2) Attendatur *commutationem* non posse regulariter fieri in opus iam alias debitum, quae quidem a vera dispensatione vix differret.

3) Ex theologia morali S. ALPHONSI (1) eruitur causam sufficientem adesse in periculo transgressionis ob indispositionem particularem voventis; ob magnam difficultatem, quam in executione voti vovens experitur; ob scrupulos quibus vexatur; vel etiam si immature vel absque perfecta libertate votum sit emissum etc.

92. — XXX. « *Benedicendi solo crucis signo, cum omnibus indulgentiis a S. Sede concedi solitis, coronas precatorias, cruces, parvas statuas et sacra numismata, et adnectendi coronis indulgentias, quae a S. Birgitta et quae a Patribus Crucigeris nuncupantur.* » (Subdelegari potest).

I. *Indulgentiae Apostolicae* dicuntur quae adnecti solent obiectis piis (coronis, parvis statuīs, crucibus, numismatibus) quae vel fideles offerunt R. Pontifici, puta in audientiis, ut illa benedicat; vel quae Summus Pontifex benedicta ipsemet fidelibus dono tradit. Propterea praefatae indulgentiae dicuntur Apostolicae seu papales, quatenus a

(1) *Theologia moralis*, De voto, nn. 252 ss.

Domno Apostolico seu a Papa conceduntur. Mos invaluit ut aliis quoque sacerdotibus committi valeat specialis facultas has indulgentias similibus obiectis piis adnectendi. Elenchus harum indulgentiarum initio omnis Pontificatus innovatur. Ultimus et hodiernus elenchus emanavit ex aud. Pontificis 17 feb. 1922 atque reperitur in A A S, 1922, p. 143 (I).

(I) *Elenchus Indulgentiarum Apostolicarum* a. 1922 editus :

1. Quisquis saltem semel in hebdomada recitare consueverit coronam Dominicam, vel aliquam ex coronis B. Mariae Virginis, vel rosarium aut saltem eius tertiam partem, vel divinum officium, vel officium parvum eiusdem B. Mariae Virginis, vel integrum officium Defunctorum aut saltem vesperas aut nocturnum cum laudibus, vel psalmos paenitentiales aut graduales, vel consueverit in ecclesia christianam catechesim tradere, aut domi illam suos filios, propinquos vel famulos docere, vel in carceribus detentos aut aegrotantes in nosocomiis misericorditer invisere, vel pauperibus quomodocumque opitulari, vel Missae interesse eamve, si fuerit sacerdos, celebrare, servatis solitis conditionibus confessionis Sacramentalis, sanctae Communionis et alicuius orationis ad mentem Summi Pontificis, lucrabitur Indulgentiam plenariam diebus Nativitatis Domini, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, S.S. Trinitatis, Corporis Domini eiusdemque S.S. Cordis ; Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis et Immaculae Conceptionis B. Mariae Virginis; Nativitatis S. Ioannis Baptistae; utriusque festi S. Ioseph Sponsi B. Mariae Virginis; S.S. Apostolorum Petri et Pauli, Andreae, Iacobi, Ioannis, Thomae, Philippi et Iacobi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Iudae, Matthiae et Omnium Sanctorum.

2. Si quis vero ad Sacramentalem confessionem ac ad Sanctam Communionem minime accesserit, corde tamen contritus ad mentem Summi Pontificis aliquantis per precatus fuerit, singulis diebus supra recensitis necnon aliis festis Domini et B. Mariae Virginis, Indulgentiam lucrabitur septem annorum totidemque quadragenarum ; diebus Dominicis ceterisque per annum festis de praecepto, Indulgentiam quinque annorum totidemque quadragenarum ; quovis demum alio anni die, Indulgentiam trecentorum dierum.

3. Insuper quisquis, aliquod ex praedictis pietatis vel charitatis operibus expleverit, quoties id peregerit, quingentorum dierum Indulgentiam acquirit.

4. Quisquis ad aeris campani signum sive mane, sive meridie, sive vespere orationem vulgo Angelus Domini, tempore autem paschali

II. *Condiciones* :1) *Ex parte lucrantis* :

a) requiritur ut rem, a S. Pontifice vel a sacerdote tali facultate praedito, benedictione ditatam, super se deferat aut in domo sua decenter retineat (1).

b) Etsi uno eodemque opere generatim non possint plures acquiri indulgentiae, nisi opus praescriptum sit confessio vel communio, S. Paenitentiaria, facto verbo cum Sanctissimo, die 14 iunii 1922, declaravit *simul* acquiri posse indulgentias apostolicas et alias indulgentias eidem operi coniunctas (2).

Nota. Peculiari concessione PII X in audientia 12 iunii 1907, indulgentiae dictae a Crucigeris cum Indulgentiis SS. Rosarii a recitantibus Rosarium cumulari possunt (3).

Regina caeli, aut, eas ignorans semel Pater noster cum Ave Maria; itemque sub primam noctis horam, edito pro Defunctorum suffragio campanae signo, psalmum De profundis vel, si eum nesciat, Pater noster cum Ave Maria recitaverit, acquirat Indulgentiam centum dierum.

5. Eandem Indulgentiam acquirat qui quavis feria sexta de Passione et morte D. N. Iesu Christi aliquantulum pie cogitaverit terque Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam devote recitaverit.

6. Qui suam conscientiam excusserit et peccata sua sincere detestatus fuerit cum proposito se emendandi, devoteque recitaverit Pater noster, Ave Maria et Gloria Patri in honorem SSmae Trinitatis, aut in memoriam quinque Vulnerum D. N. Iesu Christi, consequatur Indulgentiam trecentorum dierum.

7. Quisquis pro fidelibus oraverit qui sunt in transitu vitae, vel saltem pro iis semel dixerit Pater noster cum Ave Maria, centum dierum Indulgentiam lucrabitur.

8. Quisquis, demum, in mortis articulo constitutus, animam suam devote Deo commendaverit et iuxta instructionem fel. rec. Benedicti XIV in Const. quae incipit *Pia Mater* 5 aprilis 1747, paratum se exhibuerit obsequenti animo mortem a Deo opperiri, et vere paenitens, confessus ac S. Communionem refectus vel, si id nequiverit, saltem contritus invocavit corde, si labiis sit impeditus, SSimum nomen Iesu, plenariam Indulgentiam consequetur.

Datum Romae, ex S. Paenitentiaria Apostolica, die 17 februarii 1922.

(1) A A S, 1922, p. 143-144.

(2) A A S, 1922, p. 394.

(3) VERMEERSCH, *Period.* III, p. 166-167. — A S S, XL, p. 442.

2) *Ex parte rei :*

a) Parvae statucae repraesentare debent sanctos canonicatos vel saltem martyrologiis descriptos.

b) Materia statuarum, crucium, coronarum, numismatum ne sit fragilis aut consumptibilis : ideo excludantur obiecta stannea, vitrea, plumbea, chartacea etc.; indulgentiis tamen ditari possunt si sint *ex vitro solido atque compacto* (1).

3) *Ex parte sacerdotis benedicens :*

a) requiritur efformatio signi crucis super res benedicendas cum intentione eas benedicendi illisque adnectendi indulgentias apostolicas. Haec autem intentio iam adesse censetur eo ipso quod aliquis scienter utitur sua facultate.

b) Non est necesse, etsi fortasse commendandum sit, ut dum signum crucis efficitur, verba benedictionis pronuntientur (2).

c) Unico signo crucis indulgentiae a S. Birgitta et a Patribus Crucigeris, simul cum indulgentiis apostolicis, iisdem coronis adnecti possunt.

d) Facultas ista a missionario subdelegato exerceri potest ubique erga subditos Ordinarii (c. 201, § 3) et erga non subditos, dummodo hi intra territorium Ordinarii subdelegantis degant (c. 927).

Nota. Cum coronae dictae a S. Birgitta requirant ut post singula decem Ave Maria addatur symbolum Apostolorum, quod generatim nemo facere solet, utile potissimum erit indulgentias dictas a Crucigeris cum apostolicis indulgentiis coniungere. Privilegium coronarum quae a Patribus Crucigeris nuncupantur in hoc consistit quod, absque ulla meditatione mysteriorum Rosarii, pro unoquoque Pater vel Ave etiam singulatim recitato, fideles lucrari valent indulgentiam 500 dierum (3).

(1) Sacra Poenitentiaria Apostolica : A A S, 1926, p. 24. Quae tamen responsum oppositum dederat die 11 april., 1923. cfr *Commentarium pro Religiosis*, 1924, p. 203.

(2) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 62.

(3) *Les Indulgences* (BERINGER-MAZOYER), 1905, I, p. 499; (BERINGER-STEINEN-MAZOYER) 1925, I, n. 880; *Die Ablässe* (BERINGER-STEINEN), 1921,

93. — XXXI. « *Conferendi uni alterive ex suis sacerdotibus facultatem consecrandi iuxta formam in Pontificali Romano praescriptam calices, patenas et altarium lapides, adhibitis tamen oleis ab episcopo catholico benedictis.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

I. Principium.

« *Consecrationes nemo qui character episcopali careat, valide peragere potest, nisi vel iure vel apostolico indulto id ei permittatur.* » (c. 1147, § 1).

Hic enim agitur de potestate Ordinis quae « a legitimo superiore ecclesiastico sive adnexa officio sive commissa personae, nequit aliis demandari, nisi id expresse fuerit iure vel indulto concessum » (c. 210).

II. Applicatio :

Iamvero canone 294, § 2 concessum est Vicariis et Praefectis Apostolicis quod :

a) « *Etiam ii qui character episcopali carent, possunt, intra sui territorii fines ac perdurante munere, calices, patenas et altaria portatilia cum sacris oleis ab Episcopo benedictis consecrare....* ».

b) Id per se non conceditur Vicario Generali seu Delegato Vicarii Apostolici.

c) Deficiente Vicario vel Praefecto Apostolico, eadem facultas conceditur viro qui regimen ecclesiasticum legitime assumit (cc. 309 et 310, § 2).

Nota. Memorandus hic est canon 1200 qui permittit (§ 1), ut Ordinarius deputet sacerdotem ad iterum consecranda altaria immobilia; necnon, uti supponit formula S. C. Rit. (1), et lapides altarium seu altaria mobilia, quae consecrationem amiserint. Ritus vero brevior consecrationis altarium immobilium emissus est a S. C. R. 9 sept. 1920 (2).

I, n. 880 : Couronne ou chapelet de Ste Brigitte ; — 1905, p. 504 ; 1925, I, n. 885 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 885 : Les chapelets bénis par les PP. Croisiers.

(1) A A S, 1920, p. 450. — *Period.*, X, p. 234 ss. — *Rituale* : Appendix.

(2) A A S, 1920, p. 449.

B. Ex facultate :*I. Cuinam facultas conceditur :*

Conceditur Ordinario loci, ergo etiam Vicario Generali seu Delegato. Cum vero Vicarius Delegatus possit alium sacerdotem ad consecrandum delegare, vi praesentis facultatis ipse etiam hac potestate praeditus est censendus. Etenim « *quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit* » R. I. 67 in 6°.

II. Subiectum cui subdelegari potest :

1) Sunt sacerdotes missionarii sive sint de territorio Ordinarii, sive transeunter ministeria in eius territorio exercent.

2) Potest Ordinarius se onere levare consecrandi calices, patenas et altarium lapides.

3) Habitualement hanc facultatem facere potest uni alterive ex suis sacerdotibus, seu paucis missionariis, ita tamen ut diversis regionibus seu districtibus sui territorii satis sit provisum.

III. Condiciones :

1) Specialis necessitas ad subdelegandum non postulatur, quamvis deficiente causa rationabili, talis potestas non soleat subdelegari.

2) Forma praescripta in Pontificali est servanda. Cum simplex sacerdos mitram adhibere non possit, mere induet superpelliceum et stolam albam.

3) Adhibenda sunt olea ab Episcopo catholico benedicta ; nec refert quod hic sit ritus diversi.

4) Quoad formam ac materiam hic supra praescriptam ad nn. 2 et 3, haec respiciunt validitatem consecrationis (c. 1148, § 2) (I).

(1) In formulis 2 et 3 « *minoribus* » hoc loco additur facultas « *erigendi... stationes viae crucis...* » quam ad finem huius operis, in facultatibus suppletoriis formulae 3 maioris explicamus : nn. 123-130.

94. — XXXII. « *Impertiendi, praeter concessionem de qua in can. 914, ter in anno in sollemnioribus festis Benedictionem Papalem iuxta praescriptam formulam cum indulgentia plenaria ab iis lucranda, qui vere paenitentes, confessi et S. Communione refecti eidem Benedictioni interfuerint, Deumque pro s. fidei propagatione et iuxta mentem Summi Pontificis oraverint.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Vi canonis 914 « *Benedictionem papalem cum indulgentia plenaria, secundum praescriptam formulam, impertiri possunt, ... Vicarii et Praefecti Apostolici, etsi episcopali dignitate careant... in suis territoriis uno tantum ex sollemnioribus per annum diebus.* »

2) Condiciones ad lucrandam indulgentiam plenariam Benedictionis papalis de qua agit c. 914 sunt : ut fideles sint praesentes benedictioni Pontificis necnon corde saltem contriti. Aliae condiciones, v. g. confessionis et communionis, etc. non sunt praescriptae (1).

3) a) In hoc canone agitur de sollemni benedictione papali quae ab Episcopo danda est in pontificalibus paramentis, ex throno.

Ritus et formula reperiuntur in additamentis tertiae partis Pontificalis Romani.

b) Quamvis S. C. Rit. 23 febr. 1884 (2) declaraverit requiri quidem ut Missa Pontificalis ab ipso Antistite celebretur, c. 914 nunc sufficere dicit ut Vicarius vel Praefectus Apostolici Missae sollemni tantum astiterint.

95. — B. Ex facultate speciali :

1) *Obiectum.*

Ordinarii locorum, praeter istum diem unicum de quo agit c. 914, possunt insuper impertiri eandem benedictionem ter in anno, in festis sollemnioribus.

(1) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, n. 305 ; 1925, n. 799 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 799.

(2) *Decret. Auth.*, n. 3605 ad IX.

2) *Pro quibusnam diebus permittitur benedictio?*

Cum ratio sollemnitatis non determinetur, praeter festa maiora Domini ac B. M. V., videtur quod haec sollemnitas etiam repeti potest ex celebratione externa vel e concursu populi, puta occasione festi patroni loci, vel pia peregrinationis, commemorationis ecclesiasticae beneficii publici (1).

3) *Quibusnam conceditur facultas?*

Cum facultatum formulae censeantur concessae Vicario quoque Generali seu Delegato, poterit Antistes benedictionem committere Vicario suo Generali. Coram fidelibus tamen in ecclesia indulgentia dicenda est concessa nomine Summi Pontificis, ab ipso Vicario Apostolico vel a Praefecto Apostolico (2).

4) *Ritus et formula:*

a) Pro illis qui usum habent Pontificalium, observentur praescripta Pontificalis Romani, in additamentis partis tertiae (3).

b) Pro illis qui usum pontificalium non habent, v. g. pro Vicario Generali seu Delegato Episcopi, formula adhibenda reperitur in Rituali Romano titulo VIII cap. 32. Ad finem caeremoniae benedictio ipsa fiat cum crucifixo (4).

5) *Condiciones ad lucranda indulgentiam:*

Non sufficiunt binae condiciones requisitae in benedictione papali de qua agit c. 914, semel in anno ab ipsis Vicario vel Praefecto Apostolicis concedenda; sed sequentes praescribuntur scilicet ut fideles:

(1) Cfr VERMEERSCH, *o. c.*, n. 63.

(2) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 63, g.

(3) Notat VERMEERSCH (*Period.* XI, pp. (96)-(97)) « Si praelatus non est Episcopus dioecesanus, quaedam secundum veritatem mutanda habebit. Sic Vicarius Apostolicus non se dicet « Huius Sanctae N. Ecclesiae Antistitem », sed suam qualitatem enuntiabit. »

(4) Attenta dispositione Ritualis Romani (ed. 1925) sententiae IGLESIAS, *o. c.*, n. 43 contra VERMEERSCH, *Period.* XI, p. (97), h, adstipulari non possumus (cfr *Rit. Rom.*, Tit. VIII, c. 32, collatus cum Appendice Rit. Benedictiones reservatae, II, n. 4).

- a) Sint praesentes benedictioni.
- b) Vere paenitentes seu corde cum Deo reconciliati (1).
- c) Confessionem instituerint.
- d) Communionem receperint.
- e) Denique oraverint pro s. fidei propagatione et iuxta mentem S. Pontificis.

Notanda.

1. Cum oratio « *in genere* » praescribatur, preces requisitae, dummodo sint *vocales*, arbitrio fidelium deligi possunt (c. 934, § 1).

2. Certo non praecise requiritur recitatio 5 Pater et 5 Ave (2).

3. Improbabilis videtur sententia apud « *Nederlandsche Katholieke Stemmen* », 1920, pp. 59 ss. et 366, ubi orationcula etiam minima sufficere affirmatur. Etenim « *aliqua convenientia inter indulgentiam eiusque condiciones necessaria est* » (3).

4. Quamvis quaecumque oratio similis vel aliquatenus minoris longitudinis sufficiat, recitatio tamen 5 Pater, 5 Ave et 5 Gloria, a S. Paenitentiaria sententiae communi dicitur conformis (4).

(1) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 86 ; 1925, I, n. 89 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 89.

(2) *Decr. Auth.*, n. 291 ; *Collect. S. C. P. F.*, nn. 922 et 1693.

(3) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1922, II, n. 202. Quaquam secundum se « *inaequalitas operis... nihil refert ad inaequalitatem effectus indulgentiae* » (SUAREZ : *De Sacram.*, II, disp. 52, sent. 8, n. 3), tamen, uti conicitur ex eodem auctore (l. c., n. 5), mensura quaedam minima semper requiritur (quod l. c. a SUAREZ confirmatur ex textu S. THOMAE), ita ut potestas remittendi poenas temporales, a S. P. non adhibeatur in destructionem sed ad aedificationem : quod ultimum desiderabitur si nulla proportio attendenda sit inter poenam remittendam et opus praescriptum. Id ceteroquin confirmatur regula VI data a S. C. Indulg., 10 aug. 1899 : « *Suspectae habeantur Indulgentiae plenariae quae asseruntur concessae recitantibus pauca dumtaxat verba, exceptis indulgentiis in articulo mortis* » (N. R. Théol., 1900, p. 42 : *Normae ad dignoscendas veras Indulgentias ab Apocryphis*).

(4) S. Paenit. Ap. 31 iulii 1924, ad XVI, A A S, 1924, p. 342. — Cfr BEYERSBERGEN, s. i. apud *Nederlandsche Katholieke Stemmen*, 1926, p. 59.

5. Convenientia autem inter indulgentiam eiusque condiciones necessaria, non tantum ex operis difficultate, sed etiam ex fine intento et relatione operis ad illum finem metienda est, immo quod quantitate deficit, intensitate attentionis et devotionis interdum suppleri potest.

6. Liceat hic referre monita opportuna R. P. CREUSEN (1) :

a) Fidelibus distincte et perspicue explicentur condiciones ad lucranda indulgentiam essentielles.

b) Meminerint missionarii, attenta condicione seu fragilitate humana, ex *diversitate* orationum, fervorem fidelium nonnumquam adaugeri. Generatim tamen non praetergrediantur limites orationum quae a S. Sede iam sint approbatae.

c) Fideles opportune moneantur quod, quibusdam saltem diebus, si preces suas usuales (non vi praecepti obligatorias) (2) recitaverint ad mentem S. Pontificis, indulgentiam plenariam lucrari valeant : sic enim eas maiore cum devotione elicient, necnon « *plures* » indulgentias plenarias eodem die interdum lucrari poterunt.

Nota. — Ad lucranda Indulgentiam *Portiunculae*, preces necessariae sunt 6 Pater, 6 Ave et 6 Gloria (A A S, 1924, p. 347). Quod tamen non obtinetur pro Indulgentia plenaria « *toties quoties* », die 2 novembris lucranda, ubi oratio vocalis in genere, ad mentem S. Pontificis elicit a sufficit (A A S, 1914, p. 378).

96. — XXXIII. « *Concedendi ut, servatis consuetis condicionibus, indulgentiam plenariam in primae Communionis sollemnis distributione et in s. Confirmationis administratione, christifideles ad s. Communionem vel Confirmationem rite accedentes lucrari possint.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi (*pro prima Communionem qua tali*).

(1) *N. R. Théol.*, 1922, p. 29 ss.

(2) Praeter paenitentiam sacramentalem, opera stricte obligatoria ad indulgentias lucrandas inservire nequeunt (c. 932).

PIUS PP. X, die 12 iul. 1905, sequentes indulgentias clementer elargitus est, defunctis quoque applicabiles :

1) Plenariam :

a) Adolescentibus confessis et ad mentem eiusdem Sanctitatis Suae pie orantibus, die quo primum Sacram Synaxim celebraverint.

b) Eorundem adolescentium *consanguineis*, ad tertium usque gradum, piis caeremoniis primae Communionis adstantibus, si pariter Sacramentali confessione rite abluti (1) Sacram Synaxim susceperint, et uti supra oraverint.

2) Septem vero annorum totidemque quadragenarum Christifidelibus, qui corde saltem contrito eisdem caeremoniis interfuerint (2).

B. Ex facultate (*pro sollemnitate primae Communionis*).

Ordinario loci fit facultas concedendi indulgentiam *plenariam* :

I. Condiciones requisitae :

1) Ratione sollemnitatis :

a) Dum ius generale, uti notat P. VERMEERSCH (3), agit de prima Communionem qua tali, facultas potius attendit *sollemnitatem* in qua prima Communio distribuitur vel Confirmatio administratur.

b) In facultate agitur de primae Communionis distributione, *non uni sed pluribus* (4), instituenda.

c) Quoad *Confirmationem*, sufficit ut hoc Sacramentum administretur, quod *etiam uni* fieri potest.

2) Ratione operis complendi :

Consuetae condiciones praescribuntur : confessio, Communio et preces quaedam ad mentem S. P. fundendae.

(1) Quoad confessionem observa c. 931, §§ 1 et 3, collatum cum facultate XXXVIII. cfr n. 101 huius commentarii.

(2) A S S, XXXVIII, p. 122, N. R. *Théol.*, 1906, p. 53.

(3) o. c., n. 64.

(4) BLAT, o. c., III, p. 294.

II. *Subiectum cui obtingere potest indulgentia concedenda :*

1) Quoad *sollemnitatem primae Communionis* : sunt non tantum qui primam Communionem acceperint horumque consanguinei, sed omnes christifideles ad S. Communionem rite accedentes.

2) Quoad *sollemnitatem Confirmationis* : solus confirmatus indulgentia ditari potest.

Nota. Uti liquet ex principio : « *gratia gratiam non impedit* », occasione sollemnitatis « *primae Communionis* », qui primam Communionem receperunt horumque consanguinei ad tertium usque gradum non prohibentur quin cumulent indulgentiam ex Iure communi a S. P. ipsis factam, necnon illam quam Ordinarius loci impertiri potest : dummodo preces ad mentem S. P. bis recitentur.

97. — XXXIV. « Concedendi indulgentiam plenariam primo conversis ab haeresi, servatis consuetis condicionibus. » (Subdelegari potest).

Potestas fit Ordinariis loci impertiendi indulgentiam « *plenariam* ».

Conditiones adduntur :

I. *Ex parte subiecti :*

1) Requiritur ut convertantur ad Ecclesiam catholicam ab haeresi vel etiam a schismate (1).

2) Antea baptisma valide receperint, secus infideles reputantur (2).

3) Non tantum peccatum haereseos commiserint, sed *sectae* haereticae vel schismaticae adhaeserint.

4) Et nunc *primo* convertantur : illi scilicet qui ab haeresi, in qua baptizati et educati fuere, ad Ecclesiam catholicam convertuntur, vel qui in Ecclesia catholica baptizati et etiam educati ab ea semel defecerunt, ad quam

(1) BLAT, o. c., p. 295.

(2) BLAT, l. c.

nunc prima vice redeunt. Ab hac gratia excluduntur relapsi qui secundo ad Ecclesiam catholicam regressi fuerint.

II. *Ratione operis praestandi* : consuetae condiciones praescribuntur : confessio, communio et preces quaedam ad mentem S. P. fundendae.

98. — XXXV. « Impertiendi indulgentiam plenariam singulis ex clero, qui per quinque saltem dies sacris exercitiis interfuerint, ac, sacrosanctum Missae sacrificium celebrantes, vel saltem ad S. Synaxim accedentes, pias ad Deum preces effuderint pro s. fidei propagatione et iuxta mentem Summi Pontificis. » (Subdelegari nequit).

Fit potestas Ordinario loci concedendi indulgentiam « plenariam » sub sequentibus condicionibus :

I. *Ex parte subiecti*. Oportet ut sint clerici, seu saltem tonsurati, sive sint ex clero saeculari sive religioso.

II. *Ratione exercitiorum*.

1) Designatur series praedicationum vel meditationum ad vitam reformandam vel ad perfectionem sectandam.

2) Exercitia oportet ut fiant in communi, non privatim : indulgentia enim ditari possunt ii tantum clerici qui iisdem « interfuerint ».

3) Protrahantur per quinque dies. Dies tamen non praescribuntur « integri » seu « solidi » sicut ad cc. 541, 571 § 3, et 1001, § 1. Ideo satis erit si clerici inceperint ad vespere diei primi eaque mane in die quinta (1) absolverint.

III. *Ratione operis praestandi*.

1) Praescribitur receptio S. Communionis vel celebratio SS. Sacrificii Missae.

2) Praeter orationem indefinitam ad mentem S. P., expresse additur condicio ut eadem vel aliae preces etiam pro s. fidei propagatione fundantur.

99. — XXXVI. « Concedendi Benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria omnibus christifidelibus,

(1) IGLESIAS, o. c., n. 46. — VERMEERSCH, o. c., n. 66.

qui spiritualibus exercitiis seu sacris missionibus, de quibus in c. 1349, § 1, ultra medietatem interfuerint, benedictioni cum Cruce in fine postremae concionis impertiendae vere paenitentes, confessi ac sacra Communione refecti adstiterint, atque Ecclesiam, in qua conciones huiusmodi habebuntur devote visitaverint, ibique per aliquod temporis spatium pias ad Deum preces effuderint pro sanctae fidei propagatione et iuxta mentem Summi Pontificis. » (Subdelegari potest).

I. *Potestas* fit Ordinario loci ad concedendam Benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria.

II. *Ritus et formula* huiusmodi benedictionis reperitur designata in AAS, III, p. 241 (*Resp. S. C. R.*, 11 maii, 1911) : Constat unico signo crucis cum crucifixo adhibita formula : « *Benedictio Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, descendat super vos et maneat semper. R. Amen.* » (Cfr *Rit. Rom.*, 1925, *Appendix*, « Benedictiones reservatae », II, n. 4). Crux, quamvis vi huius facultatis icone crucifixi non necessario sit munita, semper est adhibenda.

III. *Conditiones* :

1) *Ex parte subiecti* : Benedictio cum indulgentia omnibus christifidelibus concedi potest, dummodo spiritualibus exercitiis seu sacris missionibus, de quibus in c. 1349, § 1 (1), ultra medietatem interfuerint.

Nota. Quamvis illa exercitia generatim ad octo vel decem saltem dies protrahantur, nullum tamen tempus minimum hic dicitur esse necessarium (2). Sed videndum est quoties fideles convocati fuerint, et oportet si, v. g. undecies fuerint convocati, saltem sexies seu supra medietatem, interfuerint.

(1) « *Ordinarii advigilent ut, saltem decimo quoque anno, sacram, quam vocant, missionem, ad gregem sibi commissum habendam parochi curent* » c. 1349, § 1.

(2) VERMEERSCH, o. c., n. 67.

2) *Quoad opera praestanda :*

a) praescribuntur confessio et Communio.

b) imponitur visitatio ecclesiae vel oratorii publici in qua conciones habentur (1).

c) ibique preces sunt fundendae ad binam intentionem enumeratam : pro propagatione fidei et ad mentem Summi Pontificis. Non requiruntur quinque Pater et Ave, sed preces requisitae « *sunt ad uniuscuiusque fidelis libitum.* » (2).

100. — XXXVII. « Concedendi in actu visitationis paroeciarum, quasi-paroeciarum et missionum, nec non communitatum tam saecularium quam religiosorum, ut indulgentiam plenariam una vice tantum lucrari possint christifideles dummodo contriti, confessi ac s. Communione refecti pias ad Deum preces fuderint pro s. fidei propagatione et iuxta mentem Summi Pontificis. » (Subdelegari potest).

Nota. Cum visitatio ista canonica per Ordinarium vel per aliquem sacerdotem ab ipso delegatum fieri possit, facultas haec etiam subdelegari potest (3).

1) Potestas fit Ordinario loci elargiendi *indulgentiam plenariam*.2) *Quoad tempus :* concedenda est *in actu visitationis* quae praesertim statuitur cc. 301, § 2, 512, vel quae etiam instituitur in hospitalibus, orphanotrophiis, etc...3) *Semel* tantum in eadem visitatione concedi potest.4) *Subiectum* cui obtingere potest : sunt incolae paroeciae, quasi-paroeciae, missionis necnon communitatis quae visitatur ; immo vi c. 927, uti arbitratur R. P. VERMEERSCH, etiam peregrini qui tempore visitationis adsunt vel hospites qui temporarie in communitate commorantur (4).

(1) Oratorium publicum ecclesiae aequiperatur (c. 1191, § 1).

(2) *Collect. S. C. P. F.*, n. 922 ; 23 maii 1841, et n. 78 huius libelli.

(3) c. 301, § 2.

(4) o. c., n. 68 ; IGLESIAS, o. c., n. 48.

5) *Condiciones* ordinariae praescribuntur : confessio, Communio et preces indeterminatae ad binam intentionem ubilibet fundendae : pro s. fidei propagatione et iuxta mentem S. Pontificis; non imponitur visitatio ecclesiae.

101. — XXXVIII. « *Concedendi christifidelibus ut indulgentias, propter quas confessio saltem bis in mense requiritur, lucrari possint, etsi ob legitimum impedimentum inde a mense ad paenitentiae sacramentum non accesserint.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Codice assignantur *tres* modi satisfaciendi obligationi **confessionis**, ad quaslibet indulgentias forte requisitae (c. 931) :

1) Primus modus : *Actualis confessio* : instituenda intra octo dies qui immediate praecedunt diem cui indulgentia fuit affixa, vel intra subsequentem totam octavam (c. 931, § 1) (1).

2) Secundus modus : *Consuetudo saltem bis in mense ad paenitentiae sacramentum accedendi* (c. 931, § 3). Id usui est praesertim illis qui sequentem modum, circa Communionem frequentem, non adimplent.

3) Tertius modus : *Consuetudo sacram Communionem cotidie et recta mente recipiendi* (c. 931, § 3), quamvis semel aut iterum per hebdomadam ab eadem abstinenceatur.

Nota. *Quoad secundum et tertium modum :*

a) Idem privilegium canonis 931, § 3, extenditur etiam ad omnes qui ob quodcumque legitimum impedimentum, sive ex parte sacerdotis sive ex parte christifidelis, condiciones supradictas *interdum* non adimplent, dummodo

(1) *Actualis* confessio quae praecipitur ad lucrandas indulgentias *pro piis exercitiis*, in triduum vel hebdomadam ductis, peragi potest, non tantum (ad normam § 1, c. 931) intra octo dies qui immediate praecedunt diem cui indulgentia fuit affixa, sed utiliter etiam fit intra octavam, quae non tantum diem fixum sed etiam *exercitium expletum* immediate sequitur (c. 931, § 2).

« modo habituali » uni ex illis satisfacere *soleant*. Illi qui nulla habet peccata mortalia, *confessio* solummodo est necessaria ad lucrandas indulgentias, quin absolutio requiratur (1).

b) *Excipiuntur* ab utroque modo privilegiato, indulgentiae sive iubilaei ordinarii et extraordinarii sive ad instar iubilaei, propter quas actualis confessio praecipitur.

B. Ex facultate :

1) *Obiectum* : quamvis unusquisque christifidelis in missionibus possit frui, uti liquet, privilegio « *Communione frequentis* » hic supra exposito, potestas conceditur Ordinario eiusve delegato ut, quoad **secundum modum** satisfaciendi obligationi confessionis ad lucrandas indulgentias requisitae, remittere possit condicionem *binarum* confessionum *in mense*.

2) *Condiciones* :

a) confessio « *semel* » in mense instituatur.

b) adsit oportet legitimum impedimentum ne confessio bis in mense habitualiter instituatur, sive ex parte confessorii sive ex parte paenitentis.

Si quis tamen semel in mense habeat per aliquot dies « *continuos* » occasionem confitendi, non requiritur ut bis intra « *eandem* » hebdomadam confiteatur ; sed copia duarum confessionum in mense, modo rationabili est intelligenda, scilicet quae altera ab altera satis separetur (2).

Nota. Semper tamen ceterae condiciones ad lucrandam indulgentiam adimpleantur.

102. — XXXIX. « *Concedendi ut omnes praedictae indulgentiae applicari possint per modum suffragii animabus in purgatorio detentis.* » (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Ecclesia non tantummodo concedere *potest* indulgentias

(1) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1925, II, n. 216. — S. C. Indulg., 19 maii, 1759 et 6 maii 1852 (*Decret. Auth.*, nn. 214 et 259).

(2) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 69.

defunctis applicabiles per modum suffragii seu supplicationis (c. 911), sed omnes indulgentiae a S. S. concessae, nisi aliud constet, animabus in purgatorio detentis *de facto sunt applicabiles* (c. 930). Inferiores tamen R. P. nequeunt indulgentias concedere defunctis applicabiles (c. 913, 2).

B. Ex facultate :

Ideo Ordinariis locorum in missionibus conceditur potestas decernendi ut omnes indulgentiae, inde a facultate XXXII ad facultatem XXXVIII enumeratae (numeris 77-84), defunctis per modum suffragii etiam fiant applicabiles.

103. — XL. « *Benedicendi crucifixos cum Indulgentia plenaria vulgo toties quoties nuncupata : id est a quocumque ex fidelibus in mortis periculo constitutis lucranda. Grassantibus autem epidemicis vel contagiosis morbis, concedendi ut fideles in periculo mortis constituti indulgentiam plenariam lucrari possint, Christi crucifixi imaginem vel crucem deosculando ; vel ea deficiente, ss. Iesu nomen corde saltem, si ore non potuerint, invocando.* »
(Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Primus modus lucrandi indulgentiam plenariam pro mortis articulo :

« *Parocho aliive sacerdoti qui infirmis assistat, facultas est eis concedendi benedictionem apostolicam cum indulgentia plenaria in articulo mortis, secundum formam a probatis liturgicis libris traditam, quam benedictionem impertiri ne omittat.* » (c. 468, § 2).

1) Quisnam hanc benedictionem impertiri potest ?

Non tantummodo parochus, sed omnis sacerdos, etiam ad confessiones nondum approbatus, qui assistat alicui aegroti in « *periculo* » mortis constituto.

2) Quonam momento sacerdos illam impertiri potest ?

Non requiritur « *articulus* » mortis seu momentum in quo mors iam sit imminens ; sed sufficit « *periculum* » mortis,

tempore scilicet quo Extrema Unctio valide administrari potest. Non sufficit per se periculum mortis ex quacumque causa, sed ex gravi *infirmi*tate, ita ut propter morbum praesentem, periculum probabile habeatur ne vita brevi finiatur, v. g. infra unum alterumve mensem. Immo sola aetas senilis sufficit, in qua vires in dies deficere videantur.

Insuper missionarius potest illam impertiri phtisi aliove morbo laboranti qui, duce experientia, plures adhuc menses victurus est, sed intra annum morietur, propterea quod, quando reapse instabit tempus in quo ultima sacramenta communiter recipiuntur, missionarius in eodem loco adesse non poterit, sive ob magnam distantiam sive ob aliud impedimentum (1).

3) *Textus et Ritus* huius benedictionis reperiuntur in *Rit. Romano* : Titulo V, Capite VI, (ed. 1925).

Sequentia pro missionariis notanda sunt :

A) 1. Si infirmus sit adeo morti proximus, ut neque confessionis generalis faciendae, neque praemissarum precum recitandarum probabiliter suppetat tempus, statim sacerdos Benedictionem ei impertiatur, dicendo : « *Ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo, in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. R. Amen.* »

Et addatur : « *Per sacrosancta, etc.* » necnon : « *Benedicat Te...* » uti legitur in Rituali.

2. In casu vero necessitatis sufficit formula sequens :

« *Ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo, et benedico te. In nomine Patris † et Filii et Spiritus Sancti. R. Amen.* » Et nihil ultra addendum est.

(1) *Responsum S. C. P. F.*, 20 febr. 1801 : circa tempus Extremae Unctionis administrandae : quod pro benedictione Apostolica etiam valet (*Collect. S. C. P. F.*, n. 1156). — S. Off., ianuarii 1700 (*Collect. S. C. P. F.*, n. 247).

B) Quando huiusmodi Benedictio Apostolica pluribus simul infirmis impertitur, omnia dicantur semel ut supra, singulari tantum numero in pluralem immutato.

4) *Condiciones ad lucrandam hanc indulgentiam*, uti scripsit LEHMKUHL (1), in rigore non sunt confessio et Sacra Communio, quamquam

a) necessarium est ea Sacramenta si fieri possit, antea esse suscepta; si vero id impossibile est, sufficit ut moribundus sit vere contritus seu « *in statu gratiae* ». Immo BENEDICTUS XIV in Constit. « *Pia Mater* », videtur pro condicione urgere conatum eliciendi actus ferventissimae caritatis et contritionis, si pro statu moribundi id possibile probetur.

b) *Essentialis* condicio est, ut nomen Iesu pie invocetur, idque etiam ore, si possibile est, alioquin saltem corde. Ita expresse declaratum est 20 sept. 1775 (2).

c) Tanquam condicio etiam *essentialis*, iniungitur ut ipsa mors, aequo ac libenti animo de manu Domini suscipiatur (3).

5) *Quonam momento moribundus eam Indulgentiam lucratur?*

Moribundus eo momento temporis indulgentiam accipit, quo mors realiter sequitur.

Quando ergo sacerdos benedictionem impertitur, adhuc suspensa manet indulgentia. Hinc est cur repetitio benedictionis, utpote nullius utilitatis, non sit in *eodem mortis periculo* facienda.

104. — Secundus modus lucrandi indulgentiam plenariam pro mortis articulo :

Edendo actum sequenti oratione contentum : « *Domine Deus meus, iam nunc quodcumque mortis genus prout Tibi placuerit, cum omnibus suis angoribus, poenis ac doloribus de manu tua aequo ac libenti animo suscipio.* »

(1) o. c., II, n. 564.

(2) *Collect. S. C. P. F.*, n. 511 ad 5. — ASS., XXV, p. 315; 22 sept. 1892.

(3) Legantur ea quae habentur in *Rit. Romano*, l. c. ad 3.

PIUS PAPA X concessit, die 9 martii 1904 « *ut omnes christifideles qui, die ab eisdem eligendo, sacramentali confessione rite expiati sacraque Synaxi refectioni, cum vero charitatis in Deum affectu, praedictum actum ediderint, lucrari valeant plenariam indulgentiam in articulo mortis consequendam* » (1).

105. — B. Ex facultate :

Duplex potestas conceditur, quae ubique erga subditos Ordinarii loci, et insuper erga omnes etiam peregrinos in eius territorio praesentes, a sacerdote subdelegato exerceri potest.

I. **Potestas pro adiunctis ordinariis :** *Benedicendi crucifixos cum indulgentia plenaria* vulgo « *toties quoties* » nuncupata.

Conditiones ad indulgentiam lucrandam necessariae :

1) *Ex parte obiecti :* « *Crucifixus* » nequit esse nimis parvus nec ex materia fragili (puta stannea, plumbea, chartacea). Notetur quod indulgentia adhaeret « *crucifixo* », non vero cruci quae ex materia fragili excidi potest (2).

2) *Quoad formulam adhibendam :* sufficit efformare signum crucis super crucifixum cum intentione illum benedicendi in ordine ad indulgentiam « *toties quoties* » lucrandam.

3) *Ex parte fidelium requiritur :*

a) ut osculentur vel quomodocumque tangant (3) crucifixum huiusmodi benedictione ditatum.

(1) *N. R. Théol.*, 1904, p. 556.

(2) *Decr. Auth.*, n. 281 ad 6. Admittitur vitrum solidum etiam pro *crucifixo* : cfr. p. 95.

(3) Crucifixus perdurante gravi infirmitate ita semel tactus, non debet detineri ab ipso infirmo in articulo mortis seu momento mortis, sed interea aliis infirmis decumbentibus inservire iam poterit.

Imago vero vel crucifixus non indulgentia « *toties quoties* » sed « *indulgentiis apostolicis* » ditatus ab ipso infirmo detineri debet ut hic indulgentiam plenariam momento mortis lucrari valeat (*A A S*, 1922, pp. 145-146. — *Period.* X, p. 320).

b) ut id praestent quando in mortis « *periculo* » (1) iam sunt constituti, ex infirmitate adeo gravi, quae secum ferat probabile periculum mortis.

c) ut perdurante eodem gravi morbo sint confessi et Sacra Communionem refecti. Si id praestare nequiverint, devota invocatione SS. Nominis Iesu, ore, si potuerint, sin minus corde, praescriptae confessioni ac Communioni supplere poterunt. Requiritur ut hoc ultimum eliciant animo contriti seu cum Deo reconciliati.

d) ut mortem tanquam peccati stipendium de manu Domini patienter susceperint (2).

106. — II. Potestas pro adiunctis extraordinariis.

Praenotamen. *Adiuncta extraordinaria* ad usum huius potestatis necessaria sunt ut : morbus epidemicus seu contagiosus in regione vel in pago grassetur ; quibus adiunctis exsistentibus, non tantum infirmi ex morbo contagioso, sed omnes alii ex quacumque infirmitate in eadem regione periculose decumbentes, eodem privilegio uti possunt.

Obiectum facultatis. Facultas in hoc consistit ut remittatur condicio quae « *crucifixum benedictum* » spectat. Ceterae vero condiciones, ad indulgentiam lucrandam requisitae, ac supra enumeratae, observentur omnino oportet.

Pro duplici suppositione etiam *binae solutiones* offeruntur :

1) Prima solutio : Si haberi possit *imago* quaecumque (etiam picta et chartacea) Christi crucifixi, vel *crux* quaecumque, sine imagine crucifixi (ex materia etiam fragili vel chartacea), sufficit ut infirmus decumbens illam deosculetur. Non requiritur ut imago vel crux sint benedictae aut benedictionis admissivae.

(1) Pro crucifixis, *vi facultatis praesentis* benedictis, sufficit ut osculus vel tactus eorum in mortis « *periculo* » ponatur, Quoad crucifixos indulgentia quidem « *toties quoties* » ditatos, sed non ex facultate praesenti, oportet ut actus praedictus in mortis « *articulo* » fiat (A A S, 1914, p. 347. — *Period.* VIII, pp. 204-205).

(2) A A S, l. c. — *Period.* l. c.

Deinde, si fieri possit, oportet ut sit confessus vel Sacra Communionem refectus : quod si obtineri nequeat, de peccatis doleat seu cum Deo reconcilietur et invocatione pia SS. Nominis Iesu, uti supra, praescriptae confessioni ac Communioni suppleatur ; necnon mortem tanquam peccati stipendium patienter suscipiat.

2) *Altera solutio* : Si deficient crux vel imago quaecumque crucifixi, huic conditioni *pia invocatione Nominis Iesu*, corde saltem, si ore non potuerit, infirmus supplere potest. Iterum tamen, in quantum fieri potest, aegrotans confiteatur ac Sacra Communionem reficiatur ; sin minus de peccatis doleat seu cum Deo reconcilietur ; necnon oportet ut insuper mortem de manu Domini tanquam peccati stipendium aequo animo suscipiat (1).

Additamentum. Missionarius ab Ordinario subdelegatus hanc licentiam *modo generali* pro tempore luis grassantis concedere potest, illam v. g. proclamando ex pulpito.

Notae.

1. Missionarius condiciones essentielles indulgentiae plenariae pro articulo mortis bene attendat, necnon christianos aegrotantes prudenter sed efficaciter de illis moneat, ne, quamvis indulgentiae multae concedantur, paucissimi christiani eas lucrentur.

2. Insuper missionarium ne effugiat, in momento mortis, indulgentiam *plenariam unicam* tantum obtineri posse (2), indeque supervacaneum ac inutile probatur diversas species seu series condicionum ad hanc indulgentiam lucrandam moribundis applicare : sed sufficit via unica ad indulgentiam plenariam in articulo mortis lucrandam, dummodo omnes condiciones huic viae propriae et essentielles adimpleantur.

(1) *S. C. P. F.*, 5 april. 1772 : *Collect. S. C. P. F.*, n. 488. — BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 671 ; 1925, I, n. 1025 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 1025.

(2) Id liquet ex ipsa notione Indulgentiae plenariae quam moribundus praecise in momento mortis lucratur. Cfr *S. C. Ind.* 23 ian. 1901 : BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 686 ; 1925, I, n. 1030 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 1030.

107. — XLI. «Concedendi ut, expleto divino Officio diei, legitima concurrente causa, privatim recitari possit matutinum cum laudibus diei sequentis, statim post meridiem.»
(Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Matutinum et Laudes pridie anticipari possunt in recitatione privata (1) ab hora secunda pomeridiana (2). Quod prius expletum sit Officium diei (v. g. Vesperae et Completorium) certo non ad validam, sed summum ad licitam anticipationem pertinet.

B. Ex facultate :

1) Ordinario loci fit facultas ut concedat licentiam anticipandi per duas horas recitationem *privatam* Matutini cum Laudibus, i. e. statim post meridiem. Hora autem meridiana supputari potest iuxta c. 33, § 1, ita ut ad libitum sumatur meridies loci verus seu naturalis, medius seu artificialis horologiorum loci, legalis seu vi legis modo ordinario impositus (puta tempore hiemali in Belgio), vel etiam extraordinarius (uti meridies aestivus in variis regionibus Europeis).

2) *Condiciones binae* legitimo usui facultatis adiciuntur :

a) Divinum Officium diei currentis ex integro iam sit expletum. Ex interrogationibus privatis in S. C. P. F. apud viros auctoritate praestantes factis, compertum est R. P. VERMEERSCH hanc condicionem ad validitatem anticipationis requiri (3). Attamen ex c. 39 scimus formam ablativi absoluti in rescriptis, per se non sufficere ad exprimendam condicionem essentialem validitatis (4). Ideo usque dum explicatio seu responsum authenticum S. C. P. F.

(1) Recitatio remanet privata, quamvis Officium in communi dicatur aut occasionaliter cantetur, dummodo Officium non fiat in choro ex praecepto.

(2) GENICOT-SALSMANS, *o. c.*, II, n. 55; — BALLERINI-PALMIERI, *o. c.*, (ed. 3), t. IV, nn. 408 ss.

(3) *Period.* XI, p. 75 vel *o. c.*, n. 72.

(4) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 130.

prodeat, non reicimus sententiam P. BLAT (1) qui hanc condicionem non admittit ut essentialem, ita ut non validam sed licitam tantum anticipationem afficiat (2).

b) Legitima concurrat causa. Sufficit causa rationabilis, nec necessario gravis requiritur : idcirco satis est ratio studiorum, maioris commoditatis pro ministerio sacro etc...

Communiter admittitur hac condicione validam anticipationem non affici. Immo, ait VERMEERSCH, probante PUTZER (3), usus huiusmodi privilegii sine causa rationabili peccatum solum veniale efficit (4). Quae sententia ut tuta teneri potest.

Nihilominus verior videtur sententia BLAT (5) affirmans, vi c. 84, § 1, dispensationem hanc absque rationabili causa concessam, fore illicitam ac invalidam. In dubio de sufficientia causae, semper licite et valide conceditur (c. 84, § 2).

108. — XLII. « Concedendi ut ob legitimam gravemque rationem, de qua eius conscientia oneratur, loco divini Officii, rosarium vel aliae preces recitari possint. »
(Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Ordinariis non est potestas dispensandi ab Officio divino, ne quidem per modum actus et in casu peculiari, nisi ad normam c. 81, scilicet : « *difficilis sit recursus ad S. S. et simul in mora sit periculum gravis damni* »; quo casu, quoad legem praesentem, missionarius practice saltem, ab Officio recitando simpliciter excusabitur.

(1) o. c., p. 774. — WINSLOW, o. c., p. 127.

(2) Supponendo quod condicio ad validitatem Officii pertineret, episcopiam de qua agit IGLESIAS (o. c., n. 41) admittere non possumus, quavis WINSLOW, l. c., illam etiam non reiciat. Possit missionarius, propter opus extraordinarium ministerii a recitando Officium vel partem Officii diei sequentis aliquando simpliciter excusari.

(3) o. c., n. 173.

(4) o. c., n. 72. — WINSLOW, l. c.

(5) l. c.

B. Ex facultate :

Ordinario loci conceditur potestas non dispensandi simpliciter, sed *commutandi* obligationem Officii divini.

Condiciones imponuntur :

1) *Legitima et gravis ratio.*

a) Studia quae munere missionarii non exiguntur legitimam causam non efficiunt. Legitima foret labor ex officio, vel iter pro missionis utilitate susceptum.

b) Insuper requiritur ut causa sit « *gravis* », quae facile omitti non possit et difficile cum recitatione divini Officii componatur (1).

c) In dubio de sufficientia causae commutatio licite ac valide conceditur (c. 84, § 2). Sed ut casus serio perpendatur, conscientia Ordinarii declaratur onerata. « Cavere enim debet, scribit P. VERMEERSCH, non solum ut in casu peculiari sufficere videantur rationes, sed etiam ne nimia commutandi facilitate usus breviarii, qui hodie tam stricte urgetur, paulatim languescere incipiat » (2).

d) Causa probata reputatur infirmitas vel visus debilis aut capitis gravedo.

2) Commutatio est peragenda in Rosarium aut alias preces *vocales*. Ad quaestionem quid intelligendum sit per Rosarium, responsum est a S. Off., 2 iul. 1884 « *Intelligi integrum Rosarium, sed relinqui prudenti arbitrio et conscientiae episcopi, attentis peculiaribus personarum adiunctis, commutationem in tertiam partem et in preces tertiae parti respondentes* » (3).

Possit ergo Ordinarius statuere v. g. iis missionariis qui per quinque horas confessiones audierint vel per numerum horarum ab ipso statutum, ad munus suum explendum equitaverint aut viam pedestrem instituerint, sufficere ut tertiam partem Rosarii recitent.

(1) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 100.

(2) *l. c.*

(3) *Collect. S. C. P. F.*, n. 1622, ad 8.

Itaque commutatio Officii in integrum Rosarium 15 decadum pro normali habenda est; commutatio autem in preces minus longas peculiare rationes postulat. Potest quoque Ordinarius singulis Officii partibus commutandis peculiare preces substituere. Hoc exemplum refert VERMEERSCH (1) ex commentario facultatum PUTZER.

109. — XLIII. « *Permittendi suis missionariis ut vestes laicales induere possint, si aliter vel transire ad loca eorum curae commissa, vel in eis commode permanere non potuerint.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) « *Sacerdos, Missam celebraturus, deferat vestem convenientem quae ad talos pertingat...* » (c. 811, § 1).

2) Extra functiones sacras :

a) « *Omnes clerici decentem habitum « ecclesiasticum »,*

(1) o. c., n. 100. « Quando non leviter aegrotans horas canonicas persolvere non potest absque gravi incommodo, aut inter paganos iter agens Officium recitare non potest ob tumultum et clamorem paganorum, etc., aut tota die occupatus vel in cura infirmorum vel in instructione neophytarum, Breviarium recitare nequit ob defatigationem, supplere possit per recitationem Rosarii hoc modo : si nullam Officii divini talis diei partem recitaverit, recitet tres coronas B. M. V. ; unam loco Matutini et Laudum, alteram loco parvarum Horarum, tertiam loco Vesperarum et Completorii. Si autem unam tantum ex his tribus partibus Officii praetermiserit, recitet unam coronam ; si vero duas partes, recitet duas coronas B. M. V. — Addit : circa hoc nemo sit, quaeso, neque scrupulosus neque laxista ; et omnes, quantum moraliter fieri poterit, conentur ut digne, attente ac devote Officium divinum cotidie recitare valeant. » (Ita episcopus BRAY).

Hanc alteram aestimationem refert ex S. Paenitentia pro caecutiente, vel eo qui ob minimam lectionem dolorem capitis sentiat, ita ut ad ulteriorem Breviarii recitationem et ad alias actiones fiat inhabilis : Loco Matutini, corona B. M. V et saltem Ps. « *Miserere* » et « *Benedictus* » ; pro singulis Horis septies Pater et Ave cum Ps. « *De Profundis* » ; pro Vesperis duodecies Pater et Ave cum Ps. « *Dixit Dominus* » et « *Magnificat* » ; pro Completorio septies Pater et Ave cum Ps. « *Qui habitat* » et Cantico « *Nunc Dimittis* » et Symbolo Apostolorum (PUTZER, o. c., n. 168).

Ita etiam WINSLOW, o. c., p. 129.

secundum legitimas locorum consuetudines et Ordinarii loci praescripta, deferant. » (c. 136, § 1).

b) « Religiosi omnes proprium suae religionis habitum deferant tum intra tum extra domum, nisi gravis causa excuset, iudicio Superioris maioris aut, urgente necessitate, etiam localis. » (c. 596).

Vestes quibus clericus et religiosus a laico distinguuntur, dicuntur clericales vel « *ecclesiasticae* » ; vestes vero quae ab incolis regionis indiscriminatim deferuntur « *laicales* » vocantur.

B. Ex facultate :

1) Facultas fit Ordinario loci permittendi ut missionarii, tum saeculares tum religiosi, vestes laicales induere possint.

2) Ea potestate uti potest Ordinarius erga solos suos missionarios, i. e. qui suae regioni saltem temporarie sunt addicti : puta qui Vicariatui sunt ascripti vel ad tempus saltem ministerium ibi legitime exercent.

3) *Conditio* ad usum huius facultatis imposita est, quod, veste ecclesiastica induti :

a) ad loca eorum curae commissa commode transire non possint. Difficultas oriri potest sive ex metu persecutionis vel mirationis populi, sive tempestate aeris et aliis huiusmodi causis.

b) vel in eis tantummodo difficulter permanere possint, propter motiva enumerata.

4) Uti liquet, licentia Ordinarii loci restringenda est ad loca et circumstantias ubi incommoda de facto reperiuntur, neque ulterius legitime extendi potest.

110. — XLIV. « *Permittendi suis missionariis ut artes medicinae et chirurgiae exercere valeant, dummodo in illis periti sint, operentur absque incisione, praeterquam ad sanguinem emittendum, et nihil exigant pro huiusmodi exercitio ; et in curandis mulieribus ea vitent, quae sanctitatem characteris, quo insigniti sunt, dedecent.* » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

Sine Apostolico Indulto clerici saeculares ac religiosi ne medicinam vel chirurgiam exercent, c. 139, § 2 prohibentur.

Haec prohibitio non ad actum occasionalem, sed ad exercitium tantum habituale refertur. « Immo, ait VERMEERSCH (1), seclusa praesenti facultate, missionarius peritus potest ipsa lege caritatis cogi ut urgenti necessitati succurrat. »

Semper tamen attendat missionarius indolem populorum apud quos ministerium exercet, ne actu caritatis ex zelo imprudenti et intempestive posito, missionarius necnon ipsa religio diffametur. Iuniores ergo in missione, veteranos ac prudentes prius consulere ne omittant.

B. Ex facultate :

Potestas datur Ordinario loci permittendi missionariis (uti in facultate anteriori) Vicariatui saltem temporarie addictis, ut medicinam et chirurgiam modo etiam habituali sed prudenter exercent.

Quattuor condiciones imponuntur quae vel ex lege naturali vel ex statu missionarii profluunt :

1) Adsit imprimis peritia in exercente, ne sese imprudenter exponat periculo laedendi quintum decalogi praeceptum.

2) Prohibetur incisio quae lenitati clericali est minus consentanea (2). Haec tamen prohibitio non est absoluta, ita ut permittatur incisio haud periculosa, facta tantummodo in ordine ad sanguinem emittendum, quae interdum necessaria vel conveniens aestimari possit. « Atque ex peculiari concessione S. Pontificis, licentia extendi potest ad quasdam « operationes » non difficiles et valde beneficas, ut est operatio qua hernia sanatur, si (missionarius) vere peritus est (3) ».

(1) o. c., n. 124.

(2) c. 985.

(3) VERMEERSCH, o. c., n. 124.

3) Nihil exigatur sed ars medica vel chirurgica gratis exerceatur : ne beneficium speciem avaritiae induat, neve missionarii ex artibus quae a vocatione sua sunt alienae, sustentationem requirant (1).

Attamen interdictio haec minime obstat quominus missionarii donationem « spontaneam » praesertim pro operibus missionis accipiant.

4) Sanctitas vocationis peculiarem curam modestiae postulat, si mulieres sint curandae. Ideo in curandis mulieribus, iubentur missionarii ut ea vitent quae characterem quo insigniti sunt dedecent. Ad Ordinarios locorum pertinet cautiones ac restrictiones praescribere quas tempora et loca postulant, atque indoles personarum consulit : concessionem suas Ordinarii non omnibus indiscriminatim sed illis tantum missionariis impertientur, quos, iudicio Superiorum, prudentia ac indoles ad opus huiusmodi speciatim commendat.

111. — XLV. « Assignandi pensionem quasi-parochis vel missionariis ex infirmitate resignantibus quasi-paroecias vel missiones, in quas per decem annos incubuerunt, solvendam annuatim a successore, non excedentem tertiam partem fructuum quomodolibet provenientium ex quasi-paroeciis vel missionibus, deductis expensis. » (Subdelegari nequit).

A. Ex iure communi :

1) Beneficiis paroecialibus potest Ordinarius loci vi c. 1429, § 2 pensionem imponere, sed tantum in commodum parochi vel vicarii eiusdem paroeciae a munere abeuntis.

2) Id potest Ordinarius non tantum ad vitam beneficiarii qui parochi dimittenti succedat, sed etiam ad vitam ipsius pensionarii qui parochiam dimittit (2).

(1) VERMEERSCH, *l. c.*

(2) A A S, 1923, p. 454 : Responsum S. C. C., 11 nov. 1922. — VERMEERSCH, *Eph. I. C.*, 1925, II, n. 759.

3) Pensio autem tertiam partem paroeciae reddituum excedere non potest, deductis prius omnibus redditibus « *incertis* » v. g. ex insperatis et quasi adventiciis fidelium oblationibus (1), necnon deductis insuper expensis non ad sustentandum parochum, sed ad cultum, ad fabricam ecclesiae, etc. necessariis (2).

4) Uti liquet ex Instructione S. C. P. F. (3) circa erectionem canonicam quasi-paroeciarum in Vicariatibus et Praefecturis Apostolicis, canon praesens quasi-paroeciis et missionibus applicari non diserte affirmabatur. Inde ratio fuit praesentem facultatem Ordinariis communicandi.

B. Ex facultate :

Ordinariis missionum quoad quasi-paroecias et missiones suas, fit facultas similis atque ea quae in ordine ad paroecias proprie dictas ex c. 1429, § 2 episcopis residentialibus iure est concessa. Condiciones sequentes apponuntur :

I. Quoad missionarium cui pensio est attribuenda :

1) Resignaverit oportet quasi-paroeciam vel missionem, non vero ea sit ab auctoritate privatus aut ab ea remotus, quod poenam sapit.

2) Infirmitatis causa, non alia ratione resignet. Aetas propecta, quando vires ad laborem in dies languescunt vel deficiunt, infirmitati aequiperatur.

3) Insuper requiritur ut quasi-paroeciae vel missioni cui resignat, per decem annos sive continuos sive interruptos deservierit (4).

(1) Ut redditus *certi* reputantur fidelium oblationes quae vel lege vel more sunt stabilitae, quamvis earum quantitas non sit determinata. (cfr. VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1924, II, n. 743).

(2) *Concil. Trid. Sess. XXIII, De Reformatione*, c. XVIII. — BLAT, *o. c.*, p. 776.

(3) 25 iul. 1920 : A A S, 1920, p. 331-333.

(4) Missionarius ex infirmitate resignans, in praesenti facultate videtur interpretandus ad normam Iuris communis c. 1429, § 2. ac non tantum titularum sed etiam cooperatorem titularis complecti, dummodo in eadem missione per decem annos ministerio incubuerit, ac ceteras

II. *Quoad pensionem* :

1) A successore missionarii resignantis pensio « *annuatim* » est solvenda.

2) Excedere nequit tertiam partem reddituum quasi-paroeciae vel missionis, deductis expensis ad cultum, ad conservationem ecclesiae necessarias, non vero ad augendum capitale (1) vel ad sustentationem missionarii requisitis (2).

3) Haec tertia pars desumi potest etiam ex redditibus incertis (3). Ergo non tantum iura stolae, sed etiam oblationes fidelium spontaneae, quomodolibet provenientes, computantur (4). Excipiuntur oblationes spontaneae vel petitae quae non intuitu missionis, sed intuitu personae, vel Ordinis aut Congregationis, missionario obtingunt (5).

4) Pensio concedi potest ad normam novi iuris c. 1429, § 2, paroeciis applicatam : ita ut ad vitam ipsius pensionarii attribatur (6).

112. — III. Quinam, in facultate, est sensus verbi « *missiones* » ?

P. VERMEERSCH (7) scribit : « missio autem hic est idem quod quasi-paroecia ». Ita etiam *Epit. I. C.*, I, 1921, n. 509 — 1924, n. 606.

condiciones adimpleat. Ex contextu enim liquet quod lex primario attendit favorem sustentationis missionario *infirmo* assecurandae, secundario tantum missionem determinatam cui onus pensionis est imponendum eo quod missionarius per decem annos ei inservierit, perfungens munere sive titularis sive coadiutoris : Lex enim non distinguit ; immo videtur applicandum iuris adagium « *ubi eadem est ratio, eadem debet esse iuris dispositio* » (REIFFENSTUEL, L. I. T. II, nn. 504 ss).

(1) CLAEYS-BOUUAERT, *N. R. Théol.*, 1921, p. 232.

(2) IGLESIAS, *o. c.*, n. 56. — BLAT, *l. c.* — CLAEYS-BOUUAERT, *N. R. Théol.*, l. c.

(3) Id differt a Iure Communi, c. 1429, § 2.

(4) VERMEERSCH, *o. c.*, n. 74.

(5) Haec enim missionarius religiosus, a votis simplicibus professus, vel sibi ipsi (c. 580, § 1) vel religioni (c. 580, § 2) acquirit.

(6) IGLESIAS, *l. c.*

(7) *o. c.*, n. 74.

Quamvis id sit indubium in variis documentis ante Codicem editis (1), necnon in declaratione S. C. C. 1 aug. 1919 supponi videatur (2), quoad facultates tamen hodiernas, cum BLAT, l. c., sententiam negativam hic praeferendam putamus.

Ratio enim non apparet, postquam Ius novum « *quasi-paroecias* » tam accurate descripsit (3), cur binos terminos differentes ad rem identicam exprimendam promiscue adhiberet. Eo quidem magis quod in facultate XXXVII (n. 100), cum enumerantur « *paroeciae, quasi-paroeciae et missiones* » missio omnino eodem modo contradistinguitur a quasi-paroecia, atque paroecia proprie dicta ibi quasi-paroeciae opponitur. Iamvero sicut paroecia et quasi-paroecia sub iure novo perfecte ab invicem distinguuntur, ita etiam quasi-paroecia et missio in facultatibus non identificantur.

Verbo igitur « *missionis* » hic intelligimus partem Vicariatus vel Praefecturae in quasi-paroeciam nondum canonice erectam (4). Quamvis tunc unica tantum persona moralis, Vicariatus nempe vel Praefectura, bona ecclesiastica possideat, variae tamen donationes, ex intentione benefactorum, non Vicariatus « *in genere* » sunt applicandae, sed operi vel territorio *definito*. In praesenti facultate agitur de istis bonis necnon de aliis redditibus (puta iuribus stolae, etc.), perceptis in regione « *determinata* » quae nondum in quasi-paroeciam canonice sit erecta. Haec bona, vi praesentis facultatis, « *pensione* » gravari possunt.

113. — XLVI. « *Dispensandi cum catholicis pauperibus, qui opera sua valde indigent, ut serviliter laborare valeant diebus Dominicis, exceptis Paschate et Pentecoste, post*

(1) Constitutio « *Romanos Pontifices* » LEONIS PP. XIII, 8 maii 1881. — *Concil. Prov. Westmonast.* II. (VERMEERSCH, *De Religiosis*, II, p. 718 ss.).

(2) A A S, 1919, p. 346.

(3) *Instructio S. C. P. F.*, A A S, 1920, p. 231 ss.

(4) Admittimus quidem verbum « *missio* » quasi-paroecias aliquando complecti, uti in cc. 533, § 1, 4° et 1182, § 2, sed non propterea, sub novo iure, missio semper dicenda videtur idem ac quasi-paroecia (cfr BLAT, o. c., p. 776).

tamen S. Missae auditionem si possit audiri, si vero non possit, recitatis precibus suppletivis.» (Subdelegari potest).

A. Ex iure communi :

Omnes locorum Ordinarii atque parochi (c. 1245, § 1) necnon quasi-parochi proprie dicti (c. 451, § 2) facultate gaudent ordinaria (1) seu vi legis et officii (c. 197, § 1) eaque delegabili (c. 199, § 1) super hoc Ecclesiae praecepto dispensandi in casibus singulis. Id ergo possunt erga multos etiam globatim sumptos quotiescumque in singulis fidelibus sibi subditis, vel in singulis familiis dispensandis, iusta adest ratio. Haec autem dispensatio familiis ubi nullum membrum iusta ratione detinetur, vel ultra tempus « *praesentis* » cuiusdam necessitatis, valide concedi nequit (2). Hac facultate iuris communis non fruuntur missionarii ministerio animarum incumbentes, qui non praesunt quasi-paroeciis canonice erectis. Hi proinde indigent delegatione Ordinarii loci, ut ad normam c. 1245, § 1, valide possint dispensare.

B. Ex facultate :

1) Ut Ordinarii locorum in missionibus ex praesenti concessione, ad normam c. 68, aliquam gratiam revera consequantur, dicendum est hac facultate ipsis concedi facultatem subdelegabilem dispensandi modo *habituali* (3).

Poterit ergo Ordinarius loci, et missionarius ab ipso subdelegatus, dispensare cum catholicis pauperibus *edicto generali*, v. g. ex pulpito vel ad valvas ecclesiae edito, non tamen in perpetuum valeturo. Haec autem dispensatio *ultra* necessitatem « *praesentem* » perdurare, ac casibus similibus

(1) Aliter tamen OIETTI, S. I. cfr. *Gregorianum*, sept. 1925, pp. 436 ss. « De natura potestatis Ordinariorum secundum Codicem ». — FUSTER, S. I., « De la potestad ordinaria y delegada « a iure », *Razon y Fe*, t. 62, p. 364; t. 64, p. 91.

(2) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1921, I, n. 155.

(3) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1921, I, n. 228.

« *in futurum* » applicari poterit, secundum tempus et normas in edicto definiendas (1).

2) *Conditiones dispensandi indicantur :*

a) Dispensatio facienda est cum pauperibus catholicis qui opera sua valde indigent.

b) Pro diebus Dominicis tantum, non autem pro aliis festis de praecepto. Immo excipiuntur Dominicae Paschatis et Pentecostes, in quibus facultas praesens non est applicanda.

c) Insuper operibus servilibus incumbant christiani tantummodo post auditionem S. Missae. Si vero Missa audiri non possit, preces suppletivae a dispensante fidelibus imponantur, secundum prudens missionarii iudicium vel instructiones ab Ordinario loci acceptas (2).

ARTICULUS QUARTUS

FACULTATES PRO IPSO ORDINARIO

114. — Praenotamen. Quamvis nomine « *Ordinarii* » in facultatibus etiam intelligatur Vicarius Generalis seu Delegatus, facultates tamen XLVII et L, natura sua Vicario Apostolico sunt personales, ita ut eius Vicario Generali seu Delegato non competant (3).

Immo neque Pro-vicario vel seniori qui sede vacante vel impedita, regimen assumit, licet uti facultate L : Quod ex huius indole patet ac c. 308 aperte confirmatur, in quo Superioribus missionum non Episcopis insignia tantum Protonotariorum apostolicorum de numero participantium conceduntur. Ceteroquin haec facultas desideratur in formula minore Praefectis Apostolicis non Episcopis destinata.

(1) Id a facultate canonis 1245, § 1, excipitur.

(2) Notandum tamen venit quod Ordinarius loci semper uti potest facultate c. 1245, § 2, eamque missionariis delegare valet, quo in casu negligi possunt condiciones speciales praesenti facultate impositae.

(3) Facultates XLVIII et XLIX Vicario Generali etiam competunt, necnon Pro-vicario vel seniori dum Vicariatum regunt.

Quoad facultatem XLVII : neque hanc Pro-vicario vel seniori obtingere opinamur ; eamque reputamus dignitatis episcopalis quasi propriam : quod conicitur ex formula tertia minore, ubi facultas similis negatur Superioribus missionum qui character episcopali non sunt insigniti (Cfr Formula tertia minor : « *Pro ipso Ordinario* »).

Quod spectat ad **Episcopum coadiutorem**, etiam « cum iure successionis » designatum :

1) Si non sit Vicarius Delegatus seu Generalis, nulla harum quattuor facultatum munitur, siquidem, qua coadiutor, non venit sub nomine « Ordinarii » (c. 198).

2) Si simul fungitur munere Vicarii Generalis, videtur non excludi a faculte XLVII, quae latam interpretationem recipit (cfr cc. 66, § 1, 68 et 50).

Quoad facultatem L notetur quod « extra dioecesim et ecclesiam suam Episcopi non utuntur Cappa » (1). Vicario Apostolico sicut Episcopo Dioecesano, licet thronum suum alteri episcopo cedere, ad normam c. 337, § 3, *dummodo hic non sit ipsius coadiutor aut Vicarius Generalis* : quae restrictio hodie vim suam plene retinet (2). In canone Missae ac consequenter in precibus ferialibus, non est nominandus episcopus coadiutor (3).

XLVII. « Asservandi in sacello domus stabilis suae residentiae Ssmum Eucharistiae Sacramentum, ea lege, ut lampas indesinenter ante tabernaculum luceat, clavis diligenter custodiatur, aliaque iuxta liturgicas leges plene serventur. »

(Facultas communis est formulae primae et maioribus, deest in minoribus).

A. Ex iure communi (c. 1265, § 1, 2º, et § 2) :

1) Sanctissima Eucharistia custodiri *debet* in ecclesia primaria Vicariatus et Praefecturae Apostolicae, in quali-

(1) DE HERDT, *Praxis Pontificalis*, T. I, n. 20, Lovanii, 1873.

(2) Cfr cc. 2 et 22 ; — S. C. R. 9 maii 1899, Decret. 4023 ; — 26 nov. 1919 : Dubia ad V, 3 : A A S, 1920, pp. 180 et 182.

(3) Cfr S. C. R., *Pisana*, 11 martii 1882, Decret. 3538.

bet ecclesia paroeciali vel quasi-paroeciali et in ecclesia vel oratorio publico (c. 1191, § 1) (non semi-publico) adnexo domui canonice erectae religiosorum exemptorum sive virorum sive mulierum.

2) Potest Ordinarius permittere ut Sanctissima Eucharistia stabili modo custodiatur :

a) in ecclesia collegiata ;

b) in oratorio « *principali* », sive sit publicum vel semi-publicum :

a) domus religiosae proprie dictae : ubi tres saltem personae votis adstrictae aut vitam religiosam imitantes, sub proprio Superiore sedem fixam habent (1) ;

β) domus pia, puta hospitalis, orphanotrophii, etc ;

γ) collegii ecclesiastici quod a clericis saecularibus vel a religiosis regatur.

3) Ordinarius hanc licentiam aliis ecclesiis aut oratoriis publicis, ex iusta causa et per modum actus concedere potest.

4) Ut extra casus enumeratos Sanctissima Eucharistia custodiri possit, necessarium est indultum Apostolicum (2).

B. Ex facultate :

Permittitur Episcopo Ordinario loci, asservare Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum in utilitatem propriam, observatis tamen condicionibus quae sequuntur :

1) Quoad locum :

Sit domus « *stabilis* » eius residentiae. Non poterit uti hac facultate in residentia quadam occasionali, ubi per quasdam tantum hebdomadas aut dies, transitorie commoratur.

Cum non dicatur in domo seu residentia « *principali* » Episcopi, non prohibetur quin praesenti facultate Ordinarius utatur in pluribus residentiis, dummodo sint stabiles. Res verificatur si satis regulariter per partem anni in uno loco, per alteram partem in alio loco residet. Merito tamen

(1) *Commentarium pro Religiosis*, 1922, p. 45 ss. — Cfr etiam n. 21 huius Commentarii.

(2) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1925, II, n. 588-590.

notat IGLESIAS (1) quod in casu multiplicis residentiae, facultas asservationis ipsum Ordinarium sequitur et, uti liquet ex verbis praesentis facultatis, competit unico tantum loco stabili, actualis scilicet residentiae; cessat interea in loco stabili residentiae in tempus derelictae.

2) Quoad leges asservationis :

Sunt eadem quae iure communi praescriptae habentur, nec hac in re facultas amplior Ordinario conceditur (2).

Itaque lampas indesinenter ante tabernaculum luceat, clavis diligenter custodiatur, saltem semel in hebdomada in sacello celebretur (c. 1265, § 1). Attendantur insuper canones praesertim 1268-1272 Codicis.

115. — XLVIII. « Lucrandi indulgentias, quas aliis vi facultatum sibi concessarum impertiendas censuerit, impletis tamen condicionibus. »

(Est communis omnibus formulis).

Quamvis ex c. 201, § 3, potestatem iurisdictionis voluntariam seu non iudicalem, quis exercere possit etiam in proprium commodum, praemittitur tamen cautio « *nisi aliud ex rerum natura aut ex iure constet* ».

Iamvero quoad indulgentias, c. 927 conceditur ut *omnes subditi* extra territorium, etiam peregrini, vagi, omnesque exempti in territorio degentes, indulgentias ab Episcopo concessas lucrari possint.

Dubitari ergo posset num Ordinarius indulgentias, vi facultatum a se concessas, ipse lucrari valeret.

Praesenti autem facultate opportune declarantur indulgentiae istae Ordinario loci etiam profuturae, dummodo condiciones ab ipso quoque impleantur.

(1) o. c., n. 58.

(2) Non poterit Ordinarius uti facultatibus XIII et XIV (nn. 47 et 48), in favorem proprii oratorii qua talis, nisi ad normam facultatis XLIX (n. 99), quando « *eadem adiuncta* » ac in facultatibus XIII et XIV expressa, pro sacello personali ex circumstantia quadam particulari, forsitan verificantur.

116. — XLIX. « *Utendi ipse personaliter, in iisdem tamen adiunctis, facultatibus seu permissionibus, quas, intra limites in praecedentibus articulis expressas, concedendas esse censuerit.* »

Quod ex c. 201, § 3 iam satis colligebatur, ad securitatem Ordinariorum, hac facultate diserte definitur.

117. — L. « *Utendi throno cum baldachino et cappa magna in Pontificalibus ; nec non permittendi presbyteris in ecclesiis suae iurisdictionis celebrantibus ut sui nominis tamquam Antistitis sive in precibus ferialibus, sive in Canone Missae mentio fiat : quatenus haec ipsi a iure concessa non fuerint.* ».

(Reperitur in formula prima et in maioribus, deest in formulis secunda et tertia minoribus).

Praenotamen. Vicarius Apostolicus vi nominis, vices gerit Domni Apostolici seu Summi Pontificis, qui manet Ordinarius in territoriis quae nondum in dioeceses proprie dictas sunt divisa. Vi enim c. 1350, § 2 « *universa missionum cura apud acatholicos Sedi Apostolicae unice reservatur* ».

S. Pontifex « *ex iustitia* » (1) obligatur pascere baptizatos in istis regionibus sibi reservatis ; — apud infideles Evangelium propagare tenetur « *ex mandato divino* » (2).

Hodie instituendo Vicarios et Praefectos Apostolicos, hanc duplicem obligationem cum ipsis communicat, ita ut hi munus suum acceptando, modo quidem *indirecto* (3), sed

(1) Propter contractum implicitum a S. Pontifice initum, regimen animarum in se suscipiendo : obligationem enim assumit pascendi fideles in regionibus vi c. 1350, § 2, sibi reservatis. Hoc autem officium S. Pontificis, correlativum apparet obligationibus et iuribus a christianis in baptismo contractis, ut media spiritualia ad salutem necessaria, mediante hierarchia ecclesiastica ipsis conferantur.

(2) R. P. GRENTRUP, *Ius Missionariorum*, 1925, I, p. 76 ss.

(3) Vocabulum « *indirecte* » proponitur a R. P. CREUSEN : *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 394 ; illudque ita interpretamur ut Vicarii et Praefecti Apostolici contractum *directe non* ineant, sicuti Episcopi residentiales, cum fidelibus sibi concreditibus ; sed acceptando munus suum, contractum *directe* ineunt cum S. Pontifice. Suscipiendo ergo regimen anima-

ex iustitia erga fideles ligentur ; — erga infideles ex oboedientia S. Pontifici debita.

Variae ergo obligationes, quae ante codicem Vicarios Apostolicos tantummodo *ex caritate* erga christianos decebant (1), deinceps *vi officii* et *ex iustitia* ipsos premunt ad normam c. 306 coll. cum c. 339, §§ 2 ss.

Sic in nonnullis festis vi c. 306, iam ex iustitia (2), sicut Episcopi residentiales tenentur Missae sacrificium applicare populis qui dicuntur ipsis vere commissi. Indeque sub novo iure, varia Episcopis residentialibus pro suis dioecesisbus propria, Vicariis Apostolicis ex privilegio etiam conceduntur.

Sunt sequentia, pro territoriis tamen propriae iurisdictionis :

1) Utendi throno cum baldachino quando sacras functiones peragunt, quae baculum ac mitram requirunt (c. 337, § 2).

2) Usus cappae magnae (3).

rum pro parte regionis S. Sedi reservata, Vicarii et Praefecti Apostolici, modo magis pleno quam antea, obligationem ipsam S. Pontificis in se suscipiunt : obligatio enim « *iustitiae* » S. Pontificis, in electione sua acceptata, in Vicarios vel Praefectos designatos pro regione aliqua determinata, penitus transmittitur ; sicque Vicarii et Praefecti, munere suo funguntur, uti rite scribit R. P. GRENTRUP « nomine Romani Pontificis cuius vices gerentes sunt » (o. c., I, p. 35).

(1) V. g. quoad Missam pro populo : *Decret. S. C. P. F.*, 18 aug. 1866. *Collect. S. C. P. F.*, n. 1296.

(2) VERMEERSCH, *Epit. I. C.*, 1924, I, n. 380. Modo aliquatenus nimis generali videtur scribere R. P. VERMEERSCH (*Period. IX*, p. (32)), quod Vicarius vel Praefectus, v. g. infirmitate impediti, si munere, ut plerumque, gratis funguntur, non videntur pecuniam solvere debere (sicut Episcopi residentiales et parochi), ut *per alium* personalis eorum obligatio executione compleatur. Agitur enim de obligatione non mere personali, sed simul reali ac gravi Vicarii Apostolici, a qua ut quis legitime excusetur, non minima quaedam ratio, sed grave incommodum accidentale requiritur, quod practice, pro nonnullis saltem missionibus, in solvendo stipendio satis saepe desiderabitur.

(3) Haec praesertim videtur adhibenda quando Episcopus in sollemnitatibus accedit ad ecclesiam cathedralem (*S. C. R. Decret. Auth.* 2134 ad 5).

3) Permittendi presbyteris etiam peregrinis, in ecclesiis suae iurisdictionis celebrantibus, ut sui nominis, in canone Missae, mentio fiat. Quod licet in canone, aequo iure conceditur in precibus ferialibus (1).

118. — De facultate « Altaris privilegiati ».

Cum Ordinarii « *Episcopi* » ex iure communi (cc. 349, § 1, 1° et 239, § 1, 10°) privilegio sint aucti « *fruenti altari privilegiato personali quotidiano* », pro Ordinariis caractere episcopali non insignitis, in formulis minoribus additur facultas sequens, quae utpote supervacanea, in maioribus deest : « ***Fruendi indulto personali altaris privilegiati cotidiani, dummodo intuitu huius privilegii, nihil omnino, praeter eleemosynam consuetam percipiat.*** »

1) Indultum *personale* altaris privilegiati, efficit ut Missae, ubicumque sacerdos celebret, sint privilegiatae, seu indulgentiam plenariam procurent quae, per modum suffragii, solis defunctis est applicabilis, eique obtingit pro quo Missa celebratur.

Huiusmodi privilegium consequuntur omnes sacerdotes qui actum heroicum in favorem animarum Purgatorii praestiterint. Alii idem privilegium pro definitis vicibus in hebdomade, indulto apostolico sunt consecuti.

2) *Condiciones* ut defuncto, poenis purgatorii detento, haec indulgentia per modum suffragii obveniat, sunt sequentes :

a) Missa pro *illo* defuncto applicetur (2). Si sacrifi-

(1) « Observes, scribit P. VERMEERSCH, *o. c.*, n. 78, cum agitur de nomine in Canone et in precibus, mentionem istam ab Ordinario *praecipere* posse ». Quod confirmatur decisione S. C. C. quoad Missam binatam (diei 8 maii, 1920 : A A S, 1920, pp. 535 ss. ad 1). Id valet Vicarius Apostolicus a die captae possessionis ad normam c. 293, § 2 (non antea), etiam si nondum sit consecratus (cfr S. C. R. 4 iulii, 1879 : Decret. Auth. 3500 ad II. — Etiam CALLEWAERT, *o. c.*, n. 130).

(2) S. C. I. 18 dec. 1885 : A S S, XVIII, p. 337 ; 25 aug. 1897 A S S, XXX, p. 278.

cium pro pluribus defunctis celebratur, uni tantum ex illis indulgentia haec obtingere potest (1).

Indulgentia altaris privilegiati lucriferi nequit, si Missa offertur non tantum pro defunctis, sed etiam pro vivis (2).

b) Iure communi statuitur : « *Pro Missis celebrandis in altari privilegiato nequit, sub obtentu privilegii, maior exigi Missae eleemosyna.* » (c. 918, § 2).

Praesens facultas hanc praescriptionem iuris communis per particulam « *dummodo* » in condicionem essentialem convertit, ita ut celebrans qui maiorem eleemosynam pro Missa privilegiata, etiam sponte sed intuitu huius privilegii oblatam perceperit, re ipsa privilegio exciderit.

3) Corollaria.

a) Ut indulgentia altaris privilegiati defuncto obveniat, non requiritur ut celebrans « *intendat* » applicare privilegium (3).

Si tamen Missae sacrificium pluribus simul defunctis applicatur, consulendum videtur ut celebrans unum ex istis, in quantum potest, ad indulgentiam plenariam particulatim designet (4).

b) Quanquam antea diebus non impeditis, Missa « *de Requiem* » erat essentialis ut Missa foret privilegiata (5), haec condicio hodie iam est abrogata (6) : ita ut in diebus etiam liberis, Missa feriata vel de Sancto, indulgentia lucranda non impediatur (7).

(1) *Decret. auth.*, n. 402 ; BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 625 ; 1925, I, n. 989 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 989.

(2) S. C. I. 23 ian. 1901 ac 25 aug. 1897 : A S S, l. c. ; BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 623 ; 1925, I, n. 988 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 988.

(3) S. C. I. 5 martii 1855 : *Decret. auth.*, n. 366.

(4) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, pp. 627-628 ; 1925, I, n. 989 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 989.

(5) *Decret. auth.*, nn. 218 ad 3 et 339 ad 1.

(6) *Decr. S. Off.* (Sectio de Indulgentiis), 19 feb. 1913, A A S, 1913, p. 122.

(7) *Collationes Brugenses*, 1913, XVIII, pp. 324-325.

ARTICULUS QUINTUS

FACULTATES SUPPLETORIAE

119. — Mos est S. C. P. F. ut formulis tam maioribus quam minoribus facultates quasdam iurisdictionis gratiosae subnectat. Aliae « *Ordinariis* » qui caractere episcopali sunt ornati, aliae ceteris Superioribus missionum conceduntur.

I. « *Erigendi illas etiam Confraternitates a S. Sede approbatas quarum instituendarum ius Apostolico ex privilegio aliis reservatum est (c. 686, § 2), una excepta Confraternitate SS. Rosarii, iisque ascribendi Christifideles; ac benedicendi coronas et scapularia earumdem Confraternitatum propria, cum applicatione omnium indulgentiarum et privilegiorum quae Summi Pontifices iisdem Confraternitatibus impertiti sunt.* »

(Continetur in utraque formula maiore et minore).

A. Ex iure communi (c. 686):

1) Associationes erigere vel approbare pertinet, praeter Romanum Pontificem, ad loci Ordinarium (§ 2), cuius consensus ad validitatem scripto est dandus (§ 3). Id valide non possunt Vicarius Generalis absque mandato speciali neque Vicarius Capitularis (§ 4). Praecipuae exceptiones ex privilegio reservatae sunt : Erectiones :

a) Confraternitatis scapularis B. M. V. de Monte Carmelo quae Superiori Generali Carmelitarum Discalceatorum reservatur.

b) Confraternitatis SS. Rosarii, Magistro Generali PP. Dominicanorum reservatae (1).

Eidem Magistro Generali reservantur Confraternitates

(1) Ad erigendam confraternitatem SS. Rosarii, necessarium est ut ecclesia necnon altare designentur. Imago SS. Rosarii seu S. Dominici Rosarium accipientis de manibus B. M. V., ad validitatem non requiritur (BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, II, pp. 217 ss.; 1925, II, n. 236; *Die Ablässe*, 1921, II, n. 236).

SS. Nominis Iesu necnon Militiae Angelicae S. Thomae Aquinatis.

c) Confraternitatis B. M. V. septem Dolorum, cuius erectio Superiori Generali Servorum B. M. V. competit.

d) Congregationum B. M. V. quarum erectio Superiori Generali Societatis Iesu reservatur.

2) Confraternitates nonnullae ab Ordinario loci canonice erectae, privilegia ac favores spirituales non consequuntur, nisi archiconfraternitati eiusdem tituli legitime aggregentur (cc. 722, 723).

B. Ex facultate :

I. *Obiectum concessionis :*

1) Potestas fit erigendi confraternitates etiam reservatas, una excepta confraternitate SS. Rosarii (1).

2) Cum ex ultimis verbis facultatis mens S. S. sit manifesta ut associationes, quarum erectionem Ordinariis missionum concedit, nulla indulgentia aut privilegio priventur, dicendum est illas, quamprimum ab Ordinario sunt erectae, omnibus favoribus spiritualibus ditari, quin aggregatio archiconfraternitati adhuc requiratur (2).

3) Ordinario quoque conceditur potestas benedicendi coronas et scapularia earumdem confraternitatum propria, cum omnibus indulgentiis quae rebus huiusmodi benedictione ditatis adnectuntur.

II. *Extensio concessionis :*

1) Facultas, Ordinario propria, subdelegari nequit ; sed erectio confraternitatis semper decreto formali Ordinarii est facienda (c. 687).

2) Potestas quoad erectionem confraternitatum interpre-

(1) « *Confraternitas* » sensu generali est sumenda, ita ut « *sodalitas* » a facultate non excidant (c. 707). Excipiuntur tamen Tertii Ordines. — Cfr. VERMEERSCH, *o. c.*, n. 80. — IGLESIAS, *o. c.*, n. 64.

(2) Ita etiam VERMEERSCH, *l. c.* — IGLESIAS, *l. c.* — WINSLOW, *o. c.*, p. 134.

tanda videtur ad normam c. 686, § 4 : ita ut Vicarius Generalis seu Delegatus etiam in missionibus, ex solo mandato generali associationes erigere valeat (1).

120 — II. « *Subdelegandi suis missionariis facultatem ascribendi Confraternitatibus de quibus supra n. I, Christianifideles ; ac benedicendi coronas et scapularia earundem Confraternitatum propria, cum applicatione omnium indulgentiarum et privilegiorum quae Summi Pontifices iisdem Confraternitatibus impertiti sunt.* »

(Continetur in utraque formula maiore et minore).

Cum facultas praecedens non sit subdelegabilis, hac praesenti providetur ut Ordinarius missionarios possit subdelegare :

1) non quidem potestatem « *erigendi* » aliquam confraternitatem, quae ad solum Ordinarium pertinet ;

2) sed facultatem *a)* *ascribendi* fideles iisdem confraternitatibus ab Ordinario erectis ; — *b)* necnon *benedicendi* coronas et scapularia earundem confraternitatum propria. Poterunt ergo missionarii subdelegati scapularia illarum confraternitatum imponere, v. g. B. M. V. de Monte Carmelo, septem Dolorum, quamprimum hae confraternitates ab Ordinario legitime sunt erectae.

3) Cum autem plura scapularia nulli confraternitati sunt coniuncta, utputa scapulare SS. Cordis Iesu, S. Ioseph,

(1) Idem ac de Vicario Capitulari in c. 686, § 4, non videtur dicendum de *Pro-vicario aut Pro-praefecto* vel de viro ecclesiastico qui, sede vacante, regimen Vicariatus aut Praefecturae assumit ad normam c. 309. Vi enim canonis 310, § 2, omnes facultates Vicarii vel Praefecti Apostolici ipsi obveniunt, iis solum exceptis quae « *commissae fuerint ob industriam personae* ». Stricto ergo sensu possit Pro-vicarius, durante munere, confraternitates erigere, quamvis id generatim non expedit.

Id tamen etiam in missionibus *non valebit* Vicarius Generalis seu Delegatus, absque speciali mandato Vicarii vel Praefecti Apostolici : eius enim officium in relatione cum facultatibus, ad normam iuris communis est interpretandum.

Passionis Domini, potestas haec benedicendi atque imponendi, a praesenti facultate excidit.

Propterea opportune conceditur facultas sequens.

121. — III. « *Subdelegandi pariter suis missionariis sequentem duplicem facultatem, quae eidem Ordinario, qua Episcopo, in canone 349, § 1, n. 1. conceditur, nempe :*

a) *Benedicendi, ritibus tamen ab Ecclesia praescriptis, omnia scapularia a Sede Apostolica probata, eaque imponendi sine onere inscriptionis.* » (Sic sonat facultas haec suppletoria in formula maiore).

A. Ex iure communi :

1) Uti ipsa facultate commemoratur, Episcopis est privilegium benedicendi omnia scapularia a Sede Apostolica probata, et quidem absque onere inscriptionis. Quod tamen Episcopi valent tantummodo, ritibus ab Ecclesia praescriptis, id Cardinales vi c. 239, § 1, 5, solo crucis signo praestare possunt.

2) Haec potestas, quatenus ex iure « *communi* » Episcopis obtingit, delegari nequit. Inde opportunitas huius facultatis.

B. Ex facultate :

Quod ipsi possunt iure communi, id iam subdelegare possunt missionariis.

Vi praesentis facultatis, missionarii subdelegati, sicuti Episcopi, poterunt benedicere ritibus ab Ecclesia praescriptis, non tantum scapularia quae coniunguntur cuidam confraternitati, quae in missione ab Ordinario forsitan nondum canonice est erecta (1), sed insuper omnia alia quae nulli confraternitati sunt propria, dummodo a S. Sede sint probata. Quae scapularia omnia imponere possunt absque onere inscriptionis.

(1) Si confraternitas in missione canonice est erecta, subdelegatio praesentis potestatis facultate secunda (n. 120) iam continetur.

122. — Additamentum.

In formula *minore*, Superioribus **non Episcopis** destinata, omissis verbis introductoriis : « *subdelegandi pariter... nempe* », ipsis conceditur facultas addititia missionariis etiam *subdelegabilis* modo sequenti : « **Benedicendi ritibus tamen ab Ecclesia praescriptis omnia scapularia a Sede Apostolica probata, atque imponendi sine onere inscriptionis.** »

A. Ex iure communi :

Praesens potestas praecedentibus facultatibus non continetur, neque Vicariis Apostolicis Episcopis est necessaria; siquidem iure communi Episcopis conceditur (cfr c. 349, § 1, 1° coll. cum c. 239, § 1, 5°). Inde apparet opportunitas praesentis concessionis pro Praefectis Apostolicis, qui character episcopali non sunt insigniti.

B. Ex facultate :

1) Ordinario conceditur potestas benedicendi et imponendi omnia scapularia a S. Sede probata quae ad aliquam confraternitatem forte non pertineant; necnon ea quae cuidam confraternitati coniunguntur, sed a facultate secunda (n. 120) forsan excipiuntur, puta quia confraternitas ad quam pertinent, in missione nondum ab Ordinario loci canonice est erecta (1).

2) Aufertur onus inscriptionis.

3) Conceditur facultas eandem potestatem missionariis subdelegandi.

Nota.

A. Circa Scapularia.

1) Scapularia ex lana sunt conficienda; funiculi vero possunt esse ex quacumque materia. Excipiuntur scapulare rubrum Passionis, cuius funiculi etiam e *lana rubra* constare debent, et scapulare novum S. Joseph, quod funiculos *albos* requirit.

(1) Si tamen in facultate scribitur non « *omnia scapularia a Sede Apostolica probata* », sed « *omnia cetera scapularia...* » facultate praesenti non concederetur nisi potestas benedicendi et imponendi, absque onere inscriptionis, scapularia quae nullius confraternitatis sint propria.

Permittitur ut plura scapularia simul coniungantur, ita tamen ut singuli variorum scapularium panniculi ipsis funiculis assuantur.

2) Primum tantum scapulare benedictione est ditandum, non vero similia scapularia subsequencia.

3) Potestate benedicendi scapularia per se non comprehenditur facultas mutandi condiciones ad privilegium v. g. *Sabbatinum* obtinendum, sed specialis delegatio requiritur.

4) Idem sacerdos benedicit et imponit scapulare, saltem super humerum (1). Etiam pueris scapularia imponi possunt.

5) Sacerdos delegatus ad imponenda scapularia *christifidelibus in genere*, haec sibi imponere valet.

6) Unicum scapulare, etiam antea benedictum, pluribus postea imponi potest, dummodo ad singulos formula impositionis iteretur (2).

B. Circa Numismata quae scapularibus sufficiunt.

1) Ad favores et privilegia cuiusdam scapularis acquirenda, *impositio eiusdem semper manet praescripta*.

2) Loco vero scapularis (*excepto scapulari Tertiariorum*) adhiberi potest numisma benedictum, quod ex una parte necessario habeat impressam imaginem Divini Salvatoris, ex altera parte imaginem Beatissimae Virginis Mariae.

3) Unicum numisma variis scapularibus sufficere potest, dummodo pro singulis scapularibus numisma *speciali benedictione* muniatur; *singulam* autem benedictionem sacerdos solo signo crucis impertiri potest (3).

4) Quot valet sacerdos scapularia imponere, pro iisdem numismata benedicere potest.

5) Haec numismata benedictione muniri possunt quocumque tempore, etiam antequam scapulare imponatur.

6) Quamvis Sancta Sedes desideret ut scapularia, si nihil obstat, adhuc deferantur, quicumque tamen numisma benedictum apud se retinet, particeps fit non tantum indulgentiarum sed omnium etiam *privilegiorum* scapularis cui numisma sufficit (4).

(1) A S S, XXV, 319

(2) BERINGER, *Les Indulgences*, 1925, I, nn. 920-933, 935; *Die Ablässe*, 1921, I, nn. 920-933, 935.

(3) Nota discrimen inter praescriptionem praesentem, et benedictionem, qua indulgentiae diversae etiam speciei, aliis obiectis adnecti possunt (cfr p. 95, c, huius commentarii; — BERINGER, *Les Indulgences*, 1925, I, n. 836; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 836). Id enim unico signo crucis sacerdos valet praestare; dum pro numismatibus scapularium, tot signa crucis sunt efformanda, quot scapularia numismatibus sunt sufficienda.

(4) BERINGER, *Les Indulgences*, 1925, I, nn. 937-938; *Die Ablässe*, 1921, I, nn. 937-938.

123. — b) « Erigendi, ritibus pariter ab Ecclesia praescriptis, stationes Viae Crucis, cum omnibus indulgentiis quae huiusmodi pium exercitium peragentibus a Summis Pontificibus impertitae sunt ; et applicandi easdem indulgentias crucibus et crucifixis pro infirmis aliisque legitime impeditis, prae oculis habito decreto S. Poenitentiariae, diei 14 decembris anno 1917. » (1)

Praesenti facultate permittitur Episcopis Ordinariis missionum subdelegare missionariis duplicem potestatem ex iure communi indelegabilem (2).

1) Erigendi stationes Viae Crucis cum omnibus indulgentiis ordinariis pro pium hoc exercitium peragentibus.

2) Applicandi easdem indulgentias crucibus et crucifixis.

A. Ex iure communi :

Pars Prima : De erectione stationum Viae Crucis.

I. Quinam illas erigere possunt ?

1) Habent potestatem « *ordinariam* » illas erigendi omnes Superiores provinciales et locales ordinis S. Francisci seu Fratrum minorum (3).

2) Potestatem illam erigendi possunt delegare :

a) Superiores provinciales et locales eiusdem Ordinis : sed sacerdotibus tantum sui Ordinis, qui sunt approbati ad munus confessarii aut praedicatoris (4).

b) Superior Generalis Franciscanorum eandem potestatem conferre potest omni sacerdoti sive saeculari sive regulari, etiam cum facultate illam subdelegandi (5).

(1) Praefecti Apostolici, non Episcopi, iure communi hanc facultatem non consequuntur. Propterea in facultatibus a S. C. P. F. ipsis concessis eadem potestas, et quidem missionariis subdelegabilis, hodie generatim continetur.

(2) *Resp. S. Paenit.*, 18 iul. 1919 : A A S, 1919, p. 332.

(3) PP. Capuccini ac Conventuales hac facultate ordinaria non sunt praediti, nisi a Superiore Generali Fratrum minorum vel a S. Sede delegationem acceperint.

(4) A S S, XXV, p. 317.

(5) Superior Generalis Franciscanorum potestatem hanc delegat

II. *Documenta praerequisita ad validam erectionem Viae Crucis :*

1) *Delegatio scripto data*, scilicet :

a) a Superiore Generali Franciscanorum pro sacerdotibus ad Seraphicum Ordinem non pertinentibus.

b) a Superiore provinciali vel locali pro sacerdotibus eiusdem Ordinis, ad munus confessarii vel praedicatoris approbatis.

Nota. Soli Superiores Franciscani, sive provinciales sive locales, hac delegatione non indigent, utpote potestate « ordinaria » ad erigendas stationes iam praediti.

2) *Licentia scripta Ordinarii loci* pro « singulis » erectionibus Viae Crucis ; licentia vero generalis vel habitualis Ordinarii non sufficit (1).

Haec tamen licentia non est necessaria pro locis a iurisdictione episcopali exemptis (2).

3) *Licentia scripta parochi* vel quasi-parochi pro locis quae in eius iurisdictione penitus sunt posita, utputa per se ecclesiae et capellae subsidiariae quae intra fines quasi-paroeciae reperiuntur (3).

Licentia parochi non requiritur pro locis ab eius iurisdictione exemptis : v. g. pro ecclesiis et oratoriis religiosorum Congregationis clericalis, necnon Congregationis non clericalis, quando domus religiosa proprium habet capellanium (4). Immo licentia parochi aut quasi-parochi, ad

« pro iis dumtaxat locis ubi conventus Seraphici Ordinis desunt aut Fratres Franciscani eo commode vocari non possunt ». Quo casu erectio contra hoc praescriptum foret invalida (*Decret. auth.*, n. 382 ad 4 : BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 380 ; 1925, I, n. 696 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 696.) Eadem condicio aliquando adnectitur facultatibus erectionis a S. Sede Episcopis delegata.

(1) *Decret. auth.*, n. 445 ad 3.

(2) Sic ecclesiae vel oratoria publica « *Regularium* », non vero Congregationis etiam clericalis exemptae (c. 512, § 2, 2°).

(3) *Instructio S. C. P. F.*, 25 iul. 1920 : A A S, 1920, p. 332.

(4) *Decret. auth.*, n. 445, c. 464, § 2.

erigendam Viam Crucis in oratoriis privatis etiam omitti potest (1).

4) *Licentia scripta Superioris* vel Superiorissae ecclesiae vel oratorii, ubi stationes Viae Crucis sunt erigendae (2).

Notanda.

a) Haec documenta, sub poena nullitatis erectionis Viae Crucis, *scripto* sunt facienda, atque ad validitatem oportet ut *ante* erectionem sint confecta. Documento enim post erectionem tantum exarato suppleri nequit.

b) Variarum tamen licentiarum ad validitatem necessariae *unico documento* contineri possunt, utputa petitio parochi vel Superioris ad erigendam Viam Crucis Ordinario loci transmissa, si haec ab Ordinario sub clausula « *conceditur* » obsignetur : unicum hoc instrumentum duplicem licentiam requisitam iam complectetur : nempe parochi vel Superioris, et Episcopi.

c) In eadem ecclesia plures Viae Crucis erigi possunt : dummodo singulis vicibus, omnes licentiae et documenta necessaria concedantur (3).

5) Ad liceitatem, non ad validitatem (4), requiritur ut post caeremoniam erectionis, a sacerdote qui stationes Viae Crucis in ecclesia vel oratorio instituit, huius facti authenticum instrumentum conficiatur, quod in archivio paroeciae vel communitatis asservetur. Mentio fiat in instrumento de variis licentiis obtentis, necnon locus ac dies erectionis indicentur (5).

Nota. Si potestas erigendi Viam Crucis non a Superiore Franciscanorum, sed ab ipso Ordinario loci speciali facul-

(1) A S S, XXV, p. 317 ad 6. — BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 338 ; 1925, I, n. 707 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 707.

(2) A S S, XXV, p. 317 ad 10 et 11. — BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 384 ; 1925, I, n. 708, *Die Ablässe*, 1921, I, n. 708.

(3) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 393 ; 1925, I, n. 729 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 729.

(4) A S S, XXIII, p. 349 ad 4.

(5) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 385 ; 1925, I, n. 710 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 710.

tate praedito, fuit subdelegata, petitio huius potestatis, necnon subdelegatio sacerdoti scripto facta, in archivo non parochiali sed « *episcopali* » sunt deponendae (1).

124. — Pars Secunda : De crucifixis benedictis in ordine ad indulgentias Viae Crucis lucrandas.

1) Potestas benedicendi crucifixos in ordine ad lucrandas istas indulgentias, per se non continetur potestate erigendi Viam Crucis; neque vice versa facultas hos crucifixos benedicendi, potestatem erigendi stationes complectitur (2).

2) Potestatem « *ordinariam* » huiusmodi crucifixos (3) benedicendi habent omnes Superiores, etiam locales, Ordinis Seraphici. Sacerdotes vero non Franciscani hanc delegationem obtinere possunt a Superiore Generali Franciscanorum.

125. — B. Ex facultate :

Pars Prima : Circa potestatem erigendi stationes Viae Crucis.

I. Obiectum concessionis :

Remittitur necessitas delegationis, uti ex iure communi a Superiore Generali Franciscanorum facienda.

Huic delegationi Superioris Generalis Franciscanorum suppletur *subdelegatione* vi praesentis facultatis ab Ordinario loci, concedenda (4). Omnes vero ceterae formalitates ad validam Viae Crucis erectionem necessariae, manent servandae.

(1) *Docum. auth.*, n. 294. — BERINGER, *l. c.*

(2) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 490; 1925, I, n. 870; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 870.

(3) Ex iure communi, benedictio praesens non cruci, sed *iconi crucifixi* tantum adhaeret.

(4) Haec subdelegatio, per se, potest fieri ad normam c. 199, § 2, « *sive ad actum sive etiam habitualiter* » dummodo ceterae formalitates essentielles omnes adimpleantur. Notetur primum corollarium eiusdem numeri 125.

II. Corollaria :

1) Nihil remittitur quoad documenta ad *validam* erectionem necessaria ; indeque :

a) *Licentia scripta Ordinarii loci ut sollemnitatis canonicae* erectionis valide peragi possit, adhuc requiritur. Immo huic licentiae pro « *singulis* » erectionibus concedendae, generali vel habituali licentia suppleri valide nequit (1).

Pro « *singulis* » ergo erectionibus subdelegatio magis practice missionario concedetur, quae ita concessa, licentiam Ordinarii particularem ad *validam* erectionem necessariam sufficienter complectetur (2).

b) Licentiae etiam scriptae uti ad n. 123 fuerunt explicatae, pro casu ad validitatem requiruntur a parocho vel quasi-parocho, necnon a Superiore vel Superiorissa communitatis, ubi erectio est instituenda. Unico tamen instrumento, uti eodem numero 123 notatum fuit, variae licentiae contineri possunt.

2) *Petitio et concessio subdelegationis* ex facultate praesenti concessae, non in archivio paroeciali aut quasi-paroeciali, sed episcopali Vicariatus sunt asservandae (3).

3) Erectione peracta, *ab erectore* exaretur insuper instrumentum authenticum uti ad n. 123 descriptum reperitur.

(1) Inde liquet quoad hanc facultatem, missionarium parum adiuvari *generali* subdelegatione Ordinarii, quamvis haec per se sit valida ac licita : siquidem pro singulis erectionibus particulatim sumptis insuper requiritur licentia particularis quae a Superiore ecclesiastico ex potestate ordinaria et quidem *oeconomica seu administrativa* conceditur.

Videtur IGLESIAS, o. c., n. 42, perperam permittere ut « *licentia haec* » perinde ac « *subdelegatio* » Ordinarii « *semel pro semper vel toties quoties* » eadem ratione ad libitum conferatur.

(2) Hanc sententiam etiam tenet R. D. WINSLOW, o. c., p. 119, quin tamen adnotet distinctionem faciendam inter subdelegationem *iurisdictionalem*, quae per se habitualiter concedi potest, atque licentiam ex potestate ordinaria « *oeconomica* » dandam, quae pro singulis erectionibus, ab Ordinario particulatim est facienda.

(3) Cfr n. 123 huius opellae. *Decret. auth.*, n. 294. BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 385 ; 1925, I, n. 710 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 710.

III. Extensio concessionis :

Ex ipsa rei natura, haec facultas in suo territorio tantum ab Ordinario exerceri potest.

126. — IV. Aliae condiciones ad erectionem canonicam requisitae ex ordine referuntur :

1) Quoad locum :

Legitime erigi possunt stationes Viae Crucis :

a) in ecclesiis, oratoriis publicis aut semi publicis, et in cœmeteriis.

b) in oratorio privato, dummodo ibidem sacrum fieri liceat.

c) in locis piis : puta in aula scholari Seminarii aut Conventus.

d) in loco publico decenti et irreverentiae non obnoxio, non autem in cellis privatis aut dormitoriis (1).

2) Quoad erectionem :

a) Requiruntur 14 cruces ex ligno (2).

b) Muro sunt appendendae, non tamen necessario ab ipso sacerdote erectore ; congrua distantia inter ipsas servetur ita ut pium exercitium Viae Crucis peragentes de loco ad locum revera movere possint (3).

c) Cruces secundum formulam Ritualis et quidem in eodem loco erectionis sunt benedicendae.

127. — V. Mutationes quae stationibus afferri possint (4).

1) Si non diu, sed aliquantisper cruces benedictae e loco erectionis auferuntur, non ideo indulgentiae amittuntur (5).

(1) *Directorium*, p. 47.

(2) Tabulae pictae non sunt necessariae sed convenienter apponuntur.

(3) *Decret. auth.*, n. 194.

(4) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, pp. 390-393 ; 1925, I, nn. 730-735 ; *Die Ablässe*, 1921, I, nn. 730-735.

(5) *Decret. auth.*, nn. 264 ad 4 ; 270 ad 5 ; 275 ad 1 ; 223 ad 2 ; 257 ad 1.

2) Intra septa loci erectionis, cruces benedictae dimoveri possunt (1).

3) Amittuntur vero indulgentiae ac nova erectio est necessaria, si cruces benedictae in alio loco non occasionaliter vel ad breve tempus sed definitive conferuntur (2).

4) Si cruces benedictae numero saltem 7 renovantur, nova erectio urget; si infra medietatem tantum cruces benedictae remonentur ut novae instituantur, indulgentiae perseverant (3).

128. — VI. Exercitium Viae Crucis : Condiciones essentielles :

1) Meditatio, etiam brevissima, Passionis Domini, pro cuiusque fidelis modulo.

2) Motus localis seu transitus de una statione ad aliam. Aliae condiciones non sunt praescriptae.

3) Quando plures communiter exercitium Viae Crucis instituunt, sufficit ut unus ex illis de una ad aliam stationem transeat, atque *transiens* preces usuales recitet (4). Ceteri mente eas prosequantur (c. 934, § 3).

4) Requiritur ut stationes « *moraliter* » uno tractu visitentur (5). Interruptio tamen etiam satis longa, ad Missam audiendam, ad confitendum vel ad Sacram Communionem percipiendam, non impedit quin fideles indulgentias lucrentur (6).

Occupatio autem profana exercitium pium citius interrumpit, ita ut ad indulgentias lucrandas opus iterari debeat.

(1) *Decret. auth.*, nn. 275 ad 3; 311 ad 4; 328.

(2) *Decret. auth.*, nn. 270 ad 3 et 4; 223.

(3) *Decret. auth.*, nn. 270 ad 5; 275 ad 2; 328.

(4) *Decret. auth.*, n. 210. S. C. Ind., 27 feb. 1901. S. Paenit., 14 dec. 1917: A A S, X, p. 30 ad VI.

(5) *Decret. auth.*, n. 385, 1.

(6) *Decret. auth.*, n. 223 ad 4. — S. C. Ind., 16 dec. 1760: *Collect. S. C. P. F.*, n. 437 ad 4.

129. — Pars Secunda : Circa potestatem indulgentias Viae Crucis applicandi crucibus et crucifixis.

I. Obiectum concessionis :

Singularis fit concessio ita ut, non tantum iconibus Crucifixi, sed et solis crucibus icone etiam destitutis indulgentiae Viae Crucis adnecti valeant.

II. Quoad materiam obiecti benedicendi :

Crux vel crucifixus nequeunt esse nimis parvi, neque ex materia fragili, uti n. 105 fuit explicatum.

III. Quoad ritum adhibendum : Sufficit signum crucis efformatum super crucem aut crucifixum, cum intentione indulgentias Viae Crucis ei adnectendi.

130. — IV. Ex parte fidelium :

Ut fideles praedicto crucifixo vel cruce, indulgentias Viae Crucis lucrari valeant, requiritur :

1) Ut infirmitate vel alio legitimo impedimento detineantur, quominus ecclesiam vel locum adire possint, ubi stationes canonice sint erectae.

2) Prae manibus habeant crucem vel crucifixum benedictum, dum recitant viginti Pater, Ave et Gloria Patri.

3) Insuper addatur aliqua saltem pia Passionis Dominicae memoria (1).

4) Si huiusmodi exercitium a pluribus fiat in communi, sufficit ut unus crucem aut crucifixum prae manibus tenendo, preces praescriptas recitet, quas ceteri mente prosequantur (2).

Nota. Graviter decumbentibus praedictam crucem aut crucifixum tenentibus, sed quorum vires ita deficient ut praescriptas preces recitare nequeant, sufficit ut ipsi :

a) actum contritionis ore eliciant,

(1) S. Paenit., 24 dec. 1917, ad V : A A S, X, p 30.

(2) S. C. Ind., 19 ian. 1884 : A S S, XVII, p. 402 ; — c. 934, § 3.

b) necnon addito versiculo « *Te ergo quaesumus tuis famulis subveni, quos pretioso Sanguine redemisti* »,

c) recitationem pro necessitate ab alio institutam trium Pater, Ave et Gloria Patri, saltem mente prosequantur ;

d) interim aliquam saltem piam addant memoriam Passionis Dominicae (1).

(1) BERINGER, *Les Indulgences*, 1905, I, p. 496 ; 1925, I, n. 875 ; *Die Ablässe*, 1921, I, n. 875.

INDEX SCRIPTORUM ET PERIODICORUM.

- Acta Apostolicae Sedis*, Romae, ab a. 1909 (A A S).
Acta Sanctae Sedis, Romae, 1865-1908 (A S S).
 ALPHONSUS DE LIGORIO (S.), *Theologia Moralis*, Mechliniae, 1852.
L'Ami du Clergé, Langres.
 AUGUSTINE, O. S. B., *A Commentary on the new Code of Canon Law*, 7 vol., London, 1919, ss.
 BALLERINI-PALMIERI, S. I., *Opus Theologicum Morale in Busembaum medullam*, ed. 2 et 3, Prati, 1898-1901.
 BERINGER, S. I., (trad. MAZOYER) *Les Indulgences, leur nature et leur usage*, 2 vol., 3e éd., Paris, 1905.
 BERINGER-STEINEN, S. I., *Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch*, 2 vol., Paderborn, 1921.
 BERINGER-STEINEN, S. I., (trad. MAZOYER) *Les Indulgences, leur nature et leur usage*, 2 vol., 3e éd., Paris, 1925.
 BLAT, O. P., *Commentarium textus C. I. C.*, Romae, 1919-1924.
 BOUX, *Institutiones iuris canonici in varios tractatus divisae* (Tractatus I: De Principiis Iuris Canonici), Parisiis, 1852-1870.
 BRENNINKMEYER, O. S. B., *Dispensatiebevoegdheden van huwelijksbeletselen in dringende gevallen, volgens den Codex Iuris Canonici*, Leuven, Mechelen, Gent, 1921.
 BUCCERONI, S. I., *Institutiones theologiae moralis*, ed. 6, Romae, 1914-1915.
 — *Casus conscientiae*, Romae, 1895.
 CALLEWAERT, *Caereemoniale in Missa privata et solemni aliisque frequentioribus functionibus liturgicis servandum*, Brugis, 1922.
Le Canoniste, Paris.
 CAPPELLO, S. I., *Tractatus Canonico-moralis de Sacramentis. T. III, De Matrimonio*. Taurinorum Augustae, 1923.
 — *De Censuris*, Taurinorum Augustae, 1925.
 CERATO, *Matrimonium e Codice I. C. integre desumptum*, Batavii, 1918.
 CHELODI, *Ius Matrimoniale iuxta C. I. C.*, Tridenti, 1921.
 CLAEYS-BOUUAERT-SIMENON, *Manuale Iuris Canonici ad usum seminariorum*, Gandae-Leodii, 1924.
Collationes Brugenses, Brugis.
Collectanea S. Congr. de Propaganda Fide, 2 vol., Romae, 1907.
Commentarium pro religiosis, Romae, ab a. 1920.
Corpus Iuris Canonici, Romae.
Corpus Iuris Civilis (Romani), Berolini, 1922.
 CRAISSON, *Manuale Compendium totius Iuris Canonici*, Parisiis, 1861.
 CREUSEN, S. I., cfr VERMEERSCH, S. I.

- D'ANNIBALE, *Summula theologiae moralis*, ed. 2, Mediolani, 1881.
- DE BECKER, *De sponsalibus et matrimonio praelectiones canonicae*, ed. 2, Lovanii, 1903.
- DE HERDT, *Praxis Pontificalis*, Lovanii, 1873.
- DE MEESTER, *Iuris canonici et iuris canonico-civilis compendium*, ed. 8, Brugis, 1921-1923.
- DE SMET, *De Sponsalibus et matrimonio tractatus canonicus et theologicus necnon historicus ac iuridico-civilis*, 2 vol., ed. 4, Brugis, 1923.
- Digesta*, cfr *Corpus Iuris Civilis*.
- The Ecclesiastical Review*, Philadelphia, 1924.
- Ephemerides theologicae Lovanienses*, Lovanii, 1924 ss.
- GASPARRI, *Tractatus canonicus de matrimonio*, 2 vol., ed. 2, Parisiis, 1892.
- GÉNICOT-SALSMANS, S. I., *Institutiones theologiae moralis*, 2 vol., ed. 9, Bruxellis, 1922.
- GENNARI, *Consultazioni Morali-Canoniche-Liturgiche su casi e materie Svariate*, Romae, 1895.
- Gregorianum*, Romae.
- GRENTRUP, S. V. D., *Ius missionariorum*, Steyl, 1925.
- IGLESIAS, O. F. M., *Brevis commentarius in facultates quas S. C. de P. F. dare solet missionariis*, Taurini-Romae, 1924.
- Ius Pontificium*, Romae, 1921 ss.
- KONINGS-PUTZER, *Commentarium in Facultates Apostolicas*, ed. 4, New-York, 1893.
- LEHMKEHL, S. I., *Theologia Moralis*, 2 vol., ed. 10, Friburgi-Br., 1902.
- MAROTO, *Institutiones Iuris Canonici*, 2 vol., Madrid, 1918-1919.
- Monja ad Missionarios Nankinenses*, Zi-Ka-Wei, 1918.
- Nederlandsche Katholieke Stemmen*, Zwolle.
- NOLDIN, S. I., *Summa Theologiae Moralis*, ed. 2, Oeniponte, 1902.
- Nouvelle Revue Théologique*, Louvain (N. R. Th.).
- OIETTI, S. I., *Synopsis rerum moralium et iuris pontificii alphabetico ordine digesta*, ed. 3, Prati, 1909 ss.
- PAUWELS, S. I., *Notanda quaedam practica circa Officium et Missam iuxta novas Rubricas*, Mechliniae, 1918.
- Razon y Fe*, Madrid.
- REIFFENSTUEL, O. F. M., *Ius Canonicum Universum*, Parisiis, 1866.
- Rituale Romanum*, Tours, 1925.
- SALSMANS, S. I., cfr GÉNICOT.
- SANTI-LEITNER, *Praelectiones Iuris Canonici*, 4 vol., ed. 3, Ratisbonae, 1898.
- SCHMALZGRUEBER, S. I., *Ius ecclesiasticum universum*, Ingolstadii, 1715.
- SIMENON, cfr CLAEYS-BOUUAERT.
- TOSO, *Commentaria Minora ad Codicem Iuris Canonici*, Taurini, 1921.
- VERMEERSCH, S. I., *De casu Apostoli seu fidei privilegio*, Brugis, 1911.
- *De Formulis Facultatum S. C. de P. F. Commentaria (ex Periodicis de re canonica et morali, T. XI)*, Brugis, 1922.

- *De religiosis et missionariis supplementa et monumenta periodica*, Brugis, ab a. 1908.
- *Theologiae Moralis : Principia-Responsa-Consilia*, 4 vol., Romae, 1922 ss.
- VERMEERSCH-CREUSEN, S. I., *Epitome Iuris Canonici*, 3 vol., Mechliniae, 1924.
- WERNZ, S. I., *Ius Decretalium*, ed. 2, Prati, 1905-1914.
- WERNZ-VIDAL, S. I., *Ius canonicum*, T. II, *De Personis*, Romae 1923, T. V, *Ius matrimoniale*, 1925.
- WINSLOW (MARYKNOLL), *Vicars and Prefects Apostolic* (Dissertatio), New-York, 1924.
- YLLA, O. P., *Derecho Matrimonial*, Manilae (Ins. Philipp.), 1918.
- Zeitschrift für Missionswissenschaft*, Münster i. W. ab a. 1910.
- ZITELLI, *De Dispensationibus Matrimonialibus*, Romae, 1887.
-

INDEX RERUM ALPHABETICUS.

N. B. *Numeri indicantur marginales; n = nota ad calcem paginarum.*

Ablutio corporaliū, 49.

Absolutio a censuris: *ex iure*, in periculo mortis, 89, A; in casibus urgentioribus, 89, II; in adiunctis ordinariis pro Ordinario, 89, III; pro sacerdote, 89, III, 2; *ex facultate*, 90. Forma absolutionis a censuris, 90, IV.

Acatolici baptizati: quoad formam et impedimenta matrimonii, 70; 82.2.

Administratio ss. *Eucharistiae*: in nocte Nativitatis Domini, 42; in Sabbato Sancto, 43; sine lumine, superpelliceo et stola graviter aegrotantibus, 50, B; *cfr* **Eucharistia**.

Aetatis defectus: ab Ordinario nequit dispensari in ordine ad diaconatum, 55, b; neque ad matrimonium, 57, 58.

Affinitas in linea recta: consummato matrimonio, dispensari nequit, 57; effectus affinitatis in infidelitate contractae, 70, n.

Altare: fractum, sine reliquiis Sanctorum, 38, 6; consecrari potest a simplici sacerdote, 93; indultum altaris privilegiati, 118.

Annotatio dispensationis concessae: in foro interno non sacramentali, 64, I, a; in foro externo, 64, I, b; in foro interno sacramentali, 64, I, c.

Apostata a fide catholica: quoad eius matrimonium 66, 7.

Aqua baptismalis: usus formulae brevioris, 33.

— in utraque purificatione calicis, 40.

Articulus mortis: *cfr* **Indulgentia**.

Ascriptio: facultas ascribendi Confraternitati: pro Ordinario, 119; pro sacerdote, 120.

Asservatio ss. *Eucharistiae*: sine lumine in loco publico, 47; in quocumque loco decenti, 48; in sacello domus stabilis Ordinarii, 114.

Associationes: erigere vel approbare: *ex iure*, 119, A; *ex facultate*, 119, B; *cfr* **Vicarius**.

Baldachinus: 117.

Baptismus: sollemniter conferendus aqua specialiter benedicta, 33; privatus, 33, n.

Baptizati dubie: quoad privilegium fidei, 85.

Benedictio: papalis: *ex iure*, 94; *ex facultate*, 95; occasione missionis, 99; coronarum ac scapularium: pro Episcopis, 119; pro missionariis, 120; pro Superioribus non Episcopis, 122; sine onere inscriptionis 121; crucifixi pro exercitiis Viae Crucis, 124; crucis aut crucifixi, 129; crucifixi cum indulgentia « *toties quoties* », 103.

Caecutiens *sacerdos*: quoad celebrationem Missae, 45; pro omnino caeco requiritur indultum speciale, 45; quoad recitationem Officii divini, 109, *n*.

Calicis: consecratio a simplici sacerdote, 93; purificatio cum aqua tantum, 40.

Canon Missae: nominandus Vicarius Apostolicus, 117.

Cappa Magna: facultas utendi in pontificalibus, 117.

Casus Apostoli: *cfr* **Privilegium**.

Catechumenus: curandum videtur ut Missae tantummodo catechumenorum assistat, 38, 7.

Causa dispensationis matrimonialis: species, motiva, impulsiva, 60, 1, a; canonica, 60, 1, b; 62, non canonica, 60, 4, b; 63; honesta, dif-
famans 61, 2, a; eius necessitas, 61; sufficientia, 62; super dis-
paritate cultus vel mixta religione, 62.

Cautio: concessio generalis quoad modum cautiones praestandi *pro*
Sinis, 68, 69.

Censura: species, 89, *n*; quid competit omnibus sacerdotibus in peri-
culo mortis, 89, a; in casibus urgentioribus, 89, 11; quid Ordinario
competit in adiunctis ordinariis, 89, 111; quid sacerdoti, 89 111, 2;
quid *ex facultate*, 90.

— *forma absolutionis* a censura, 90, 14; censura notorie innodati matri-
monio parochus ne assistat, 66, 8.

Chirurgiae: artes exercere, 110.

Clandestinitas: non venit sub nomine impedimenti, 58; 70, *n*; 74, *n*.

Coadiutor Ordinarii: *cfr* Episcopus.

Coena Domini: unica Missa lecta loco sollemnis permitti potest, 43, b, 3.

Communio: in nocte Nativitatis Domini, 42; in Sabbato Sancto,
43, b, 3; graviter aegrotantibus administranda sine lumine, 50; non
servato ieiunio, 51.

Prima Communio sollemnis, 96.

Commutatio votorum: 91.

Confessarius: eius potestas circa dispensationes matrimoniales: *ex*
iure, 57, a; circa censuras, 89, 111, 2.

Confessionis: obligatio in ordine ad indulgentias, 101.

Confirmatio: administratio: *ex iure*, 35, a; *ex facultate*, 35, b; eius
occasione concedi potest indulgentia plenaria, 96.

Confraternitas: erectio, 119; ascriptio ab Ordinario, 119; a sacerdote,
120; benedictio coronarum et scapularium, 120, 122; subdelega-
tio ad adscribendum confraternitati, 119, b, 3; pro benedictione
coronarum etc. 120; *ex facultate* non requiritur aggregatio archi-
confraternitati, 119, b, 2.

Consecratio: calicis, patenae, lapidis altaris, 93.

Coronas: benedicere, 92. *Cfr* **Confraternitas**.

Corporalium: ablutio, 49.

Cruces : quoad indulgentias Viae Crucis adnectendas, 129 ; quoad istas indulgentias lucrandas, 130 ; *cfr* **Benedictio**, **Indulgentia**.

Cultus : *cfr* **Disparitas**.

Decumbens infirmus : quisnam censetur, 51 *n*.

Delegatio : normae, 17, 18, 19 ; mentio delegationis apostolicae facienda, 25.

Delictum : publicum, occultum, 89, III, *n*.

Diaconatus : dispensatio quoad aetatem non permittitur, 55, B.

Disparitas *cultus* : condiciones urgendae, 67, 9 ; specialiter pro Sinis, 68, 69 ; in ordine ad neophitum conversum qui privilegio paulino utitur, 57, *n* ; effectus concessae dispensationis, 70, 71 ; adiri non possunt ministri falsi cultus, 71.

Dispensatio : in dubio de sufficientia causae, 12 ; dispensatio praesertim matrimonialis gratis danda, 24 ; super defectu aetatis ad presbyteratum, 55 ; non pro diaconis, 55, B ; super disparitate cultus etiam cum neophito converso qui privilegio paulino utitur, 57, *n* ; circa impedimenta matrimonii, 58 ss. Concedendo dispensationes matrimoniales quatenus regulae prae oculis habendae, 57, 64, 65, 66 ; minor severitas quoad illos qui dispensationem obstinate petunt, 62, e ; de non usu facultatis si petitio missa est ad S. Sedem, 64 ; quid in casu concurrentiae impedimentorum, 65 ; de vitio obreptionis et subreptionis, 66 ; ut conversi infideles ex pluribus uxoribus illam, quae convertitur, retineant, 76, 77, 78, 79 ; a votis privatis, 91 ; a labore servili, 113.

Districtus : quandoque domui aequiperatur, 21, *n*.

Domicilium : religiosi missionarii, 21.

Dominicis diebus : dispensatio ab opere servili, 113.

Dubium matrimonium : usus privilegii fidei in matrimonio dubio infidelium, 82 ss. ; quid pro dubie baptizatis, 85 ; suppletur iurisdictio in dubio positivo et probabili, 15, I.

Episcopus coadiutor : 114.

Error : communis, 15, 2 ; supplet etiam pro actibus administrativis et iudiciariis, 56, *n*, I ; in consensu matrimoniali, 58, I ; in usu facultatum, 28, 30.

Eucharistiae (ss.) — *administratio* : normae ad deferendum SS^{mum}, 50, A ; absque lumine, superpelliceo et stola, graviter aegrotantibus, 50, B ; quoties infirmis non ieiunis communio concedi potest : *ex iure*, 51, A ; *ex facultate*, 51, B.

— *asservatio* : obligatoria, 47, B, 2 ; 114, A ; facultativa ex licentia Ordinarii, 114, A, 2 ; in sacello domus stabilis Ordinarii, 114, B ; accenso lampade, 47, A ; *ex facultate* etiam sine lumine, 47, B, 48 ; B ; in tabernaculo unius altaris tantum 48.

— *expositio* : cum duobis luminaribus tantum, 46.

Excommunicati : quoad Missam, 38, 7.

Exercitia sacra : indulgentia plenaria in fine pro clericis, 98 ; pro Christifidelibus, 99.

Expositio : *cfr* **Eucharistia.**

Executor : necessarius, 17, 4, 18, B ; voluntarius, 18, 19.

Facultates : ratio facultatum, 1 ; quandonam vigere inceperunt, 5 ; forma qua conceduntur, 6 ; quomodo conceduntur, 7 ; subiectum cui conceduntur, 8 ; concessa facultas secum fert alias potestates ad eius usum necessarias, 11 ; reputantur habituales, 10 ; concedi possunt pro utroque foro, 13 ; subdelegatio, 17, 22, 31, 32 ; usus, 23 ; gratuitas executionis, 24 ; executionis forma, 25 ; initium 26 ; continuatio, exspiratio, 27, 28, 29, 30 ; quamdiu durat gratia ex facultate concessa, 31 ; facultates matrimoniales sunt subdelegabiles, 56 ; quandonam censentur concedi industriae personae, 69, 11, n ; usus in favorem concedentis, 116.

Forma absolutionis a censuris, 90, IV.

Formulae : numerus, 2 ; relatio ad invicem, 3 ; regiones pro quibus dantur, 4.

Gratia gratiam non impedit, 16 ; facienda et facta, 10.

Gregorii XIII : Constitutio « *Populis* », 80.

Habitualis facultas : quid sit, 10.

Haeretici : celebratio Missae permitti potest haereticis praesentibus, 38, 7 ; non autem in templis haereticorum, 38, 5 ; quod ad indulgentiam in actu conversionis, 97.

Hebdomadae Maioris functiones, 43.

Hebraeorum : matrimonium, 71, 13 ; in dispensationibus matrimonialibus specialis prudentia praescribitur, 57.

Hora incipiendi Missam, 38, 8 ; Officium divinum, 107.

Ieiunium eucharisticum : pro infirmis, 51 ; pro Missae celebratione, 52.

Impedimenta matrimonialia : quid sit impedimentum, 58 ; iuris divini, iuris ecclesiastici, 58, 1 ; gradus minoris, 59 ; publicum, 59, 3.

Circa impedimentum disparitatis cultus, facultas specialis alicui Vicario Apostolico concessa, 57, n ; *ex facultate* dispensari possunt omnia impedimenta iuris ecclesiastici, tribus exceptis, 58, 1.

Cfr etiam : **Annotatio, Causa, Legitimatio.**

Indulgentiae : *Apostolicae*, 92 ; elenchus, 92, n ; condiciones, 92, 11 ; indulg. nuncupatae a S. Birgitta, 92, 11, 3 ; indulg. dictae a Crucigeris cum indulg. SS. Rosarii cumulari possunt, 92, 11, b ; Portiunculae, 95, n ; benedictionis papalis, 95, 5 ; plenaria occasione Communionis sollemnis et Confirmationis, 96 ; pro primo conversis ab haeresi, 97 ; post exercitia sacra pro clericis, 98 ; et fidelibus, 99 ; occasione visitationis, 100 ; applicabiles animabus in purgatorio, 102 ; eas lucrari valent etiam a mense non confessi, 101 ; modus indulg. plenariam lucrandi in articulo mortis : *ex iure*, 103, 104 ; *ex facultate* : in adiunctis *ordinariis*, 105 ; in adiunctis *extraordinariis*, 106 ; indulg. plenariam unicam tantum moribundus lucrari valet, 106, 4 ; ipse concedens eas lucrari potest, 115.

— Viae Crucis adnexae crucifixis : *ex iure*, 124, *n* ; adnexae *ex facultate* crucibus aut crucifixis, 129 ; condiciones huiusmodi indulgentias lucrandi 130.

Infideles : quoad Missam, 38, 7.

Infirmi : quandonam non ieiuni ss. Eucharistiam recipere possunt, 51.

Interpellationes : coniugis, 79, 5, 7 ; 87 ; 88 ; *ex iure* : quibusnam facultas fit dispensandi super interpellationibus, 80, 1 ; pro quibusnam circumstantiis, 80, 111 ; condiciones, 80, 1v ; *ex facultate*, 81. Effectus dispensationis ab interpellationibus, 79, scholion ; quandonam Ordinarius sua potestate uti potest, 81 ; dispensatio ut praemitantur baptismo, 88.

Iuramenti dispensatio, 91.

Iurisdictio : suppletur ab Ecclesia in dubio positivo, errore comuni, 15 ; et propter inadvertentiam, 14 ; iurisdictio voluntaria, 20 ; limites iurisdictionis, 23.

Legitimatio prolis, 65, 4 ; 73, B, 4.

Lumen : in Missa : *ex iure*, 39, A ; coram ss. Sacramento, 46, 47, 48 ; *ex facultate* licet celebrare Missam uno cum lumine, 39, B, 1 ; etiam absque luminaribus, 39, B, 2 ; lumen electricum in expositione SSⁱ, 46, 2 ; custodia ss. Sacramenti pro infirmis, sine lumine, 48, B ; administratio Communionis absque lumine, 50.

Mahumetani : in dispensationibus matrimonialibus cautelae speciales praescribuntur, 57 ; 71, B.

Matrimonium : quinam ad formam canonicam servandam tenentur, 74, *n* ; Matrim. attentatum quid sit, 74 ; dubium infidelium, 82 ; *cfv* **Dispensatio**.

Matutinum et Laudes : incipi possunt statim post meridiem, 107.

Medicinae : artes exercere permitti potest Missionariis, 110.

Minister : celebrare Missam sine ministro : *ex facultate* licet, 38 ; in Missa cantata ministri superpelliceum induant, 41, B, 2.

Missa : sine ministro, 38, 1 ; sub dio, 38, 2 ; sub terra, 38, 3 ; in mari 38, 4 ; coram haereticis, schismaticis, etc., 38, 7 ; super altare fractum, 38, 6 ; celebrari potest una hora post mediam noctem, 38, 8 ; cum uno vel sine luminari, 39 ; aqua adhiberi potest in utraque purificatione calicis, 40 ; thurificatio in Missa cantata absque ministris sacris, 41 ; quoad 3 Missas in nocte Nativitatis Dⁱ, 42 ; quoad functiones Maioris Hebdomadae, 43 ; de Requiem, 44, pro caecutientibus, 45 ; dispensatio in lege ieiunii, 52 ; quoad Missam pro populo, 117, *n*.

Missio : notio, 112.

Mixtae religionis impedimentum : urgendae sunt condiciones ab Ecclesia praescriptae, 67 ; non licet adire ministrum falsi cultus, 71, 12 ; sanatio in radice, 74, 75 ; causa requisita ad dispensandum, 62.

Nativitas Domini : sollemnia per noctem : *ex iure*, 42, A ; *ex facultate*, 42, B ; a sacerdote caecutiente eadem Missa votiva de B. M. V. ter dici potest, 45, 6.

Numismata quae *Scapularibus* sufficiunt, 122, nota, B.

Officium divinum : anticipatio, 107 ; commutatio, 108 ; quid sit recitatio privata, 107, n.

Olea sacra : consecratio, 34.

Opera servilia : diebus dominicis permitti possunt, 113.

Oratorium semipublicum : quoad festum Nativitatis Domini : *ex iure*, 42, A, 2 ; *ex facultate*, 42, B, 2.

Ordinarius loci : in ordine ad facultates, 3, a ; 8.

Ordines *minores* : possunt omnes simul etiam cum prima tonsura eadem die conferri, 53 ; ordines *sacri* etiam diebus ferialibus etsi continuis conferri possunt, 54 ; dispensatio super defectu aetatis, 55.

Parochus : eius potestas quoad dispensationes matrimoniales : *ex iure*, 57, A ; ne assistat matrimonio publici peccatoris aut censura notorie innodati, 66, 8.

Pauli III : Constitutio « *Altitudo* », 77.

Peccatoris publici matrimonio parochus ne assistat, 66, 8 ; quisnam censendus, 66, 8, n.

Pensio : assignari potest missionariis, 111.

Pii V : Constitutio « *Romani Pontifices* », 78.

Polygamus : dispensatio specialis in uxore eligenda, 76, 78, 79 ; quae nam sit uxor prima, 79, 3 ; condiciones requisitae ad dispensandum, 79, 5 ; dispensatio super interpellationibus, 80.

Praefectus Apostolicus — etiam non Episcopus gaudet *ex iure* facultate administrandi sacram. Confirmationis, 35, A, 2 ; potest dispensare super defectu aetatis cum diaconis propriis extra territorium commorantibus, 55, B, 4 ; a quonam momento obtinet iurisdictionem in suum territorium, 8 ; eius obligatio erga christianos, paganos, 117 ; quid *ex iure* valet circa benedictionem papalem, 94 ; quid *ex facultate*, 95 ; facultas specialis formulae minoris circa altare privilegiatum personale, 118 ; circa benedictionem scapularium, 122.

Presbyteratus : quibus diebus conferri potest, 54 ; dispensatio super defectu aetatis, 55.

Privilegiatum altare : 118

Privilegium *paulinum* : pro matrimoniis dubiis infidelium, 82, ss. ; pro dubie baptizatis, 85, ss. ; dispensatio super interpellationibus, 57, n ; 79, 87, 88.

Probatio in foro externo : quandonam habetur, 59, 3.

Pro-vicarius vel **Pro-praefectus** : possunt erigere confraternitates, 119, II, B, 2 ; etiam non Episcopus, *ex iure* confirmationem administrare potest, 35, A ; *ex facultate* potest delegare, 35, B ; quoad facultates in genere, 8 ; quoad facultates « pro ipso Ordinario », 114.

Qualificatus testis : quis sit, 59, 3.

Quasi-parochus : quoad matrimonium, 57, n.

Requiem (de) : Missa privata quibusnam diebus permitti potest : *ex facultate*, 44; quatenam sit, 44, 3; in cantu quibus diebus prohibetur, 44, 5.

Religiosi missionarii : eorum domicilium, 21.

Rescripta : influxus vacationis Sedis Apostolicae, 10; executio, 18.

Rituale parvum Benedicti XIII : condiciones quae requiruntur ut licite adhibeatur, 43, B, 2.

Rosarii confraternitas : adhuc reservatur eius erectio, 119; ad eam erigendam necessarium est ut ecclesia necnon altare designentur, 119, n.

Sabbato Sancto : unica Missa lecta loco sollemnis permitti potest, 43, B, 3.

Sanatio in radice : quid, 72; a quonam concedi potest, 72, A, II; condiciones servandae, 72, A, III; effectus, 73, B, 4; matrimonii mixti attentati coram magistratu civili vel ministro acatholico, 74, 75; pro Sinis, 69, III.

Scapularia : benedictio, impositio, subdelegatio ad benedictionem, sine onere inscriptionis, 119, 120, 121, 122; materia, 122, nota A; *numismata* quae scapularibus sufficiunt, 122, nota B.

Schismatici : praesentibus schismaticis licet *ex facultate* celebrare Missam, 38, 7.

Senior : quoad facultates 8; quis sit in missione, 9; quoad confirmationem : *ex iure*, 35, A, 2; potest delegare *ex facultate*, 35 B; quoad facultates « pro ipso Ordinario », 114.

Subdelegatio : an sit iteranda quotiescumque facultates a S. S. renovantur, 32.

Summi Pontificis : mors nullum effectum operatur in usum facultatum, 7.

Superpelliceum : supponit vestem talem, 41, 2; in administrando Vatico, 50.

Studia : Ordinarius nihil de studiis demere potest, 55, B, 2.

Testis qualificatus : quis sit, 59, 3.

Throno cum baldachino : Vicar. Apost. uti potest in Pontificalibus, 117.

Thurificatio : in Missa cantata sine ministris sacris, 41.

Tonsura prima : conferri potest simul cum omnibus ordinibus minoribus, 53.

Unctio extrema : quonam tempore administranda, 103, 2.

Uxor : quatenam ut prima censenda in polygamia, 79, B, 3.

Vacatio Sedis Apostolicae : influxus in rescripta, 10; non extinguitur potestas S. C. P. F. circa facultates, 7.

Vasa sacra : tangi possunt a sororibus religiosis, 49.

Vestes laicales : missionariis permitti possunt, 109.

Via Crucis : erectio stationum : *ex iure*, 123; quinam illas erigere possunt, 123, I, A; documenta praerequisita, 123, A, II; quid ad validi-

tatem, quid ad liceitatem *ex facultate*, 125 ; condiciones, 126 ; quid quoad mutationes, 127 ; exercitium Viae Crucis, 128 ; circa potestatem indulgentias Viae Crucis applicandi crucibus et crucifixis, 124, 129 ; condiciones ut fideles utendo huiusmodi crucifixo indulgentias Viae Crucis lucrari valeant, 130.

Viaticum : sine superpelliceo administrari potest, 50.

Vicarius Apostolicus : a quonam momento obtinet iurisdictionem in suum territorium, 8 ; etiam non Episcopus potest *ex iure* administrare sacram. confirmationis, 35, A, 2 ; eius obligatio erga christianos, paganos, 117 ; nomen in canone et officio, 117 ; quid *ex iure* valet circa benedictionem papalem, 94 ; quid *ex facultate*, 95.

Vicarius Delegatus : venit sub nomine « Ordinarii loci » quoad facultates, 8 ; praefertur seniori in vacatione sedis, 9, 1 ; *ex iure* absque mandato speciali nequit valide erigere associationes, 119 ; per se non habet potestatem consecrandi calices, etc., 93, III, b ; facultas elargiendi benedictionem papalem, 95, 3 ; formula adhibenda, 95, 4, b ; quoad facultates « pro ipso Ordinario », 114 ; si sit episcopus, 114.

Visitatio : quasi paroeciarum, etc. : indulgentia plenaria occasione visitationis concedi potest, 100.

Votum : dispensatio, commutatio, 91.

CORRIGENDA

- P. 10, ad notulam 1, linea 3^a: *post verbum* « explicitus » *addas* « aut implicitus » sive externe...
- P. 60, linea 1^a: *loco* « partis acatholicae, si ... » *lege* « partis acatholicae ; — si ... »
- P. 74, in nota ad 2) a) *loco* « siveb aptizatis » *lege* « sive baptizatis ».
- P. 82, ad notulam 1, *loco* « t. XI » *lege* « t. VI ».
- P. 83, linea 9^a: *loco* « numere » *lege* « numero ».
- P. 127, linea 13^a: *loco* « faculte » *lege* « facultate ».
- P. 146, linea 18^a: *loco* « recitet. Ceteri mente » *legatur* « recitet, ceteri alternis aut mente ... ».

INDEX ANALYTICUS

Paginae

PRAEFATIO	V
---------------------	---

Pars prima. — De facultatibus in genere

ART. I. PRAENOTAMINA.

Ratio novarum facultatum (1)	1
Numerus (2)	1
Relatio formularum ad invicem (3)	2
Regiones pro quibus dantur (4)	2
Quandonam vigere inceperunt (5)	3
Forma (6)	3
Quomodo conceduntur (7)	3
Subiectum cui obtingunt facultates (8)	4
Animadversio circa « seniore » de quo in c. 309, § 4 (9).	4

ART. II. NORMAE GENERALES INTERPRETATIONIS.

A. Normae quae ex Codice I. C. eruuntur.

Facultatum interpretatio (10)	6
Principia quoad earum usum (11-16)	7
speciatim quoad delegationem iurisdictionis (17)	12
quoad executionem rescriptorum (18-19)	13
Subiectum in quod exerceri possunt (20)	15
<i>Scholion.</i> De usu facultatum erga missionarium religiosum extra territorium degentem (21)	15

B. Normae quae ex animadversionibus Facultatum eruuntur :

Prima animadversio :

Clausula unica : De potestate subdelegandi (22)	16
---	----

Secunda animadversio :

Clausula prima : limitatio usus : « intra fines suae iuris- dictionis » (23).	16
Clausula secunda : gratuitas exercitii (24).	18
Clausula tertia : Mentio facienda apostolicae delegatio- nis (25)	19

Tertia animadversio :

<i>Praenotamen : de tempore a quo</i> (26)	19
<i>Clausula prima : De tempore ad quod in casu renovatio-</i> <i>nis petitae</i> (27-29)	21
<i>Clausula secunda : De tempore ad quod in casu oblivio-</i> <i>nis</i> (30)	23
<i>Nota : De tempore ad quod quoad effectum exercitii facul-</i> <i>tatum</i> (31-32)	25

Pars altera. — De facultatibus in specie**ART. I. CIRCA SACRAMENTA ET RITUS SACROS.**

1. Benedicendi aquam baptismalem breviori formula Mis- sionnariis Peruanis a Paulo III concessa (33)	26
2. Conficiendi olea sacra quibusdam rubricis praeter- missis (34)	27
3. Concedendi facultatem administrandi Confirmationis Sacramentum (35-36)	28
4. Permittendi ut celebretur Missa etiam sine ministro, sub dio et sub terra, atque in mari, etiam si altare sit frac- tum vel sine Reliquiis Sanctorum, necnon una hora post mediam noctem (37-38)	30
5. Permittendi ut Missa celebrari possit cum uno luminari vel etiam absque luminaribus (39)	34
6. Permittendi utramque purificationem calicis aqua tan- tum (40)	35
7. Permittendi thurificationem in Missis cantatis a solo celebrante absque ministris sacris (41)	36
8. Permittendi in ecclesiis sui territorii tres Missas in nocte Nativitatis Domini (42)	36
9. Permittendi peculiarem modum peragendi functiones Maioris Hebdomadae (43)	37
10. Permittendi frequentiore celebrationem Missae de Requiem (44)	38
11. Permittendi infirmitatis causa Missam Votivam de B. M. V. (45)	40
12. Permittendi expositionem SSmi Sacramenti cum duo- bus luminaribus tantum (46)	41
13. Permittendi asservationem Sanctissimi sine lumine in casu verae necessitatis (ob defectum olei, etc...) (47)	42
14. Permittendi ut Sanctissimum pro infirmis sine lumine in loco decenti retineatur (48)	43
15. Permittendi religiosis sororibus ut vasa sacra tangant, necnon pallas, etc... abluant (49).	45

16. Permittendi omissionem quarundam Rubricarum in administratione SSmae Eucharistiae graviter aegrotantibus (50)	46
17. Concedendi infirmis non ieiunis frequentiore receptionem S. Communionis (51-52)	48
18. Conferendi omnes Ordines minores simul, etiam cum tonsura (53)	50
19. Conferendi omnes sacros Ordines diebus ferialibus etsi continuis (54)	50
20. Dispensandi cum diaconis super defectu aetatis (55)	51

ART. II. FACULTATES MATRIMONIALES.

21. Dispensandi super impedimentis matrimonialibus iuris ecclesiastici, tribus exceptis (57)	53
A. Ex iure communi	55
B. Ex facultate :	55
I. Impedimenta (58-59)	56
II. Causae requisitae ad dispensandum (60-63)	58
III. Normae speciales pro concessione dispensationum (64-71). — Additamentum pro Sinis (68-69).	61
22. Sanandi in radice matrimonia nulla ob aliquod impedimentum de quo supra n. 21. — Prolis legitimatio (72-73)	71
23. Sanandi in radice matrimonia mixta attentata coram magistratu civili vel ministro acatholico (74-75).	73
24. Dispensandi cum gentilibus et infidelibus plures uxores habentibus circa uxorem retinendam (76-79)	75
25. Dispensandi super interpellatione pro casibus ordinariis (80-86). — <i>Scholion</i> : De Matrimoniis dubiis (82-86)	78
26. Dispensandi super interpellatione propter grave damnum (87)	85
27. Permittendi interpellationem ante baptismum partis conversae, vel etiam ab eadem dispensandi (88)	86

ART. III. CIRCA ABSOLUTIONES, BENEDICTIONES, INDULGENTIAS, ETC.

28. Absolvendi a censuris simpliciter vel speciali modo Romano Pontifici reservatis (89-90)	87
29. Dispensandi vota privata Sedi Apostolicae reservata (91)	91
30. Impertiendi solo crucis signo varias benedictiones (92).	92
31. Conferendi facultatem consecrandi calices, patenas, altarium lapides (93)	96
32. Impertiendi ter in anno Benedictionem Papalem (94-95).	98
33. Concedendi indulgentiam plenariam in sollemnitate primae Communionis et in Confirmatione (96)	101

34. Concedendi indulgentiam plenariam primo conversis ab haeresi (97)	103
35. Impertiendi indulgentiam plenariam clericis qui per quinque dies sacris exercitiis interfuerint (98) . . .	104
36. Concedendi benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria fidelibus qui sacris missionibus interfuerint (99).	104
37. Concedendi in actu visitationis indulgentiam plenariam (100)	106
38. Concedendi ut indulgentias, propter quas confessio bis in mense requiritur, lucrari possint fideles confessione menstrua (101)	107
39. Concedendi ut indulgentiae praedictae applicari possint defunctis (102)	108
40. De indulgentia plenaria in periculo mortis lucranda (103-106)	109
A. Ex iure communi :	
1) Benedictio apostolica cum indulgentia plenaria in articulo mortis (c. 468, § 2) (103)	109
2) Oratio semel in vita dicenda ad lucrandam indulgentiam plenariam in articulo mortis (104)	111
B. Ex facultate :	
1) Potestas pro adiunctis ordinariis (105)	112
2) Potestas pro adiunctis extraordinariis (106)	113
41. Concedendi ut, expleto Officio diei, incipi possit Officium diei sequentis statim post meridiem (107) . . .	115
42. Concedendi ut loco divini Officii, rosarium vel aliae preces recitentur (108).	116
43. Permittendi ut missionarii vestes laicales induant (109).	118
44. Permittendi missionariis ut artes medicinae et chirurgiae exercere valeant (110)	119
45. Assignandi pensionem quasi-parochis vel missionariis (111-112).	121
46. Dispensandi cum pauperibus ut serviliter laborare valeant diebus Dominicis (113)	124

ART. IV. PRO IPSO ORDINARIO.

<i>Praenotamen.</i> Quibusnam competunt.	126
47. Asservandi in sacello domus stabilis suae residentiae SS. Eucharistiae Sacramentum (114)	127
48. Lucrandi indulgentias quas aliis concedere valet (115).	129
49. Utendi ipse personaliter hisce facultatibus (116)	130

50. Utendi throno cum baldachino et cappa magna in Pontificalibus et permittendi mentionem nominis sui in precibus ferialibus et in canone Missae (117) . . .	130
<i>Additamentum</i> : De Facultate « Altaris privilegiati » (118)	132

ART. V. FACULTATES SUPPLETORIAE.

I. Erigendi Confraternitates, una excepta ; ascribendi Confraternitatibus ; benedicendi coronas et scapularia Confraternitatum (119).	134
II. Subdelegandi facultatem ascribendi Confraternitatibus, benedicendi coronas et scapularia Confraternitatum (120)	136
III. Subdelegandi missionariis facultatem :	
a) benedicendi et imponendi omnia scapularia (a Sede Apostolica probata) absque onere inscriptionis (121-122)	137
b) erigendi stationes Viae Crucis et applicandi eiusdem indulgentias crucibus et crucifixis :	
A. Ius Commune :	
I) De erectione stationum Viae Crucis (123) . . .	140
II) De crucifixis benedictis in ordine ad indulgentias Viae Crucis lucrandas (124)	143
B. Ex Facultate :	
I) De erectione stationum Viae Crucis (125-128) .	143
II) De crucibus et crucifixis benedictis in ordine ad indulgentias Viae Crucis lucrandas (129-130)	147
<i>Index Scriptorum et Periodicorum</i>	149
<i>Index Rerum Alphabeticus</i>	152
<i>Corrigenda</i>	160
<i>Index Analyticus</i>	161

PUBLICATIONS DU MUSEUM LESSIANUM

SECTION ASCÉTIQUE ET MYSTIQUE :

N°s 1, 8, 11. — **La Prière de toutes les heures.** 3 séries de 33 méditations, par Pierre CHARLES, S. J., 32e mille.

La série 5.00 fr.

N°s 2, 3, 4, 5. — **Lettres de saint François Xavier.** Nouvelle traduction française en 4 séries, par Eugène THIBAUT, S. J.

La série 3.50 fr.

N°s 6, 7. — **Pratique et Doctrine de la Dévotion au Sacré-Cœur**, par Arthur VERMEERSCH, S. J., 6e édition, 2 vol. 16.00 fr.

N° 9. — **Le Miroir de l'âme**, de Henri DE HEMBUCHE DE LANGENSTEIN; traduit et annoté par Emmanuel MISTIAEN, S. J.

2.50 fr.

N° 10. — **Dieu est en nous, Vivons avec lui**, par Pierre CANISIUS de la T. S. Trinité, O. C. D., 2e édit.

2.75 fr.

N° 12. — **Le Gage des divines Fiançailles**, par HUGUES DE SAINT-VICTOR; traduit et annoté par Michel LEDRUS, S. J.

3.00 fr.

N° 13. — **Vers l'Union divine par les Exercices de S. Ignace**, par Louis PEETERS, S. J.

3.50 fr.

N° 14. — **La Légende de Nostre Dame. Miracles du moyen âge**; traduit et annoté par Jacques NOTHOMB, S. J.

6.00 fr.

N° 15. — **Autobiographie de saint Ignace de Loyola. Le récit du pèlerin**; traduit et annoté par Eugène THIBAUT, S. J., 2e édit.

4.00 fr.

N° 16. — **La Montée de l'âme vers Dieu par l'échelle des créatures**, par le bienheureux cardinal BELLARMIN, traduit et annoté par Jean-Baptiste HERMAN, S. J.

7.00 fr.

N° 17. — **Analyse des Exercices spirituels de saint Ignace de Loyola**, par Jaime NONELL, S. J.; traduit de l'espagnol par Eugène THIBAUT, S. J., 2e édit.

9.00 fr.

N° 18. — **La Vision de Dieu**, par le cardinal Nicolas DE CUSE (1401-1464); traduit par E. VANSTEENBERGHE, professeur de théologie à l'Université de Strasbourg.

6.50 fr.

N° 19. — **Sœur Émilie**, des Filles de la Croix. *Une âme mystique au temps présent*, par Victor COUTY, S. J., d'après Ch. RICHSTAETTER, S. J. I. Vie.

6.00 fr.

— **Recollectiones Precatoriae**, R. P. LEONARDI LESSII, S. J.

2.50 fr.

SECTION THÉOLOGIQUE :

Cette section publie trois revues :

- 1) **La Nouvelle Revue théologique.** Abonnement au T. 52 (1926) :
Belgique et France : 18.00 fr. Autres pays : 23.00 fr.
- 2) **Periodica de re canonica et morali Religiosis et Missionariis utilia.** Abonnement au T. XV (1926) : 15.00 fr.

3) **Revue des Communautés Religieuses.** *Texte et commentaire des documents du Saint-Siège. Consultations. Mélanges. Chroniques.*

Paraissant tous les deux mois.

Belgique et France : 8.50 fr. Autres pays : 11.00 fr.

N°s 1, 2, 3, 4. — **Theologia moralis. Principia — Consilia — Responsa** — 4 vol. in-8°, auctore A. VERMEERSCH, s. j. Vol. I : 14.50 fr. — Vol. II : 27.00 fr. — Vol. III : 35.00 fr. — Vol. IV : 6.00 fr.

N°s 5, 6, 7. — **Epitome iuris canonici**, auctoribus A. VERMEERSCH, s. j., et J. CREUSEN, s. j. Tomus I, 2^a edit., 22.00 fr. — Tomus II, 2^a edit., 20.00 fr. — Tomus III, 2^a edit., 17.00 fr.

N° 8. — **La Robe sans Couture. Un essai de Protestantisme catholique.** *La Haute Église allemande actuelle*, par P. CHARLES, s. j. 8.00 fr.

N° 9. — **L'Extrême-Onction**, *Étude de théologie positive*, par Jean-Baptiste BORD. 12.00 fr.

N° 10. — **Le Secret de la Confession**, par Léon HONORÉ, s. j. 10.00 fr.

N° 11. — **Religieux et Religieuses d'après le Droit ecclésiastique**, par Joseph CREUSEN, s. j., 3e édit. 7.50 fr.

N° 12. — **Petit Catéchisme des Vœux solennels**, par Arthur VERMEERSCH, s. j. 1.50 fr.

N° 13. — **Les Moniales.** *Discipline des vœux simples et passage à la profession solennelle*, par Émile JOMBART, s. j. 1.50 fr.

N° 14. — **Tabulae fontium traditionis christianae**, auctore J. CREUSEN, s. j. 4.50 fr.

N° 15. — **Catéchisme des Vœux**, par P. COTEL, s. j. ; 29e édit. par ÉMILE JOMBART, s. j. 2.50 fr.

N° 16. — **Facultates Apostolicae quas S. Congr. de Propaganda Fide delegari solet Ordinariis Missionum.** *Commentaria in Formulam tertiam*, auctore G. VROMANT, C. I. C. M. de Scheut. 8,50 fr.

Le Jubilé universel de 1926, par É. JOMBART, s. j. (Édition pour les fidèles). 1.25 fr.

L'extension du Jubilé en 1926, par J. CREUSEN, s. j. (Édition pour le clergé). 1.25 fr.

SECTION PHILOSOPHIQUE :

N° 1. — **Principes d'Économie sociale**, par Valère FALLON, s. j., 3e édit. 10.00 fr.

N° 2. — **Étude sur la Psychologie des Mystiques**, par Joseph MARÉCHAL, s. j. T. I : 12.50 fr. ; T. II (*en préparation*).

N°s 3, 4, 5. — **Le Point de Départ de la Métaphysique**, par J. MARÉCHAL, s. j. Cahier I, II, III : 12.50 fr. Cahier V : 25.00 fr.

— **De bonitate et malitia actuum humanorum doctrina S. Thomae**, auctore V. CATHREIN, s. j. (sous presse)

SECTION MISSIOLOGIQUE :

- N° 1. — **Un Jésuite Brahme**, *Robert de Nobili, missionnaire au Maduré (1577-1656)*, par Pierre DAHMEN, S. J. Avec phototypie et carte. 5.00 fr.
- N° 2. — **Saint François Xavier**. *Procédés et méthodes d'apostolat*, par Alexandre BROU, S. J. 4.50 fr.
- N° 3. — **Manuel des Missions catholiques**, par Bernard ARENS, S. J. 24.00 fr.
- N° 4. — **Les Aspirations indigènes et les missions**. *Compte rendu de la troisième Semaine de missiologie de Louvain*. 10.00 fr.
- **Vie de saint Amand, apôtre de la Belgique**, par É. DE MOREAU, S. J. (en préparation)

IUS MISSIONARIORUM

Facultates Apostolicae

quas

Sacra Congregatio de Propaganda Fide

delegare solet

ORDINARIIS MISSIONUM

SUPPLEMENTUM

ad Commentaria in Formulam Tertiam

AUCTORE

G. VROMANT

C. I. C. M. de Scheut,

prof. iuris canonici

ÉDITIONS DU MUSEUM LESSIANUM

Association sans but lucratif

Louvain, 11, rue des Récollets

E. DESBARAX, 24, rue de Namur, Louvain

PARIS : GIRAUDON, 56, rue N.-D. des Champs. — CASTERMAN, 66, rue Bonaparte

BRUXELLES : A. DEWIT, 53, rue Royale

1930

Bibl. Stud

Don

California

ADDENDA ET CORRIGENDA

Editis Actis et Decretis *Primi Concilii Sinensis* (Zi-Ka-Wei, 1929), necnon ad dubia solvenda a nonnullis missionariis proposita, visum est opportunum, operi olim concinnato, addere parvum aliquod *Supplementum*, continens addenda et corrigenda ad úsum missionariorum opportuna. Alia elucidabuntur in opere quod praeparatur « *Ius missionariorum — De Matrimonio* ». Supplementum ita est ordinatum, ut complementa et addenda iuxta numeros correspondentes operi inseri facile queant.

IMPRIMI POTEST :

J. RUTTEN, Sup. Gen.

16-II-29.

NIHIL OBSTAT :

J. CREUSEN, S. I. cens. dep.

18-II-29.

IMPRIMATUR :

F. TESSENS, Vic. Gen.

Mechliniae, die 20 nov. 1929.

PARS PRIMA

De facultatibus in genere

9. — p. 5, inde a linea tertia substituatur sequens :

Vicarii Delegati potestas in territorio missionum : Quamvis nonnulli auctores huius potestatem affirmant esse ordinariam, nobis tamen praeplacet ut *delegata dicatur*. Rationes reperiuntur ap. *Ius Pontificium*, IX, Romae, 1930.

Propterea *sede vacante*, ad normam can. 207, eius potestas *per se* adhuc perdurat.

Amplitudo potestatis Vicarii Delegati est eadem ac Vicarii Generalis in diœcesi ; ideoque normis Primi Concilii Sinensis statuitur ad n. 77 : « *Omnia igitur quae in canonibus 366, 367, 368, 369, 371, de Vicario Generali dicuntur, Vicarium Delegatum spectant* ».

In Sinis laudato Concilio norma sequens praescribitur ad n. 77 : « *Sede vacante, iurisdictio Vicarii Delegati expirat, et totum regimen assumit Pro-vicarius vel Pro- praefectus Apostolicus, nisi S. Sedes aliter providerit* ». Quibus verbis, uti nobis videtur, ostenditur ab Ordinariis missionum in Sinis, Vicarium Delegatum constitui « *ad beneplacitum nostrum* » (can. 73) ; ita ut resolutio iure Praesulis delegantis, mandatum Vicarii Delegati etiam resolvatur.

Praesentes facultates Vicario Delegato quoque *per se* conceduntur, non a Praesule missionis, sed a *S. Sede* (cfr. nostrum *Ius missionariorum*, *De personis*, nn. 127-129), ac propterea ab ipso possunt subdelegari etiam *habitualiter*, utputa ad plures casus indeterminatos, vel etiam subdelegari possunt omnes facultates subdelegabiles ad certum tempus (cfr. can. 66, § 1).

Quaedam tamen facultates a potestate Vicarii Delegati excipiuntur (cfr. nostrum *De personis*, n. 127).

Quis sit senior in missione laudato Concilio etiam definitur, in conexione cum Codice I. C.

1) « *Si Vicariatus vel Praefectura Apostolica conceditur alicui SOCIETATI RELIGIOSAE, ad mentem canonis 295, senior in Vicariatu vel Praefectura reputatur sacerdos qui litteras suae destinationis, a Superiore Societatis datas, Ordinario prius exhibuit. Si plures eodem tempore litteras exhibuerint, senior ordinatione, si plures eodem tempore ordinationem receperint, senior aetate.*

« *Ut ergo omnis difficultas praecaveatur, Concilium Sinense Superioribus Societatum commendat ut, subditos suos ad Vicariatum vel Praefecturam mittentes, eis tradant litteras patentes eorum destinationis Ordinario exhibendas* » (n. 73).

2) *Si Vicariatus vel Praefectura conceditur REGIMINI SACERDOTUM INDIGENARUM senior est ille qui ut talis designatur in canone 106, n. 3* » (n. 74).

Quapropter in huiusmodi missione senior erit qui prius ad ordinem sacerdotalem promotus fuerit, et si eodem tempore plures ordinem receperint, erit senior aetate.

10. — Initio legatur : Praesentes facultates, cum sint habituales, privilegiis praeter ius accensentur (can. 66, § 1). Quare amplam ferunt interpretationem, ita tamen ut servetur proprietas verborum, nec eadem extendere ultra nec restringere infra eorum tenorem licet (can. 67).

15. — p. 10, sub littera A in fine addatur :

Ut habeatur *error communis de iure*, requiritur ut causa erroris *palam* ponatur : in istis nempe circumstantiis ut actus, propter connexionem cum communitate, fundamentum praebet erroris non mere privati, sed proprie communis, totius scilicet communitatis. Auctoribus citatis addantur : Toso, *Ius Pontificium*, III, 1923, pp. 148-152 ; — *Ned. Kath. Stammen*, 1928, pp. 44-48 ; — *Theolog. prakt. Quartalschrift*, 1928, pp. 140-143.

18. — p. 14, ad finem B, 3, addatur : Cum EXECUTORI NECESSARIO nulla iurisdictio conferatur, quamvis deceat non alium quam *clericum* eligere, Ordinarius tamen vel missionarius subdelegatus etiam *laico*, utputa catechistae prudenti, officium *exsecutoris necessarii* (non voluntarii) committere valet (cfr. Toso, *Commentaria minora*, I, in can.

57; — MICHIELS, *Normae Generales iuris canonici*, Lublin, 1929, II, p. 282).

Quod in missionibus, tempore praesertim persecutionis vel perturbationis politicae, nonnunquam practicum esse potest, quotiescumque nulla requiritur potestas *ordinis* (v. gr. ad benedictionem impertiendam). Casus verificatur in dispensationibus matrimonialibus, ubi potestas *ordinis* non supponitur.

24. — *Non pauperes* censentur quando bona possessa excedunt tria milia libellarum seu francorum monetae aureae, ita ut modica praestatio ad compensandas expensas cancellariae exigi possit a divitibus necnon a quasi-pauperibus.

30. — Ad B, b, β in fine, p. 24 addatur: Missionarium, si ex propria oblivione vel inadvertentia usus sit facultate dispensandi *ultra tempus* sibi ab Ordinario assignatum, pro foro externo etiam adiuvari **clausula 2^a** confirmatur responso S. C. S. *Officii*, 22-23 aprilis 1913, ubi eadem norma applicatur quoad regulam datam in concedendo dispensationem super disparitate cultus: cfr *Nouv. Revue Théologique*, 1914, p. 429; — *L'Ami du Clergé*, 1913, p. 1019; — *Collationes Brugenses*, 1914, pp. 122-123.

PARS ALTERA

De facultatibus in specie

ARTICULUS PRIMUS

CIRCA SACRAMENTA ET RITUS SACROS

33. — p. 26, nota ad imam paginam mutatur ut sequitur :

Attento canone 759, § 1, baptismus quem subiecto periclitanti confert minister, sacerdos vel diaconus in loco privato, servatis tamen caeremoniis quae baptismum sequuntur, non sollemnis sed *privatus* est dicendus.

37. — p. 31 ad C : « *Necessitas* » postulans celebrationem Missae potest exurgere, sive ex parte *sacerdotis* celebrantis, sive ex parte *fidelium*, in quorum commodum Missa est celebranda.

38. — ad 2, b — p. 32 addatur : Si *sub dio* celebratur « curandum erit quod altare, ubi Missa erit litanda, tribus e lateribus tabulis tegatur ; vel tentorium adsit super altare obductum, et ad tria eius latera descendens in formam aediculae, quo ipsum altare a ventis protegatur, *vel alia ratione id fiat, consentanea cum reverentia tanto mysterio debita* » (Sic *Instructio S. C. de Disciplina Sacramentorum*, 26 martii 1929, ad II : AAS, XXI, 1929, p. 636).

P. 34 ad 8 addatur : Quamvis clausula facultatis IV « **in casu necessitatis** » videatur non necessario afficere ultimam concessionem « *ut Missa celebrari queat una hora post mediam noctem* » : attenta tamen praxi Curiae Romanae (can. 20) necnon mente legislatoris (can. 18), oppositum nobis videtur tenendum : cfr. S. Congr. de Prop. Fide : Facultates et varia responsa apud *Collect. S. C. de Prop. Fide*, I, nn. 163 ad 2 ; 846 ; necnon apud *Collectanea Sanctae Sedis ad*

usum Societatis Missionum ad exteros, Parisiis, 1880, pp. 19 (n. 23); 23; 73 (n. 5); 196-197 (nn. 384, 386, 387); 208 (n. 405), ubi pro casu identico semper urgentur clausulae: « si necessitas urgeat », « ex rationabili causa », « legitima concurrente causa », « temere igitur permittendum non est ». Quapropter requiritur legitima causa ut Missa una hora post mediam noctem celebrari possit.

Neque hic applicare licet can. 29. « *Consuetudo est optima legum interpret* »; siquidem in can. 29 agitur solummodo de consuetudine iuxta legem, non vero de consuetudine contra legem quae, supposita alia sententia, hic verificaretur.

Obligationi audiendi Missam satisfit a christifidelibus ubicumque missionarius, vi facultatis IV, sacrificium celebrat: agitur enim de privilegio non *mere* personali sacerdotis, sed intuitu quoque fidelium a S. Sede concessio.

39. — p. 36 addatur :

In Sinis (cfr. *Primum Concilium Sinense*, p. 271, n. 7) missionariis, dum sunt in via ad visitandas christianitates, concessa est ad decennium facultas utendi *casulis bicoloribus*, nigri scilicet et flavi. Quapropter in visitandis christianitatibus, missionariis sufficiet deferre unicam casulam: color quidem niger adhibebitur pro Missis « de requiem », color autem flavus adhiberi poterit loco albi, rubri, viridi et violacei, ita ut missionarii sacrum litando, non cogantur quoad qualitatem Missae recedere a calendario vel a regulis liturgicis.

42. — « Ecclesia » in facultatibus, signanter ad facultates VIII, IX et X, uti expresse declaratur responso S. C. de Prop. Fide ad Superiorem Generalem C. I. C. M. de Scheut, die 30 ianuarii 1930, intellegenda est sensu *canonico* et stricto, uti describitur ad can. 1161; 1165, § 1 Cod. I. C., ita ut ab usu earum facultatum, quae ad « *ecclesiam* » restringuntur, excludantur aedes quaecumque necnon cappellae provisoriae, quae vel consecratione vel sollemni saltem benedictione non fuerint dedicatae.

43. — Ad facultatem IX, p. 38, ad A, legatur :

A. Ex iure communi ;

I. QUOD SPECTAT FUNCTIONES TRIDUI SACRI :

1) *Iuxta Missale Romanum peragi :*

a) *debent*, nisi impossibile sit habere saltem tres clericos, in ecclesiis parochialibus et quasi-parochialibus.

b) *possunt*, in aliis ecclesiis non parochialibus aut oratoriis in quibus solet asservari SS. Sacramentum, consentiente tamen Ordinario loci.

2) *Iuxta Memoriale Rituum peragi possunt :*

a) *absque licentia speciali* in ecclesiis parochialibus et quasi-parochialibus, si clerus sufficiens non suppetit ad observandum Missale Romanum.

b) *cum indulto pontificio* in aliis ecclesiis et oratoriis, ubi functiones per se celebrari non debent.

(Cfr. CALLEWAERT, *Caeremoniale*, Brugis, 1922, nn. 423-424).

II. QUOAD MISSAM PRIVATAM, FERIA V IN CÆNA DOMINI :

Si impossibile sit ut functiones decenter celebrentur ad normam saltem Memorialis Rituum, per se sunt omittendae. Nihilominus S. Congr. Rituum concedit ut :

1) *In ecclesiis regularium*, feria V, Superior celebret in oratorio communitatis ad ministrandam religiosam sacram communionem, et si desit oratorium, id fiat in ecclesia, ianuis tamen clausis.

2) *In ecclesiis parochialibus et quasi-parochialibus* Ordinarii locorum indulgere valeant, ob populi commoditatem, ut parochi vel quasi-parochi, petita quotannis venia, feria V Missam lectam celebrare possint.

(Cfr. DD. S. C. Rit. 2799 II ; 2616, I ; — CALLEWAERT, l. c. n. 424).

B. Ex facultate :

1) Ordinarius loci potest concedere usum *Memorialis Rituum*, etiam in aliis ecclesiis non quasi-parochialibus,

puta in territorio ubi quasi-paroeciae nondum sunt erectae. Immo ad usum facultatis non requiritur ut SS. Sacramentum ibi de more asservetur.

Cum oratoria publica ecclesiis assimilentur (can. 1191, § 1), Ordinarius hac facultate uti etiam valet pro oratoriis *publicis*, non vero pro oratoriis semi-publicis.

2) Ordinarius loci munitur quoque potestate permittendi, in ecclesiis etiam non quasi-paroecialibus uti supra, unicam Missam lectam tam feria V in Cœna Domini quam Sabbato sancto, *quin quotannis venia sit iteranda*.

44. — p. 39 ad 2 addatur : Cum facultas directe respiciat *locum*, ecclesiam scilicet vel oratorium publicum, privilegium celebrandi Missam privatam de Requie, nequit concedi missionario celebranti in domo privata, vel in oratoriis semi-publicis (applicetur can. 49).

45. — p. 40 ad A, secunda paragraphus sit sequens : Cum facultates sint latae interpretationis (can. 66, § 1 et 50), potestas permittendi Missam votivam de B. M. V. etiam prodest *sacerdoti omnino coeco*. Attenta tamen Instructione S. C. Rit., 12 ian. 1921 (AAS, XIII, 1921, p. 154), « sub gravi tenetur (sacerdos cœcus) assistentia uti alterius sacerdotis », quamvis haec obligatio in facultate non sit appositae : pertinet enim ad stilum Curiae Romanae (can. 20). Insuper vi praesentis facultatis, sola Missa de B. M. V. et nulla alia permitti potest.

46. — p. 41 addatur : Sub nomine *expositionis publicae*, de qua in canone 1274, § 1, venit etiam simplex *benedictio eucharistica* quae, ex. gr. aliquando post Missam impertiri solet, palam tamen exposito SSmo Sacramento in *ostensorio* (Pontif. Comm. ad C. can. auth. interpret., 6 martii 1927 : AAS, XIX, 1927, p. 161).

47. — p. 43 ad A, addatur : *Ex iure communi* concessum est :

a) *Ut ex cera apum*, in defectu olei, lampas SSmi Sacramenti, nutriatur, remittitur prudentiae Ordinarii loci (S. C. Rit. 27 nov. 1908 : AAS, I, 1909, p. 159).

b) *Quoad lucem electricam* adhibendam pro lampade coram Sanctissimo Sacramento : In defectu oleorum vegetali-um aut cerae apum purae vel mixtae, vel si haec ob gravem penuriam aut summum pretium, non absque magna difficultate comparari possint, usus lucis etiam electricae remittitur prudenti iudicio Ordinarii loci (S. C. Rit. 23 febr. 1916 : AAS, VIII, 1916, p. 72-73).

48. — p. 44 ad B, *Conditio* praemittatur : Ratio huius facultatis, ut SSimum Sacramentum sine lumine retineri possit, est necessitas *infirmorum*, sive hi degant in periculo mortis sive non. Haec ratio elucet ex textu facultatis nec- non ex evolutione huius facultatis (cfr. v. gr. *Collect. S. C. de Prop. Fide*, n. 1365, I, ad 5). Attento fine facultatis non tamen videtur necessarium, ut infirmi quidam actu habeantur.

50. — p. 46, *ad facultatem XVI* ad A, 1, a, legatur : « Ad infirmos publice sacra communio deferatur, nisi iusta et rationabilis causa aliud suadeat » (can. 817). Ex dubio soluto a S. Congr. de *Disciplina Sacramentorum*, die 5 ian. 1928 (AAS, XX, 1928, p. 81) definitum est : iudicem causae iustae et rationabilis ut sacra communio privatim ad infirmos deferatur esse *tantum Ordinarium loci*.

p. 47, *ad eandem facultatem XVI* ad A, 2 mutetur ultima paragraphus ut sequitur : *Rituali Romano* ed. 1925, ad tit. IV, cap. 4, n. 29 iubetur ut sacerdos aegrotantibus SSmam Eucharistiam administrans, cum ad cubiculum infirmi pervenerit, *superpelliceum* induat cum stola, etiamsi illud antea non induerit.

p. 47 *ad eandem facultatem XVI*, ad B, 2, b, addatur : *Conditio* sufficiens est etiam ut constet de periculo irrisio- num quibus exponeretur SSimum Sacramentum.

ARTICULUS SECUNDUS

FACULTATES MATRIMONIALES

57. — *Ad facultatem XXI*, ad A, ex iure communi, p. 56, addatur :

Quod spectat ad impedimentum **aetatis**, quod a praesenti facultate excipitur, notetur :

1) Petentibus Ordinariis missionum, facultatem dispensandi super hoc impedimento a S. Sede hodie concedi, sed tantummodo ad certum numerum casuum. Insuper potestas super hoc impedimento dispensandi hodie continetur Facultatibus quae Nuntiis et Delegatis Apostolicis conceduntur (n. 30).

2) Quapropter istud impedimentum hodie iam computatur inter impedimenta, in quibus Ecclesia dispensare SOLET, cui applicari possunt :

a) Can. 15 : « ...in dubio autem facti potest Ordinarius in eis (legibus quoque irritantibus vel inhabilitantibus) dispensare... ».

b) Can. 81 vi cuius, etiam quando impedimentum est certum, a generalibus Ecclesiae legibus Ordinarii infra Romanum Pontificem dispensare possunt in singulis casibus, dummodo :

α) difficilis sit recursus ad S. Sedem ;

β) simul in mora sit periculum gravis damni.

DELEGATIO HARUM FACULTATUM

Quamvis Ordinarii missionum has potestates missionariis delegare possint, vult tamen S. Sedes ut, praesertim in dispensando *impedimento dubio aetatis*, caute procedatur, ac dispensatio non concedatur nisi quando dubium manet moraliter insolubile. Suadet ergo ut Ordinarii has potestates sibi reservent, vel saltem nonnisi paucis missionariis prudentia eximiis, illam delegent.

64. — in fine, ad p. 62 addatur : Usus facultatis foret

invalidus si gratia petita a S. Congregatione Romana iam esset *recusata* (can. 43).

65. — ad 3, p. 62, addatur : Potestate facta canone 1050 frui quoque potest **missionarius**, a suo Ordinario ad dispensandum delegatus vel subdelegatus, sequenti modo :

a) Si cum impedimento *publico* (puta consanguinitatis) super quo facultas dispensandi missionario est subdelegata aliud *publicum vel occultum* (puta criminis) concurrat super quo facultas missionario *non fuit concessa*, pro omnibus adeundus est Ordinarius loci.

b) Si vero *post impetratam* ab Ordinario loci dispensationem, aliud impedimentum *super quo facultas habetur*, a missionario comperiatur, missionarius sua facultate uti potest.

c) Quando cum impedimento *occulto* (v. gr. criminis) super quo facultas dispensandi ab Ordinario fuit missionario concessa, aliud impedimentum *publicum vel occultum* (ex. gr. aetatis, super quo Ordinarius ex delegatione speciali apostolica dispensare possit) concurrat super quo missionarius *facultatem non habeat* : pro hoc ultimo tantum ad Ordinarium loci est recurrendum. (Sic quoque PAYEN, *De Matrimonio*, Zi-Ka-Wei, 1929, vol. I, nn. 702-705. — Simile principium applicatum fuit a S. C. S. Off., 22-23 aprilis 1913, quoad dispensationem super disparitate cultus : cfr. praesens *Supplementum*, supra ad n. 30).

66. — ad 5, ad b, pag. 63, addatur : Si ante concessam dispensationem, Ordinarius vel missionarius animadvertat absentiam indubiam omnis causae canonicae, non adiuvatur canone 1054, ubi tantummodo agitur de *obreptione vel subreptione*. *Obreptio* enim necessario supponit errorem, *subreptio* vero non habetur absque *ignorantia* (cfr. TOSO, *Commentaria minora*, I, in can. 42, p. 129). Sed qui ante dispensationem, animadvertit absentiam causae canonicae, neque errori neque ignorantiae est obnoxius. Quapropter omnis obreptio vel subreptio excluditur.

70. — p. 68 addatur : *Praxim Curiae Romanae*, quae nititur principio individuitatis matrimonii circa effectum concessae dispensationis super disparitate cultus, hodie adhuc perdurare confirmatur responso *S. C. de Prop. Fide* ad R. P. D. ABELS, vic. ap. Mong. Orient, 2 dec. 1922. necnon *Normis et decretis primi Concilii Sinensis* (a. 1924), ad n. 396.

— Post mediam paginam 68, ad finem paragr. 6, legatur : *Impedimenta legis civilis*, si quae existant, non sunt attendenda, nisi idem impedimentum iuris civilis simul sit impedimentum ecclesiasticum.

Quapropter opinamur quod non dispensatur COGNATIO LEGALIS ex adoptione orta, si obstat lex civilis sive dirimens (can. 1080) sive etiam prohibens (can. 1059) : siquidem in hoc casu, impedimentum utramque partem aequaliter ligat : fidelem nempe, ratione legis ecclesiasticae, infidelem vero, ratione legis civilis cui subest ; *totus vero contractus* regitur iure ecclesiastico.

— p. 69, nota 1, legatur : BALLERINI-PALMIERI, *o. c.* Vol. VI, n. 682, ad 5.

— nota 4, legatur : quod attinet impedimentum affinitatis, astipulamur sententiae MICHIELS (ap. *Ius Pontificium*, V, 1925, pp. 142 ss.), affirmantis fundamentum impedimenti ecclesiastici affinitatis, esse omne matrimonium *validum legibus ac iurisdictioni Ecclesiae subiectum*. Sententia tamen proposita, *quoad praxim*, non ideo est mutanda.

— p. 76, ad notam 2, legatur : *S. C. S. Officii*, 5 sept. 1858 : *Collect. S. C. de Prop. Fide*, n. III7.

74. — nota 2 : pag. 74, ad imam paginam legatur :

II. *Ad statutam formam non tenentur* (can. 1099, § 2) :

1) ...

2) In Ecclesia catholica baptizati ; dummodo tres condiciones simul verificentur :

a) Sint *nati ab acatholicis* sive baptizatis sive non baptizatis ; immo sufficit ut ALTERUTER parentum tantum sit acatholicus, sicque filii sint nati e matrimonio mixto, praestitis quoque cautionibus ad normam can. 1061 et 1071. (Sic *Pontif. Commissio Codic. I. C. interpretando praeposita* : AAS, XXI, 2 sept. 1929, p. 573 ad II). — Cetera servantur uti in libro,

79. — p. 78, **Scholion**, ad paragraphum 2 legatur : Haec regula reperitur in Doc. VIII *Codicis I. C.*, Constit. GREGORII PP. XIII « *Populis* », 25 ian. 1585 quae, vi can. 1125, extenditur ad omnes regiones in eisdem adiunctis.

85. — p. 83, **Nota** legatur ut sequitur : Aliter solvendus est casus quo dubie baptizatus in Ecclesia catholica, matrimonium incertum contraxit cum infideli, *post petitam et obtentam dispensationem super impedimento disparitatis cultus*. Vi canonis 1120, § 2, huic matrimonio dubio favor can. 1127 est negandus. Ita quoque ARENDT, ap. *Ephemerides Theolog. Lovanienses*, 1924, pp. 182-183, n. 30.

88. — ad finem, p. 87 addatur **88bis** :

Indultum pontificium Sinarum Ordinariis fuit concessum a S. Congr. de Prop. Fide, die 13 augusti 1908, circa dispensationem a FORMA SUBSTANTIALI MATRIMONII, scilicet : « *Conceditur facultas dispensandi a forma substantiali matrimonii pro casibus tantum verae necessitatis, cum potestate hanc facultatem etiam habitualiter subdelegandi missionum rectoribus* » (cfr. PAYEN, *De Matrimonio*, II, 1845-1846).

Attento can. 4 *Codicis I. C.*, necnon n. 13 laudati primi Concilii Sinensis, haec facultas suum vigorem integrum servat.

ARTICULUS TERTIUS

CIRCA ABSOLUTIONES, BENEDICTIONES, INDULGENTIAS, ETC.

89. — ad finem, p. 90 addatur : In subdeleganda missionariis potestate *absolvendi a censuris*, Ordinarii missionum *modo expresso* addant potestatem absolvendi a censuris *iure communi ipsis reservatis*; siquidem censurae a iure reservatae Ordinario loci, facultate XXVIII non comprehenduntur.

92. — ad 2, b, p. 95, addatur : Immo apud *L'Ami du Clergé* (1926, p. 165), e laudato responso S. *Poenitentiariae*

(21 dec. 1925 : AAS, XVIII, 1926, p. 24), merito deducitur hodie iam attendendum esse, non praecise an materia obiectorum natura sua sit fragilis, sed potius num ipsum obiectum benedicendum facile confringi vel consumi possit. Quapropter hodie iam nihil obstat quominus statuae, etc... etiam ex. gr. chartaceae (carton-pierre) indulgentiis ditentur dummodo obiecta sint solida nec collisibus facile atterantur.

93. — p. 97, addatur : Occasione *Primi Concilii Sinensis* (cfr. vota et postulata, n. 6, p. 271), a S. Sede Vicariis Apostolicis in SINIS concessa est ad decennium, facultas consecrandi altaria portatilia *breviori formula in plurali*. Nulla mentio fit de facultate, quoad hunc usum, sacerdotes delegandi.

— **In Sinis** similiter facta est ad decennium facultas SACRAS SUPPLEMENTILES BENEDICENDI, de qua in can. 1304, omnibus sacerdotibus « *qui curam animarum gerunt* », i. e. quasi-parochis aliisque missionariis qui a Praesule missionis ad ministerium animarum sunt deputati, sive sint titulares stationis missionalis sive coadiutores tantum. Quae potestas missionarii non restringitur ad ecclesiam vel stationem missionalem cui addicitur, sed illam adhibere potest in universo territorio Ordinarii, qui illum ad ministerium animarum deputavit (cfr. laud. *Conc. Prim. Sin.*, p. 275. n. 18).

94. — p. 98 ad A, ex iure communi, ad 2 legatur : Condiciones ad lucrandam indulgentiam plenariam benedictionis papalis de qua agit can. 914 sunt : ut fideles sint praesentes benedictioni Praesulis, necnon cum Deo sint reconciliati. Ceterae condiciones addendae sunt : Communio (non exclusa communione paschali), confessio, necnon preces fundendae pro Ecclesia, pro Papa et Episcopo celebrante (cfr. BERINGER-STEINEN, *o. c.* II, n. 799).

95. — p. 99, ad 5, *Condiciones* ad lucrandam indulgentiam omittantur 4 lineae sequentes.

— p. 101, ad imam paginam, n. 2, addatur : Possunt inservire ad lucrandas indulgentias communio paschalis necnon confessio annua. Excipitur tamen indulgentia iubilaei vel quasi-iubilaei (BERINGER-STEINEN, *o. c.* I. n. 108).

Quamvis haec facultas impertiendi benedictionem papalem sit inde-

legabilis, Ordinariis tamen missionum IN SINIS facta est potestas ut, si diebus, quibus eis fit facultas benedictionem papalem impertiendi, impediti sint, subdelegare valeant presbyterum qui in ecclesia pro-cathedrali benedictionem papalem largiatur (cfr. laud. *Conc. Prim. Sinense*, p. 271, n. 8).

105. — ad b. p. 113, legatur : ut id praestent fideles quando in mortis periculo iam sunt constituti. Attenta PRAESENTI FACULTATE XL, non requiritur per se quaedam infirmitas, sed sufficit quodcumque mortis periculum, sive occasione belli sive etiam quia aliquis morte est damnatus (S. C. de Prop. Fide, 10 aug. 1841 : *Collect. S. C. de P. F.*, I, n. 934).

107. — p. 115, ad B, **ex facultate** (XLI), ad 2 legatur : *Condiciones* binae legitimo usui facultatis adiciuntur :

a) Divinum Officium diei currentis ex integro iam sit expletum. Haec condicio AD VALIDITATEM requiritur quod liquet, non praecise ex ablativo absoluto textus ipsius facultatis XLI, sed ex *stilo Curiae* (can. 20), et signanter ex rescripto S. C. de Prop. Fide, 2 dec. 1921 (AAS, XIII, 1921, p. 565); ac decreto 4 aprilis 1926 (AAS, XIX, 1927, p. 230 ss.), ubi, quoad usum eiusdem facultatis, additur clausula « *dummodo* tamen officium diei iam persolverint » (cfr. can. 39).

110. — p. 120, ad A, **ex iure communi**, addatur : Sugerere autem remedia quaedam curativa, omissa omni inspectione corporis, non est per se medecinam exercere.

113. — p. 126, addatur ;

In Sinis (cfr. Concil. Prim. Sinense, p. 274, n. 14), DIES FESTI SUB PRAECEPTO in universa Ecclesia Sinensi sunt sequentes tantum : « Omnes et singuli dies dominici, festa Nativitatis, Epiphaniae, Ascensionis Domini, Immaculae Conceptionis et Assumptionis Almae Genitricis Dei Mariae, Sancti Joseph eius Sponsi, omnium denique Sanctorum ; — sublata obligatione celebrandi sub praecepto festa Circumcisionis. SSmi Corporis Christi, ita tamen ut ista duo ultima transferantur ad dominicam subsequenter ».

ARTICULUS QUARTUS

FACULTATES PRO IPSO ORDINARIO

114. — p. 127 in parvo textu ad 2 addatur :

Attenta sententia a nobis admissa, Vicarius Delegatus, qua postestate mere *delegata* praeditus, non Ordinarius loci est dicendus, ac propterea videtur, etiamsi sit Episcopus, excludi a facultate XLVII. Qui vero in Vicario Delegato admittunt potestatem *ordinariam*, illum inter *Ordinarios locorum* annumerabunt.

117. — p. 130 et 131 ad imam paginam, loco notula 3, pag. 130, legantur scripta ap. nostrum *De personis*, n. 62.

118. — Addatur :

In Sinis, (cfr laud. *Conc. Prim. Sinensis* p. 272, n. 10), omnibus missionariis ac sacerdotibus conceditur ad decennium privilegium *personale* cotidianum *altaris privilegiati*.

ARTICULUS QUINTUS

FACULTATES SUPPLETORIAE

119. — p. 135, ad B, **ex facultate**, ad I, 3, legatur : Restrictio facultate addita « *una excepta Confraternitate SS. Rosarii* » conecitur solummodo cum potestate *erigendi* Confraternitates, nullomodo afficit facultatem *benedicendi* aut *ascribendi*.

RATIONES :

1) Duobus documentis *S. C. Indulgentiarum*, 10 aug. 1899 necnon 8 maii 1901 (ASS, XXXII, p. 185 ss; XXXV, p. 574), ubi Episcopis negatur facultas erigendi Confraternitatem SS. Rosarii, absque interventu Magistri Generalis Ordinis Praedicatorum, nulla fit mentio ascriptionis laudatae Confraternitati vel benedictionis rosariorum. Atque idem verificatur in declaratione BENEDICTI XIV, 26 aug. 1747, (cfr *Nouv. Rev. Theol.* 1899, pp. 644-652).

2) Si a facultate excepta esset potestas *benedicendi* praedictas coronas SS. Rosarii, Episcopis missionum negaretur privilegium quod omnibus Episcopis, etiam titularibus, iure communi conceditur (cfr can. 349, § 1, n. 1, coll. cum can. 339, § 1, n. 5).

Nihilominus, uti liquet, ut ascriptio modo legitimo praestetur, requiritur ut nomina mittantur ad aliquam ecclesiam vel communitatem, ubi Confraternitas SS. Rosarii sit canonice erecta.

— p. 136, in initio paginae legatur : *Vicarius DELEGATUS* Associationes erigere nequit nisi de mandato *speciali* Prae-sulis missionis (can. 686, § 4).

120. — Notanda quoad praxim ascribendi Confraternitatibus :

a) Si ascriptio in libro Associationis sit unica formalitas qua fideles in Associationem recipiantur, oportet ut haec praestetur a missionario potestatem habente. — Si vero praecesserit alius actus vel quaedam formalitas, qua fideles in Associationem legitime assumantur, inscriptio etiam ab alio, puta a laico, fieri potest (*S. C. Indulg.* 25 sept. 1845. — Cfr. BERINGER-STEINEN, *o. c.* I, nn. 146-147).

b) Si fideles iam legitime sunt assumpti in Associationem, inscriptio non requiritur ad validitatem nisi pro Associatione *canonice erecta*, non mere approbata (can. 494, § 2).

c) Immo in Associatione etiam canonice erecta, potest quis indulgentias lucrari priusquam inscribatur, dummodo legitime receptus fuerit. Sic declaravit *S. C. Indulgentiis*, decret. 12 dec. 1892 ; 15 nov. 1893 necnon *S. C. S. Officii*, 23 aprilis 1914 (cfr *Periodica*, VIII, p. 198). Haec norma ad stilum Curiae Romanae pertinet (can. 20). (Cfr. quoque VERMEERSCH-CREUSEN, *Epit. I. C.*, I. n. 792).

d) Inscriptio vero censetur sufficienter facta eo ipso quod missionarius, habens facultatem fideles recipiendi, subsignat catalogum, in quo nomina inscribuntur, illumque remittit ad Confraternitatem vel ad aliquam ecclesiam ubi Confraternitas canonice est erecta. Haec inscriptio valet, etiamsi catalogus postea perdatur, priusquam nomina apud

sedem Confraternitatis libro inscribantur (*S. Congr. de Prop. Fide* : Cfr. *Nouv. Rev. Theol.*, XXI, pp. 484-486 ; — BERINGER-STEINEN, *o. c.* II, n. 147).

RATIO : In his regulis proponendis, qua iuris antiqui, applicatur **ascriptioni** principium can. 6, nn. 2, 3, 4 et can. 23 vi cuius « *leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri possit, reconciliandae* ».

125. — p. 144, II **Corollaria**, ad I, a, atque ad imam paginam, nota I, scripta, mutantur in sequens : CIRCA ERECTIONEM VIAE CRUCIS :

Rescripto *S. Poenitentiariae Apost.*, 28 oct. 1924 ad Procuratorem Generalem O. F. M., declaratur quod Ordinarius, *si a S. Sede fuerit delegatus*, potest alios subdelegare ita ut pro singulis erectionibus Viae Crucis, *iam non requiratur nova licentia Ordinarii*. Sed, *dummodo* haec subdelegatio *habitualis* SCRIPTO DOCUMENTO fuerit collata, nulla licentia scripta particularis ulterius requiritur (cfr. SLEUTJES-KURTSCHIED, O. F. M., *Instructio de Stationibus S. Viae Crucis*, Ad Claras Aquas, 1927, n. 21, p. 20). Quae declaratio, cum pertineat ad stilum Curiae Romanae in hac materia, etiam valet pro facultate erigendi Viam Crucis, a S. Congr. de Prop. Fide, ORDINARIIS MISSIONUM concessa (Sic quoque IGLESIAS, *o. c.* n. 42).

INDEX RERUM ALPHABETICUS

N. B. *Numeri indicantur marginales atque concordant cum iisdem numeris in priori opere adhibitis.*

ALTARE : facultas pro Sinis concessa quoad altaria portatilia consecranda, 93; privilegium personale cotidianum altaris privilegiati ad decennium pro Sinis datum omnibus sacerdotibus, 118.

ASCRIPTIO : praxis, 120.

BAPTISMUS privatus, 33, n.

BAPTIZATI DUBIE : quid si contraxerunt postobtentam dispensationem super impedimento disparitatis cultus, 85.

BENEDICTIO : de materia obiectorum quae benedictione ditantur, 92; sacras supellectiles benedicendi facultas decennalis pro missionariis sinensibus, 93.

CÆCUTIENS : sacerdos omnino cæcus non indiget indulto speciali, 45.

CENSURAE : quomodo delegandae censuræ Ordinario iure communi reservatae, 89.

CONFRATERNITAS : Ordinarius missionis nequit erigere Confr. SS^{mi} Rosarii, sed potest benedicere coronas et ascribere membra, 119; erectio associationum nequit fieri a Vicario Delegato nisi ex speciali mandato Praesulis missionis, 119; praxis criptionis, 120.

DISPARITAS CULTUS : impedimenta iuris civilis per se non sunt attendendae, 70.

DISPENSATIO : normae quaedam invaliditatis, 64; quid in casu concurrentiae impedimentorum missionario agendum est, 65; absentia omnis causae canonicae a missionario praecognita invalidat dispensationem, 66.

DOMINICAE DIES : quinam dies festi de praecepto sint in Sinis, 113.

ECCLESIAE significatio in Facultatibus S. C. de F. Fide, 42.

ERROR COMMUNIS requirit ut causa erroris palam ponatur, 15.

EUCARISTIA : expositio, huic aequiparanda est Benedictio eucharistica post Missam in qua adhibetur ostensorium, 46; administratio : iudicare de causa sufficienti ad S. Communionem ad aegrotos privatim deferendam reservatur Ord. loci, 50, A, 1; in ipsa Communione tradenda requiritur superpelliceum, 50 A, 2; condicio sufficiens ad facultate utendum est periculum irrisionis, 50, B, 2, b.; asservatio in sacello domus stabilis Ordinarii nequit extendi ad Vicarium Delegatum, 114.

EXSECUTOR : ut exsecutor necessarius delegari potest, etiam a missionario subdelegato laicus prudens, 18.

FACULTATES ample sunt interpretandae, servata tamen proprietate verborum 10; a non pauperibus exigi potest modica compensatio expensarum Cancellariae, 24.

FESTI : dies festi de praecepto pro Sinis, 113.

HEBDOMADAE Maioris functiones : ex iure communi, et ex facultate, 43.

IMPEDIMENTA matrimonialia : impedimentum aetatis est tale in quo Ecclesia soleat dispensare, 57; Ordinarius hanc dispensationem caute subdeleget, 57.

INDULGENTIA plenaria lucranda in mortis articulo; sufficit quodcumque mortis periculum, 105.

LUMEN coram SS^{mo} Sacramento, ex cera apum, sive electricum, 47; custodia SS^{mo} Sacramenti sine lumine pro infirmis; potest fieri etiam si hi actu non habentur, 48.

MATRIMONIUM : quinam ad formam canonicam servandam tenentur, 74; indultum speciale pro Sinis quoad formam canonicam, 88.

MISSA : quatenus requiratur necessitas ut Missa celebrari queat in quocumque

que loco decenti, 37; cautiones requisitae ut Missa celebrari queat sub dio, 38, 2; quandonam christiani satisfaciunt obligationi audiendi Missam 38, 8; quaenam necessitas requiratur ut Missa queat celebrari una hora post mediam noctem, 38, 8; facultas habetur pro Sinis utendi casulis bicoloribus in visitatione christianitatum, 39; quoad functiones Maioris Hebdomadae, 43; de Requiem, 44; pro cœcis, 45,

OFFICIUM DIVINUM : ut possit anticipari ad validitatem requiritur officium diei ex integro iam expletum esse, 107.

REQUIEM (de) : ad quaenam loca restringitur privilegium Missae privatae de Requiem, 44.

ROSARI Confraternitas: non reservatur benedictio rosariorum et ascriptio sodalium, 119.

SENIOR : quis sit secundum normas Primi Concilii Sinensis, 9.

VIA CRUCIS : Ordinarius potest habitualiter subdelegare facultatem erigendi viam crucis, 125.

VICARIUS DELEGATUS : non habet potestatem ordinariam, sed tantum delegatam, 9; amplitudo eius potestatis, 9; norma specialis pro Sinis de expiratione potestatis eius Sede vacante, 9; potestas eius delegatur ei immediate a S. Sede, 9: vi facult. 47 ei non licet asservare Eucharistiam in sacello domus suae, etiamsi sit episcopus, 114.

IUS MISSIONARIORUM CURA QUORUNDAM

PROFESSORUM ET DOCTORUM EDITUM

Tomus I : **Introductio et principia fundamentalia**, praeparatur a
R. P. THEODORO GRENTRUP, I. C. D., S. V. D. (Steyl).

Tomus II : **De personis**, auctore GEORGIO VROMANT, C. I. C. M. de
Scheut, prof. iuris canonici. fr. 40. — (sive belga 8. —)

Tomus III : **De Sacramentis** (*excepto matrimonio*), praeparatur a
R. P. VITALE LANGE, O. F. M., prof. in Collegio interna-
tionali S. Antonii, Romae.

Tomus IV : **De Matrimonio**, praeparatur a R. P. G. VROMANT,
C. I. C. M.

Tomus V : **De bonis Ecclesiae temporalibus**, auctore G. VROMANT,
C. I. C. M. fr. 35. — (sive belga 7. —)

Tomus VI : **Facultates Apostolicae quas Sacra Congregatio de Propa-
ganda Fide delegare solet Ordinariis missionum**, auctore
G. VROMANT, C. I. C. M. fr. 15. — (sive belga 3. —)

Facultates Apostolicae, SUPPLEMENTUM, ab eodem auctore.

fr. 3. — (sive belga 1. —)

Tomus VII : **De habitudine missiones inter et civitates**, praepa-
ratur a R. P. TH. GRENTRUP, S. V. D.

5903

262.4436 Vromant, G.

AUTHOR

V 984 Facultates Apostolicae

TITLE

262.4436

5903

V 984

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

